European Union

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

The Role Of Media In Conflict Resolution: Reflections On Turkey's Resolution Process

Reverse Comparative Study Visit

24 - 26 September 2019
Istanbul

Medyanın Çatışma Çözümünde Rolü: Türkiye Örneği İzlenimleri

Tersinden Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti

24 - 26 Eylül 2019
İstanbul

DPI Democratic Progress Institute

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, Netherland, and Irish Aid.

The Role Of Media In Conflict Resolution: Reflections On Turkey's Resolution Process

Reverse Comparative Study Visit

24 - 26 September 2019
Istanbul

Published by

Democratic Progress Institute

11 Guilford Street

London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

First Published, October 2019

ISBN – 978-1-911205-50-0

© DPI – Democratic Progress Institute

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales. Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

CONTENTS

Foreword 4

Summary of the Report 6

Strategic Communication in Conflict Resolution:
Disinformation and social media 8
Dr. Thomas Colley, Teaching Fellow in War Studies, Kings College London

The Role of Media in Conflict Resolution:
Reflections on the Turkish Experience 33

Challenges and Opportunities for the media in Turkey 48

Opportunities for a possible resolution process in today's Turkey:
How can the media contribute to the advancement of peace and democracy? 63

Participant List 98

FOREWORD

On 24-26 September 2019, Democratic Progress Institute (DPI) carried out a planned reverse Comparative Study Visit in Istanbul, Turkey, on the theme of 'The role of media in conflict resolution: reflections on Turkey's resolution process'. As part of DPI's long-running series of meetings exploring the media's role in conflict resolution, peacebuilding, and democratisation processes, this reverse CSV, for the first time, provided a forum for participants to discuss this topic directly in relation to the situation in Turkey.

The event invited a group of mainstream media professionals and active social media users to reflect on their work and share their insight into the role of media played in conflict resolution in Turkey. The group benefitted from the presentation delivered by Dr Thomas Colley from King's College London, who talked about how the use of misinformation and social media can shape conflict resolution and democratisation. The participants then engaged in a critical roundtable discussion over the role the media played and the challenges it faced in conflict resolution specifically in relation to Turkey.

This reverse CSV afforded participants the opportunity to reflect on their own experiences as journalists and broadcasters during the previous resolution process in Turkey. They shared their own testaments and discussed the collective lessons that could be learnt from the process. Discussion examined whether opportunities for the media to report impartially and act as a third eye in the process were missed and how journalists could overcome these challenges to report properly rather than passively. Participants agreed that people's appetite for news and political engagement in Turkey is very high and they discussed

ways in which both new and traditional media could take a more positive stance in a future resolution process and work towards defragmenting the current media landscape in Turkey.

This reverse CSV provided an excellent platform for media professionals and social media users to review and discuss their personal accounts and journalistic roles and responsibilities during their reporting on the conflict resolution and peace process. Participant also discussed how they would share their learning with wider constituencies and their own institutions. We believe that the report will be of interest not only to concerned institutions and individuals on the topic of the role of media in peace and reconciliation, but also to policy makers and actors who have an interest in the resolution process in Turkey.

This reverse CSV forms part of a larger series of activities planned in the context of the project: "Supporting inclusive dialogue at a challenging time in Turkey" supported by the EU and the Irish, Dutch and Norwegian governments.

We would also like to express, once again, our deepest thanks to all of our speakers and participants in the programme for sharing their experiences and expertise, to the DPI team in London and Turkey who delivered this activity, and to DPI intern Katrine Guzman for her assistance in preparing this report.

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

SUMMARY OF THE REPORT

On 25 September 2019, Democratic Progress Institute held a reverse Comparative Study Visit meeting in Istanbul with a group of diverse, committed and influential journalists, columnists and broadcasters from across Turkey's media spectrum. As part of DPI's long-running series of meetings exploring the media's role in conflict resolution, peacebuilding, and democratisation processes, this reverse CSV, for the first time, provided a forum for participants to discuss this topic directly in relation to the situation in Turkey. Initially though, participants were given the opportunity to engage with an expert who examined how strategic communication through the media is changing in the digital age through the rise of disinformation and new media platforms. Subsequently, the group engaged in open and frank discussion about past experiences and current possibilities as well as exploring commonalities as the basis for identifying concrete opportunities to work together to strengthen the media's role in conflict resolution in Turkey.

Esra Elmas, DPI's Head of Turkey Programme, opened the meeting with a welcome to participants as well as guest speaker and European Union representative, Elina Papadimouli, Political Counsellor, EU Delegation to Turkey. She then invited Dr Tom Colley, Teaching Fellow, King's College London, to deliver his presentation entitled 'Strategic Communication in Conflict Resolution: disinformation and social media'. Dr Colley examined how strategic communication through the media is changing in the digital age with the rise of disinformation and new media platforms. Looking at social media, Dr Colley outlined the ability for these platforms to further polarisation as they are open for anyone to post or repost divisive content. However, he also noted that people actually encounter more diverse discussion online compared to offline, albeit the majority of these interactions are negative. The challenge for media outlets therefore is to provide online environments which promote more civil interaction. Dr Colley also drew on the example of the media's coverage of Brexit negotiations in the UK to derive the lessons that can be learnt for conflict resolution. In relaying

negotiation processes to the public, Dr Colley highlighted the media's responsibility to educate and enable people to understand the complex nature of such processes.

Discussion for the remainder of the morning session turned the focus to Turkey itself and allowed participants to reflect on their experiences as journalists and broadcasters during the previous resolution process in Turkey. Participants shared their own testaments and discussed the collective lessons that could be learnt from the process. They noted that the opportunity for the media to truly report impartially and act as a third eye in the process was missed and the concept of being a journalist - of reporting properly rather than passively - must be upheld. This would help contribute to a decrease in the boundaries of polarisation in today's Turkey, thus aiding any future resumption of the resolution process.

Discussing the situation in Turkey today and looking forward, participants discussed a recent research finding that listed Turkey as the number one consumers of news via the mobile telephone app WhatsApp in the world. Participants agreed this displayed that people's appetite for news and political engagement in Turkey is very high and they discussed ways in which both new and traditional media could take a more positive stance in a future resolution process and work towards defragmenting the current media landscape in Turkey.

Overall, the reverse CSV was useful and provided participants with the opportunity to discuss the current situation in Turkey and how to share their learning with wider constituencies and their own institutions. Group discussions, as well as our own side meetings with participants prove that the dialogue amongst themselves and with DPI are highly important. The event has been covered positively in Turkish media and articles that have been written, along with a photo gallery and brief summary report, can be found on DPI's website: **www.democraticprogress.org.**

STRATEGIC COMMUNICATION IN CONFLICT RESOLUTION: DISINFORMATION AND SOCIAL MEDIA

Dr. Thomas Colley,
Teaching Fellow in War Studies, Kings College London

Esra Elmas: Welcome. First of all, I want to say welcome on behalf of Kerim Yildiz as well. He couldn't be here today but he sends his greetings to you. You have worked with DPI for many years now, so you know how these meetings go, but still I want to give you an overview. For seven or eight years, we have been looking at conflict situations through comparative cases. When we first started out, we thought that the best way of thinking about Turkey was to not talk about Turkey, and so we looked at a number of cases from around the world like the Philippines or Northern Ireland, as examples of resolution problems.

In the past couple of years we also started to talk about Turkey and the resolution process in Turkey. The first meeting of that series was made with a group of the Wise People Committee in Oslo. We then continued and met with a group of women. This is the first Turkey meeting that we are doing with a media group, and we always try to keep our comparative perspective. Our guest speaker today is going

Esra Elmas, Head of DPI's Turkey Programme, welcomes participants to the reverse CSV

to talk about the role of media. So, I want to say welcome to Tom as well. He is from King's College London and will be talking about the changing media ecology and the role of media in conflict situations or resolution processes. With that, I'll hand over the floor to Tom.

Dr. Thomas Colley: Good morning everyone. It is an honor to be here today to talk to you. I am very grateful to the Democratic Progress Institute for inviting me. My recent research specialises in strategic communication in war, and especially how conflict and communication are changing in the digital age. In particular, my recent research has focused on disinformation - what some have referred to as 'fake news' - and what impact this might be having on societies, notably democracies. But I also focus on insurgency and revolution and the battle of perceptions that occurs when different groups come into conflict. So drawing on these, I thought I'd share some comments about the media environment two decades into the twenty-first century and especially what challenges disinformation and social media present to conflict resolution, and how media outlets can contribute to addressing them.

Now we all know that the media is especially important in low intensity conflicts such as insurgencies, or what some might describe as independence struggles, because these are wars of ideas. The aim of each party or parties is to convince populations to accept their preferred form of political order over another one. This is true of efforts to resolve conflicts as much as during conflicts themselves, whether we are talking about the Salafi-jihadist movement, the Taliban, many of the nation-

Dr Tom Colley, Teaching Fellow, Kings College London addresses participants

al independence movements throughout the world or perhaps soon the environmental movement. Conflicts are wars of ideas and perceptions, and as a result the media are crucial. This is particularly important as we know most people don't experience conflict or violence directly. Their main experience of it is through media representations, and this is especially true of conflict negotiations. Beyond the public photo opportunities and official statements, conflict negotiations are typically private. As you've heard at previous events from people in Northern Ireland, negotiations need to build trust between participants who are representing groups who have been in conflict for many years. The media may not be direct participants - not elected representatives - so it theoretically is not the media's job to negotiate or lead efforts to encourage negotiations. Their main job is to report on negotiations and help audiences on both sides understand them. In other words, the media plays a key role in how negotiations are framed and understood. This means that the media can exert significant effects on whether negotiations can start, restart, succeed, or fail. But strategic communicators around the world are currently expressing concern about the media environment and how it is undermining attempts to establish more fair and democratic societies.

This is a familiar story for us, I think. As the Internet globalised communication, there was initially great optimism that countries and peoples could be united, that digital media could help spread democratic ideas, that the internet itself could be a place for rational debate free of state interference, to solve society's problems. But I think this early optimism has now been replaced with pessimism because increased connectivity has also made it possible for domestic and international actors to subvert their political systems and try to subvert other peoples'. And disinformation is a particular recent concern.

I'm from the UK, and people in the UK, many of them, believe that people voted for Brexit because they were lied to systematically by the government about the costs and benefits of EU membership. In Myanmar false stories spread on Facebook were used to incite ethnic cleansing of the Rohingya ethnic group. Both Facebook and WhatsApp have been used to spread false rumors in India and Nigeria, which have led to dozens of people being killed by other members of their communities. In the Democratic Republic of Congo in recent weeks and months, communities concerned with the Ebola virus are attacking medical staff rather than accepting care from them because they think they're causing the virus, not trying to prevent it. And, of course, we have Trump who was recorded by The Washington Post apparently as having committed over 10,000 lies in just his first 18 months as president. In summary, commentators worldwide are concerned that disinformation is

undermining societies, undermining debate, polarizing and radicalizing audiences.

Now, probably the most blamed cause of this is social media, which is supposedly driving people into echo chambers where they only come across others who share their views. But there is also parallel concern that trusted, mainstream, traditional journalism is declining. If this wasn't enough there is also concern about the response of state authorities who have, in some cases, become increasingly repressive in censoring or monitoring online communications. Examples include China's behavior towards Muslims in Xinjiang in the west, and more recently, India's very comprehensive shutting down of communication in Kashmir. Relatedly, some of the oldest conflicts in the world are ongoing and many of them--Israel/Palestine, Kashmir--seem further from resolution than ever.

It really does seem that dialogue is difficult in these times. But the question I want to have a look at today concerns how these trends affect conflict resolution, but also what the media can do positively to promote unity and reconciliation rather than division.

I thought I'd address these in three areas. First, how does increased global connectivity and worldwide use of information warfare shape conflict resolution processes? Secondly, how is social media shaping conflict resolution and what can traditional media do in response? And thirdly, is disinformation actually undermining democratic processes and free debate as much as some commentators fear? And again, what can media outlets do better to improve trust in them? I'll deal with these briefly in turn.

First, connectivity in the digital age. The connectivity created by digital communication networks complicates conflict negotiations in several ways. Most obviously, what is communicated can be seen and interpreted near instantaneously by audiences worldwide, which brings risks but also opportunities. In Syria for example, over the last few years of the extremely complex conflict, there have been negotiations at different points. More so a few years ago than recently, as the balance of the conflict has shifted. When these take place, perhaps at the UN, often in Geneva, maybe New York, the international media is present, seeking the story of how negotiations are going, what prospects there are for resolution, what language the delegates are using and trying to interpret all this. Notably international media outlets aren't necessarily just looking at how those negotiating are acting and what they're saying. They'll also be looking at how the local media associated with the parties involved are framing the conflict and the negotiations. For example, if international observers see local media outlets using polarizing, sensationalist language, perhaps demonizing the other side, this will affect how they cover the conflict, and their cov-

erage will be visible across the globe. This may then, in turn, shape the perceptions and actions of international leaders and politicians.

In other words, how negotiations are framed and covered by the media of countries involved can have global effects that contribute potentially to a more hostile or more favorable communication environment. What this can do is open up or close down space for dialogue between parties. This is also important when negotiations have stalled, because when sides are not talking, the media arguably has a more important role in how negotiations are framed.

If we look at Iran briefly. It's an interesting case. The nuclear negotiations between Iran, the US and the EU managed to restart and produce productive dialogue between heavily polarized sides, especially the US and Iran. In 2013, when Rouhani came to power in Iran, he began to give subtle messages in his speeches, hinting that dialogue might be possible. He was seen as a moderate, and as such, Iran might be interested in talks, but not just general talks—time-bound talks to achieve specific goals. So international media, by paying close attention to his language then had decisions to make: How do we frame this? Do we frame this as an opportunity? In which case, that creates an environment in which dialogue is more possible. Had the media in the US framed Iran as an enemy then that hostility makes dialogue more difficult. In the end the nuclear deal was a significant diplomatic achievement. But of course, now we see the opposite. The Trump administration seemed to take the conscious decision over the last year or so to engage in conflict with Iran and there was a sudden shift to rhetoric that is far more hostile. And the situation has been escalating quite seriously as a result. You can see here one of Trump's tweets. If you are describing a country as 'demented' and use words connoting violence and death, this sort of communication closes down space for dialogue. So, in democracies, if leaders feel they can achieve electoral gains from stoking conflict with others, they may choose to do so. As in any political system, leaders continue to assume, perhaps rightly, that traditional media have significant power to shape public opinion. So the way media frames tensions is vital and can shape whether resolution seems possible at all.

Related to this, and moving on to the second question - how is social media shaping conflict resolution and what can traditional media do in response? We can see from the Trump example that the addition of social media complicates matters. Leaders can use it, but also what they say on it and how they use it is a source of news itself. And this again creates risks and opportunities. Looking at media habits globally, you all know of course that traditional media have perhaps lost some of their agenda setting power to citizen journalism; the fact that any person with a reliable inter-

Participants look on as Dr Colley discusses how disinformation can be spread in the modern age

net connection can produce content about an issue. People can create and spread polarizing content and undermine negotiations, or the opposite of course.

Staying with Trump just briefly, in 2018, he retweeted three videos from a far-right activist in the UK. One supposedly portrayed a Muslim migrant beating up a Dutch teenager who was on crutches, struggling to walk. However, this was false. Well, this happened and the person was arrested and charged. But it was a Dutch citizen, born and raised in the country. It was not a Muslim migrant as the original person who posted the content framed it, and then the 'leader of the free world' retweeted. So not only do you now have citizen journalists spreading content for their own purposes, you potentially have leaders spreading misinformation about that content. Such content can polarize communities, making attempts to establish dialogue to resolve differences far harder. Moreover it cannot be readily controlled and can emerge fairly unpredictably from civil society.

On the other hand, social media creates opportunities too. It allows conciliatory everyday citizens to come to the fore, telling their stories of living together, working together, in their communities. And traditional media can pick these up and amplify them by presenting positive stories that promote dialogue and set a positive example for communities in conflict.

For example, looking at the case of the far-right attacker in New Zealand, in Christchurch, earlier this year, you have news articles highlighting people of different faiths coming together to support the Muslim community rather than the stand-

ard tropes and ways of presenting terrorist attacks. In London two years ago, there was the case of a far-right individual driving a van into worshippers at a mosque in north London. The local imam of the mosque actually intervened afterwards to protect the attacker from angry worshippers who quite understandably wanted to retaliate. Highlighting those types of actions can promote reconciliation and dialogue rather than polarization and conflict.

So, the relationship between traditional and social media is crucial. Research shows that social media's effects very rarely happen in isolation. Typically, social media's effects come when it is amplified by traditional media, which far more people still follow in many countries throughout the world.

Another cause for optimism, cautious optimism, is that the role of social media in creating echo chambers may be exaggerated. By echo chambers, for those of you unfamiliar with the English idiom, I mean the idea that social media algorithms filter out content so people only access news and content they already believe or are sympathetic with, which reduces their exposure to alternative points of view. Which, since it inhibits a shared perspective or the perspective of the other side, clearly inhibits conflict resolution. A lot of research is starting to show that these concerns are somewhat exaggerated. I don't know if many of you are active on social media or have been, but usually, the first time someone posts something controversial a lot of the comments they immediately receive are people with the opposite point of view criticizing them. There is plenty of research showing that people actually encounter more diverse discussion online than offline.

The caveat is that this interaction is often hostile and this is really important. One area where research has shown social media to have proven effects is that exposure to offensive, vitriolic content can cause social polarisation between groups. People exposed to offensive content from groups they disagree with are shown to be more likely to report negative feelings towards those groups, report being less likely to want to live near them, work with them, even have their children marry them.

Therefore social media, if people act offensively on it, can polarise societies further and create an environment not just where negotiations may fail, but people won't even think they can or should talk to the other side. Politicians observing that will see that they can gain no political capital from talking. But I think media outlets can help. A key avenue, and something to think about today, is how we can help encourage efforts to promote more civil interaction online. Perhaps moderating content on discussion pages more comprehensively would help. Some people have even set up websites where people can choose to go for more civil debates on the issues they're

interested in. These are interesting ideas and I think they are worth considering.

Just back to my final question: is disinformation actually undermining democratic processes and free debate as much as some commentators fear, and what can media outlets do to improve trust? The good news is there is very little research actually proving the impact of disinformation. It's very difficult to tell whether it is actually undermining trust in society, whether it has caused governments to collapse, shaped elections and so on. But opportunities for it to undermine conflict resolution are considerable. First, just briefly, I think it is worth differentiating different forms of disinformation. This is something that was originally referred to as fake news which is essentially false content designed deliberately to deceive people. Lies essentially. But over time, it became used by politicians to describe any information they disagreed with. So, the other side was just described as fake news.

There are different forms of disinformation. A useful distinction I think is between deliberately constructed information to deceive, which is disinformation, and information spread unintentionally, which is misinformation. The other crucial point is it's not just false content, but also misleading content, that can be a form of disinformation. Look briefly at the next slide. These are some of the different forms of disinformation identified by the fact checking organization First Draft. So disinformation is not just about false or what they describe as 'fabricated' content. Far more insidious is misleading content, whether that is the selective use of information, misuse of statistics, and so on. This can go as far as imposter content, when you have a fake social media account or bots giving a false impression of popularity. We can also talk about false connection - ask yourselves how many of you have written a headline that sensationalizes the content of an article or perhaps doesn't relate quite as closely to it as it might. Certainly, in the British media on Brexit, we see this all the time.

Let's look at one example. This is an image from the Rwandan genocide. This I believe, although you could check this easily, is after the genocide has taken place. The Hutus perpetrated the genocide, and now Hutus are fleeing into the Democratic Republic of Congo from invading Tutsi forces. This is back in 1994. In this other image, however, it has been turned from colour into black and white in a book created by the Myanmar military to demonstrate the illegitimacy of Rohingya Muslim immigration and their presence in Myanmar. Looking closely, you can see that it's the same picture. This ticks a lot of the boxes indicating multiple forms of disinformation. It's not a fabricated image, it's manipulated content, it's false content, it contains a false connection between events, and it's highly misleading and of course it's being used in a polarizing way. You can see the language used, it's about Bengalis 'intruding'

into the country. This is the kind of thing that's happening today, and it can polarise. The key point here for us to think about or for you to think about as media professionals is that surveys worldwide show that citizens in many countries are just as concerned with misleading information spread on mainstream media as they are with false content - lies - on social media. Actually, people expect to experience lies on social media. They distrust social media more, and that distrust is growing in many countries.

But just thinking positively, what can media do to mitigate the spread of disinformation and promote resolution? A key area is to think about being even more thorough in fact checking, particularly on social media, showing audiences how this is being done. Thinking about trying to be as transparent as realistically as possible within the constraints of the given political system. The risk otherwise is spreading misinformation. An example from London: a couple of years ago there was a fight between two men in the Oxford Street underground train station. This fight happened to lead to a mass panic and people fleeing because they thought a terrorist attack was taking place. During this febrile situation, the Daily Mail, a right-wing UK newspaper, retweeted an old fake story from 10 days previously that a lorry had driven into pedestrians, causing mass casualties. This was completely false. There was no attack. There was no lorry. Sure, it's a road, so there may have been vehicles driving on it. The journalist involved, under time pressure because of how fast information travels in the digital age, either made a mistake and spread misinformation, or deliberately spread disinformation to further their agenda. We don't know which. Fact checking and showing that you're doing so is especially important.

Other things media outlets can positively do is promote media literacy by showing audiences where their information comes from and being seen to be transparent. Perhaps the most important, I would say, is educating audiences. If one imagines conflict negotiations, the media can contribute to polarisation in several ways. They can mislead about the complexity of negotiations, what is realistically achievable, the motives of the characters involved, and the history, the story being told. Optimistically, though, the media have the power to frame these things in a way that promotes reconciliation.

Now, I appreciate that this is not, at least not yet, a violent conflict, but I do think there are important lessons to be learned for media outlets from the Brexit process. It also risks, quite concretely as you heard in previous DPI events, a return to conflict in Northern Ireland if a hard border is erected after Brexit. The first thing the media can do is try to educate the public on what's realistically possible during negotiations. It is astonishing during Brexit, particularly when Northern Ireland is

discussed, the level of public and political ignorance of its complexities. People have sometimes failed to understand that during the troubles in Northern Ireland, there wasn't even a hard border then. Yes, there were police checkpoints, but it was considered too contentious to put up fencing, barbed wire or a wall, which would make perfect sense militarily, but was too contentious even during intense fighting. Doing so now, or even contemplating that, risks a return to violence. The Conservative government famously appointed a Northern Ireland secretary and in one of her first interviews she said something along the lines that she didn't realize before starting her job in Northern Ireland that the two major ethnic communities, nationalists and unionists, did not vote for each other. She didn't even realize that saying that is quite a foolish thing to say. There has also been ignorance of the complexity of negotiations. The withdrawal agreement being negotiated now is being framed as the end of Brexit. It will then be complete. When, actually, after that there has to be a new negotiation, probably over years, for the new trade agreement. At this moment citizens appear unaware of this. The media need to educate them better.

The lessons for conflict negotiations are clear: citizens need to understand that negotiation processes can take a long time, that they can experience setbacks, and everything will not necessarily be resolved quickly. But I appreciate that painstaking work over many years doesn't readily sell newspapers or attract advertisers. It is important for media to work hard to maintain interest and try and retain public interest in what can be protracted affairs. As storytellers, media outlets have the ability to determine what stories they tell about negotiations and how they fit in history. The right-wing press in the UK often frames Brexit like it's the Second World War all

Participants consider the key points that have been raised so far

over again. The EU is demonized as being like Hitler, and Britain must stand up to it. They frame it like a war. That polarizes people and negotiators then have less space to negotiate. Due to connectivity, EU audiences can see their comments in real time. They tweet responses, these tweets generate opposition back in the UK, things polarize further. And then each side finds it far harder to go back to their constituencies and say they've made concessions, because concessions in a war are a defeat.

As storytellers, the media can also control how characters are portrayed. Negotiators face an immensely tough task. As you have experienced yourselves, many on their own side feel they are selling out even by talking to the other side. Too often, Brexit portrays the negotiations as a struggle between good and evil rather than individuals with really unenviable tasks of navigating complex negotiations in a very difficult political climate. This raises a key question that will be worth thinking about today. How can the media help promote reconciliation processes while also promoting realism about what can be achieved?

Just to finish, what I would say is that for all the fears about how the internet and social media are undermining democracy, freedom of speech, spreading disinformation, I do think there is some cause for optimism. Traditional media outlets, in much of the world, remain the most influential, most read, most watched outlets and in many parts of the world, trust in traditional media is steadily going up not down. Traditional media therefore retain considerable power to shape debates and promote dialogue. In an ideal world, the media would work for a stronger understanding of the perspectives of both sides in a conflict rather than amplifying one side or the other. If they do, then dialogue becomes more possible. But that doesn't mean that journalists cannot have political perspectives. That would be unrealistic. In the internet age, citizens have so many different sources of news. They select and they monitor their news sources. They expect them to be partisan. If one chooses to advocate certain causes in one's media content, then I think being open and honest about that may build trust with audiences. Reporting the facts as truthfully as possible is of course the priority. People expect their journalists to have political perspectives but perhaps prefer them to be open about them. And finally, without wishing to be too idealistic. I appreciate that there are major challenges, and these will vary based on the political system and context. But I do firmly believe that there is much media practitioners can do to improve the communications environment in which conflict resolution takes place today, both at the elite level and the community level.

Thank you.

Esra Elmas: Thank you so much. At this table, we have both mainstream media members and social media users that are quite active on social media. So we are going through this special period, this is a transition period, and as Tom summarized it quite well, there are two sides to the coin, two sides to the media. The media can fan political tension and polarization, or media can do the opposite. So if you have any questions, we will be happy to receive them now. We are going to start talking about Turkey in the next session but if you have any questions for Tom we can receive them now. And by the way, please introduce yourself.

Participant: Hello, I am a journalist, and I am a member of the Council of Experts of DPI. And I am a freelance journalist right now. Here is my question, and I thought there was a bit of a contradiction, so I am going to kindly ask you to expand on this particular point. On the one side, you said that the role of media is not to support negotiations but to turn it into news but at the same time media has a responsibility for opening up space, it can assume that role as well you said. Isn't that a bit of a contradiction? Thank you. I mean does media have a mission in addition to telling stories or featuring news?

Dr. Colley: That's a very good and difficult question. I'm trying to make the case that it's not necessarily the case that the media should drive the negotiation process as they're not necessarily elected politicians. It's a question of understanding that no matter what people try to do, negotiations will be understood and interpreted through the media, so how they frame negotiations matters. They can, as you say, open up space or close space down, but their role is not necessarily, I would argue, to directly drive the negotiation process. It's a subtle distinction, I appreciate, and in reality, I suppose in media content that would be difficult to observe and differentiate. Still, I think it isn't necessarily the media's role to choose that negotiations should happen and try and go out and cause that independent of the decision makers and politicians. But I fully appreciate that that's very much one perspective on the role of the media and others will have different ideas. The reality is that if political figures decide to negotiate, and hopefully they do to resolve the conflicts in the world then, inescapably, how that is framed in the media will have a really important effect. That's the key thing that media outlets worldwide must recognize.

Participant: I watched this documentary called Followers this year about the images, how they use subcontractors in the Far East to vet images that are posted on

Facebook, as Tayyip Erdoğan was pursuing, a peace dove and it was seen as obscene and it was banned. And then pictures of violence in Myanmar are banned, are restricted, but because they are restricted you don't get to see the violence that's unfolding, in the country so it's very difficult to strike the right balance, I would say. And people who do this job apparently show suicidal tendencies because they are exposed to this footage, like beheading videos of ISIS and so on and so forth. And let me tell you this off the record, last week Facebook administrators came to Turkey, and they talked to intellectuals and political parties in Turkey to exchange ideas so they, whether they like it or not, they have to deal with politicians. So this balance, this equilibrium, on the one hand, it can turn into censorship, on the other hand, vandalism mars us, mars our values, so it's very difficult to decide.

Dr. Colley: Those are really important issues. I have been engaged in research this summer about the far-right on certain online platforms and I myself have come across disturbing images and videos of violence, some of them posted recreationally, just to provoke, others with serious and malign political intent. Of course there are important mental health implications for the people involved in content moderation, but from a disinformation perspective the big concern is not being able to read intent into why a given image is posted or sent, and it is a very murky area. It provides an opportunity for people to subvert and provoke and it is very difficult to respond to. And certainly from a liberal democratic perspective in the West, many are concerned about who has the power. Is it Facebook that has more power than countries to determine what content is deemed acceptable and what isn't? Something missing from my presentation is a consideration of, when it comes to political actors involved, whether social media companies have more power than government to control what content is shown. A great controversy over Trump's election and Brexit, of course, was Cambridge Analytica. They indicated that they had access to the Facebook accounts of about 80 million Americans, and that they were using machine learning algorithms to analyze what people were posting on social media, combined with a measure of personality, to micro analyze people's political views and send them targeted advertising. We are not just talking about choosing between two adverts, but tens of thousands of different adverts to try and personalize them to individuals. Now they claim of course, they won a given election, they can determine who is in power in given country, but whether they have that power or whether that's just their marketing, is a different question. But that is a pressing issue and similar companies are being hired by governments to win elections. Another example in the UK recently, a former conservative advisor

Dr. Colley responds to questions from participants during the Q and A session

called Lynton Crosby, his company were apparently found to be creating so-called astroturfing campaigns. They were allegedly creating fake news websites on Facebook to look authentic to promote whatever cause the companies employing them wants, for instance promoting fossil fuels, denigrating wind farms and sustainable energy, and so on. So yes, these actors are out there and it is a major issue to consider. But of course, it's also an issue to consider how we report on these things too and therefore how citizens are informed about them. So yes, I agree with you, it's a major issue.

Participant: Thank you very much, this was very useful for us. I work at the Karar Daily here in Istanbul. During your speech you touched upon something, and I think you tweeted it Esra, about how offline is much more diverse compared to the online platform contrary to what people might think. In the offline realm, more ideas get together and that was quite interesting. I would like to ask you to expand on that a little. As you know in Turkey this is something we observe and all around the world as well. The confirmation bias, people like to deal with ideas that conform to their own views, they want their own views to be sort of confirmed when they watch the news and they create such platforms as well. So mainstream media is actually something that could filter this to a certain extent. There was this thing called editorial filter and things were easier, impartiality was much easier perhaps, but now in the age of social media, the internet, everyone has the opportunity to log onto platforms that feed their views. And in times of conflict, I think this is much more rampant. People want to read news that they want to believe in. And this has a detrimental

effect, and this deepens the chasm between different parties, people say. But what you have suggested sounds quite positive. Perhaps you could expand on that and tell us what you think about confirmation bias. Also one more thing that I'm quite curious about is the AfD. I read in your biography that you worked on the AfD. It is not well known in Turkey. Russia, as a state, Russia's intervention or their active role in misinformation because in Germany they were quite active as well. They did have an impact on AfD. This is something that hasn't been discussed in Turkey, but in Turkey as well there is a lot of Russian propaganda, but we don't know how it is orchestrated. So if you could share your views on that please. Thank you.

Dr. Colley: Those are great points and questions. I think the key thing with my optimism about the whole point on echo chambers and confirmation biases, is that it does depend on the platform. Some people will choose, because they have that choice, to spend time on a small number of platforms where certain views will be shared. When I observe any debate on Twitter for example - I rarely tweet actually myself - as soon as someone posts something controversial, they immediately get opposition. As I was saying in the presentation, the concern about discussions being vitriolic and offensive is a big problem, so making discussion more civil is a big aim. But a lot of people's friends online are not close acquaintances that share their views. They are colleagues, they are people they don't know well that they've chosen to follow, and so they may actually have a more diverse range of views than one might get in one's immediate family. When I think of my parents and the social groups they interact in their local village, I cannot imagine they come across a very diverse range of views offline. Their views may be very set. On the other hand, online you can be exposed, provided you choose to be, to different views. But also media outlets can concretely do things. For example, certain media outlets in the UK and in the US, when presenting articles, have started to include captions that say this is how this issue is represented here, but this is how this media company has represented it elsewhere, so people can read that and see there are different perspectives.

This raises another issue that is the tension between balance and objectivity. This is a big challenge in conflict situations where of course there are two or multiple sides. But in some situations, one side may be more at fault for something. How you represent that in your coverage is challenging. Also, you are completely right on this shift between news filtering, editorial filtering, and algorithmic filtering. On Facebook, a key decision as I understand it, you may be able to correct me, on whether someone receives information on their newsfeed is whether one of their

friends liked it. Journalists at university are taught that there are certain filters that you should use to decide whether something is a story - does it involve conflict etc. But when Facebook algorithms filter news the question is: has this person's friend like this article? This has implications. It is one of the reasons why we see the role of headlines is so important and why potentially the use of overly sensationalist headlines grab people emotionally so they see, then like, then retweet something. Because that is the most important thing – the information being spread to others. In a conflict resolution context, that is quite problematic. So there's a tension there. I fully appreciate media outlets of all sizes need to get their content read. They need that for digital advertising which is less profitable. The tension is the potential of sensationalizing provocative headlines to get attention for content which then risks polarizing. Now, I'll be completely honest, I don't have an answer for that. I suppose all one can do is be aware of it as media practitioners and do one's best to provide some sort of middle ground but pay close attention to that during production.

On the final point, on the Alternative für Deutschland party, and Russia's role in disinformation. The Russian role in disinformation has been covered a lot in the UK as well. It is a great concern. When it comes to Russia's efforts to try and subvert other countries, it is certainly seen in the US and the UK and other liberal democracies in the West not as a role model but certainly a leader in using these different methods and pioneering them for various reasons. Whether part of this is a continuation of Cold War thinking, seeing Russia as an enemy always trying to subvert the West, is probably part of it as well. But if one looks at the history of liberal democratic propaganda one can see for every effort over the course of the Cold War of the Soviet Union to undermine the West, the West probably had far greater success undermining the Soviet Union through propaganda. That was a two-sided conflict. Still, I think Russia has certainly been seen to pioneer some methods through for example the Internet Research Agency in St. Petersburg, that other countries are now being found to imitate. That said, a prominent concern in the West since a few years ago was that what Russia was trying to do was deliberately try and undermine trust and discourse in societies by putting out so many different narratives and accounts of events that people don't know what's real. I don't know if it was covered over here, but one example was the poisoning of the former Russian spy Sergey Skripal in the UK, with novichok nerve agent, in Salisbury? One of my colleagues who's a researcher found that Russia put out something like 130 different interpretations of what happened. They blamed the British, they blamed the Americans, they blamed him, they blamed his family, they blamed so many different reasons. The apparent idea is that if you put all these different interpretations out there people won't know

what's real and with no shared understanding of reality, how can they talk to each other? How can they engage? Now, personally, while I can understand the fear of that, I'm not sure how effective it necessarily is. I would say the history of propaganda often suggests one big lie might be more effective than a hundred small ones. That said, when it comes to conflict resolution, a key point is having some form of shared understanding between sides of certain truths. Without that it's very hard to even start talking to someone else so I think that is a pressing concern for conflict resolution.

I know I haven't mentioned the AfD yet, the Alternativ für Deutschland in Germany. My research there concerns how Germans construct national identity particularly in the context of the rise of populism. It's very much at an early stage. The AfD early on was an anti-EU political party, mainly because they felt, about ten years ago, that Germany was being undermined economically by being a member of the EU because it was financially supporting southern European countries in particular. However, the concern now is that it has morphed into developing a closer relationship with far right and neo-Nazi groups, and obviously Germany has a long and challenging history there. You saw the example that I posted of Trump retweeting videos of a Muslim migrant beating up a Dutch boy on crutches. These are the sorts of things that AfD have become increasingly associated with in their social media activity. They are very quick to highlight a crime committed by ethnic minorities, by immigrants, and then quickly use this to portray an idea that immigrants, particularly Muslim immigrants, are a threat to Germany. They've tried to mobilize rallies and these have even led to political violence in certain cities. We are looking at that as a growing area of concern. What Germany is doing to reconcile these tensions is something we need to look at moving forward.

Participant: In your presentation you talked about social media, and the relationship between social media and conventional media. And you talked about how conventional media still holds more sway and is much more influential. But as far as Turkey is concerned things are a little different because our conventional media has been undermined to a serious extent, and many journalists have been shunned, and these journalists are now quite active on social media. And in social media you see some popular names emerging. Some conventional names that worked in conventional media have become popular in their own right in social media. So how about in other countries, in areas where democracy is restricted in the world today, where journalism is restricted, do you think social media is gaining popularity, gaining more influence? If you were to compare Turkey and Europe, what would you say? Thank you.

Dr. Colley: I could probably rightly be criticized for overgeneralizing because it does vary by country. In the UK for example – and globally Reuters are probably the best company for research on this. Their studies on Turkey, they admit, tend to be a primarily urban sample, so they tend to have a slightly slanted view, but it is interesting what they observe. They observe in Turkey more enthusiasm for news consumption than almost any other country they've surveyed. So Turkish people are interested in the news. They do observe more prominent use of social media here than in western European counties. In the UK for example, I think it's about 22 percent of people that share news online. The figure is 50-something percent as people report in Turkey, I believe. There are clearly contextual differences. They also note a strong shift towards WhatsApp, an encrypted system that people are starting to use for news in Turkey far more. I think 30 percent of people are now accessing news on WhatsApp. So clearly there is a shift in countries where media is restricted and that limits the strength of any generalizations I or anyone else make.

I suppose the key point I would emphasize is, maybe partly it's because I'm an optimist, we should not lose hope. There's a lot of defeatism when I read commentary on the situation with media in the West: that the traditional media are losing trust, that they no longer have the agenda setting and framing power that they used to have. And that now it's just determined by Mark Zuckerberg's Facebook news algorithms. I think that is an exaggeration. I also fully appreciate that even differentiating traditional media, conventional media, mainstream media, and social media is overly simplistic. These categories themselves are problematic. There is no straight, clear line between them. I think it's important when it comes to conflict resolution, to note that mainstream media, even if that posting its content on a social media platform, still retain that agenda setting power and influence. It is not just algorithmic filtering that is shaping how people understand the world. Traditional media—experienced, practising journalists, whatever platform they are on—still retain that power. I think that's a key thing for us to retain optimism about. I suppose that was what I was trying to say. But yes, I fully understand that in the different contexts, the shifts are different. But I think it's good to note that in the UK they have just reported a several percent increase in trust in other people in society and in traditional media outlets. This is a real positive, suggesting that practices like improving fact checking, improving transparency about editorial practices, are improving trust in information in certain parts of the world. And so there are things to learn from, as much as one can in a given political climate.

Participant: I want to go back to the question that my colleague asked. You said that in conflict resolution the role of media is not an active role, it's not a support-

ive role, it is a role in which media reports whatever is happening. Theoretically, I agree with you, but in real life things differ from theory. Media representatives are people as well, they have their opinions, their feelings, and so they have their own attitudes. Say you are opposed to a negotiation process and then you receive a piece of news which would support the continuation of that negotiation process, what would you do? Or let's say it's the other way around. You support a peace process, a conflict resolution process, but then you receive a news item and if you publish it, it would totally destroy the process, then what would you do? This is a moral situation. It is an ethical kind of situation. Different ethical positions are in confrontation here. On the one hand, you have your professional code of conduct and at the same time, on the other hand, you have your own moral, humanitarian position. You fear for the lives of people who might be lost in conflict. So there are these different positions, and where do you think journalism stands in the midst of all of this?

Dr. Colley: It's a brilliant question, and one that, before I start, I would say I certainly don't have a clear answer to. There is perhaps a spectrum of responses. I note from the previous meetings that you have spoken to communications advisors in Northern Ireland and communications strategists for Sinn Fein and I recall a similar question came up. One of them was discussing how they were aware that journalists came across information that would derail talks, and they chose not to publish them. And I suppose in a sense that's quite important because there is a spectrum of responses. One could choose for example not to publish that piece of information, or one could choose to publish it and frame it in a certain way. One could choose to publish something in opposition to it. And of course today, there might be something that spontaneously pops up on social media that completely contradicts it, unexpectedly. And that has to be factored into the decision-making process as well. So I think it's obviously extremely difficult. It's the sort of process, you know as you're a professor in a law faculty, I think the ability to consult as widely as possible when making those decisions is probably something that's useful. I certainly don't know in the complex ethical negotiations you're talking about that there is a single response that a media outlet should do. It depends on the situation and the content. I think it's important to note that media professionals have the agency to respond in a lot of different ways and trying to retain that flexibility and be judicious in how that's put into action in consultation with others. But it's such a difficult question to answer. If you don't mind if I ask, what would your response be?

Participant: I am not a journalist; I merely support the peace process. I supported it. But if I support the process, let's say, and then I receive a piece of news that would derail the process, I think I would choose not to publish it. Yes, it would perhaps be a professional failing, but I think the other position is stronger.

Participant: I have two questions. First you talked about disinformation and fake news and so on, this is very popular. It even shapes political campaigns. Of course, it must change from country to country but still I am curious about one thing. Are there no legal proceedings that can be brought against such activities? Especially I am thinking of the UK and the Brexit process. There is now talk that the prime minister intentionally misled the queen. So all of these attempts at destroying our shared common ground, I mean malicious activities of disinformation, can nothing be done against them from a legal point of view? So that's my first question.

I have another question, and I am asking this because I think you might be familiar with the content through various studies. We usually assume that the young people are the real users of social media and that's more or less true, but you mentioned that Reuters research that you looked at. How many young people are actually using social media, I mean, what's the percentage? Also we know that social media is this new reality or source for them, they create their own reality on social media, an alternative almost to the real world. So what are the future political consequences of creating such a parallel reality? People are capable of being misled so much even at this stage that we're in. Isn't it going to get worse in the future, more disconnected from the real world? And what are the political consequences of this situation, do you think?

Participant: Thank you for your presentation. Esra mentioned law and the legal aspects. I want to continue in that frame. I am a professor of constitutional law and I also specialize in human rights law. I also taught human rights and constitutional law courses in communications faculties. My interrelated question is this: there are people who do this professionally in media. I mean, media professionals, perhaps they can be trained, educated, even before they start working professionally, when they are students. Yes there are courses to that end, but perhaps there could be even more, perhaps more training is necessary, a sort of certificate for being a journalist if you like.

Dr. Colley: Taking the last point, I think that's a really good idea. There is a lot of talk when I talk to the UK government for example, they are interested in the media

literacy of the population but of course the digital environment changes so quickly. Over the last year we've seen - are you familiar with the concept as I'm not sure how this translates - deep fakes? For example, we've had edited videos of Nancy Pelosi, the US Speaker in the House of Representatives. You can look this up, you can find video footage of this online where her voice has been manipulated so she is slurring, speaking differently to how she spoke when she gave a speech. In China now, the Zao app recently became very popular. By analyzing your face, using machine learning algorithms the app can turn you into a famous celebrity and you can speak like them. This of course raises the very disturbing possibility that people's speech can be manipulated, so that people can watch video footage of them saying something they never said. And this software exists. Routinely out there. And it is likely that over the next year, there will be an election somewhere in the world where something like this is created and brought out one week or one day before the election where someone says something highly offensive or controversial, and it will cost them votes. This will happen. I'm not a trained lawyer, I haven't taught university level law like you. Is this being factored into the training of journalists currently? I don't know. I agree with you completely, very simply, that it should be. And this is something academia can do better. Academia, certainly in my experience of it, is often one or two years behind. If I turn this into a journal article and publish it, it would come out in eighteen months' time in a journal, by which time the digital environment has moved on. I think you've identified a very, very important point.

When it comes to your questions about disinformation, did you recall the bus on one of my slides, which was very famous in the Brexit debate. It was a big red bus which said, 'the UK sends 350 million pounds to the EU per week. Let's fund our NHS instead'. Now, this was a lie. Well, this is where misleading information comes in. The UK does send 350 million but it receives a rebate back from the EU, negotiated by Margaret Thatcher of over 100 million. So the bus is the equivalent of saying I went to the shop, I bought a cup of coffee, it cost me 50 lira. Not saying, I got 48 lira change back. So the bus lies. But technically, part of it is a stated fact.

Going back to your question of what can we do about that, a lawyer actually took Boris Johnson to court and tried to sue him for misconduct in office, and it was thrown out of court. Unfortunately, I suppose, the impression that this might give is that this is politics as normal. This is what one expects. But this is very obviously profoundly unethical, completely misleading. We don't know what effect it had on the voting outcome, but it is a symbol of the problem we face with disinformation today. I wouldn't be surprised right now if there are more comprehensive legal discussions taking place about how to respond. A bigger problem is when external actors might choose to get

involved in such activities. To clarify I'm not saying that external propaganda is more impactful than domestic propaganda. Domestic propaganda is almost always more pernicious and impactful than external propaganda. But if for example Britain is concerned that Russia is using these methods to subvert it, be it termed hybrid warfare, or information warfare, discussions are needed about what would be an appropriate level of response. Obviously a military response would potentially be disproportionate. So what level of response is appropriate? You'll see in the discourse of politicians in the West that they will often say something quite ambiguous, that they will use their discretion in responding in whatever way they see fit. Maybe things like sanctions are the sort of things they might impose or extend in reality. But it's a fast-moving field, governments are currently trying to work out what is an appropriate response to someone subverting your society. The problem is it's very hard to prove what effect communication has and so it's very hard to calibrate what an appropriate response is. The other thing that's very relevant and important is that governments are talking a lot in the West about how to improve the resilience of society, to make people more resistant to disinformation, to improve their media literacy, their critical thinking skills. The obvious tension here is, do all governments want their citizens to be more critical of information? I won't say any more about that now.

Onto the question of the young. This is quite interesting. Research from the US actually shows that older people are more likely to believe disinformation. People over 50. Older people are more likely to be deceived by disinformation, it's not the young. Conversely, though, the young are more likely to be deceived by financial scams. So, it partly depends on the content, but it's really important in any framing of this issue not to just dismiss the young as naïve and the ones that will be deceived. Young people may be more naive than older people on average, but research is starting to show that this is something pertinent to older people too. That may partly be due to partisan perspectives in that the research I'm discussing was based on the US presidential elections in 2016, where most of the fake news that was most prominent was on the right, was on the Trump campaign, and that tended to be supported by older demographics. It may be because of that. But it's really interesting that you mention young people for that reason.

Participant: Actually I was thinking also about the internet games, all the virtual worlds and set up that is created. You created some villages, then you fight with each other, then you destroy some other villages. I'm not familiar with it, but I can see that there's another reality going on there. So it's not about being naïve but just being socialized in another world, it's not a real world in a way.

Dr. Colley: What I would say is that world also contains opportunities, and it depends on the platform. Some anthropologists have done research on different online communities. They've researched, for example, the computer game, World of Warcraft. You may have heard of this, you may not, you may have played on it. This is a big multiplayer online game where people collaborate in groups with others to kill monsters and so on. During the activities they perform in the game, anthropologists have shown that people in these small communities and groups engage in political dialogue with others. Some of these communities host like-minded, rational political discussion and that's what these gaming communities are actually used for. This again has the flip side, as gaming platforms are currently being used by the far-right and the Alt-right in the US and the UK to spread subversive ideas. Such communities congregate on them, and it's a fast-moving space. So actually these alternative realities, independent of what game is being played, involve spaces for collaboration and discussion, and because of this they can actually be areas where positive political dialogue takes place too. It depends on the platform. Like all of these things, the medium in which communication takes place can be used for positive, conciliatory or conflictual effect. And so again there's a positive side there too. I try to stay positive.

Participant: I have two questions for you. Actually, one of them is about media literacy. You talked about media literacy. You said this is the role of media to enforce media literacy but how does this happen in Europe? Is it the role of universities or educational institutions or is it the role of media? Because in Turkey, for instance, there is this media literacy course in primary and secondary schools but usually religious vocation teachers end up teaching this class because there aren't enough qualified communications faculty graduates to teach this. My second question is about the effects of social media versus traditional mainstream media. I want to ask you about the connection or the relationship between the ruling power and the media, the government and the media. This is an issue that affects us a great deal. People, media professionals, don't spread this misinformation on their own volition. Because a couple of years ago there was a strong presence of independent traditional media in Turkey but it was all shut down by the government. The same goes for social media. The government shut down a lot of avenues, shut them down with prosecution or brought them to the judiciary. A lot of Turkish journalists had to escape abroad in order to work. So this is the situation we currently find ourselves in. How does this go abroad, I'm curious? Are people sued, brought to the court because they supposedly said bad things about the president or king or whatever? Or for instance, a couple

of days ago, President Erdoğan said that Fox news in Turkey had to change its media policy. Do journalists abroad have such problems facing them?

Participant: I have one last question. Recently there was this debate in Turkey. There is a monitoring board of media in Turkey. This board took upon itself to monitor internet activities as well. It would also be issuing licenses to internet outlets such as Netflix or YouTube for instance. The rules are still not clear, but apparently, details are still coming out. Companies that publish on YouTube are going to have to pay a fee to this board, but individuals are not going to be paying any fees. So, this is going to be problematic for small scale independent media organizations, and in justifying their decision this board said that similar practices were ongoing in Europe and the West and so on. So, I'm curious about the situation in Europe, in England, is there such an obligation to pay for a licensing fee to any similar board?

Dr. Colley: I'll deal with the last question first. I'm not sure about particular platforms. What I can say is that in the UK, what is shared is a great difficulty sustaining media outlets generally. The Guardian, which is the second or third most popular online newspaper, certainly in the West, reported last year to great fanfare that they had broken even, so it was news that they didn't make a massive loss. And that is one of the most popular outlets there is. So, what's happened in a lot of western European countries is local news is really, really suffering. When it comes to integrating communities together it is suggested, a lot of think tank pieces you read now say we need to promote local news. And then the obvious question is: where does the money come from to employ or develop good quality local journalistic practices? At the moment it isn't there. All I would say is that whilst it's not about licensing on a particular platform necessarily, the same general problem is present in other countries too, notably in the UK, unfortunately.

Now on the question on media literacy, in the UK the talk is of doing this in schools, too. I think the reason why, being blunt, is that it's one of those things that gets too close to suggesting how people should think. A classic phrase is the media shouldn't tell people what to think, they should teach you how to think. School education is an area where it is widely recognised that it is acceptable for the state to determine the curriculum and to teach young people to think in a certain way. The problem is if a government went to a 45-year-old citizen and said, 'I want you to sign up to this media literacy program because you don't think critically enough about the news', what are they going to say? Their immediate response is going to be probably quite

rude. 'Go away, stop trying to tell me how to think'. So there is a problem. Lots of people at the moment are advising media literacy. It's harder to get adults to sign up for it because who likes being told how to think? I think school is one area where it can be done, and again the UK shares the sort of problems you named. I was a high school teacher in my previous career, and if I think back to my time in school, who would have taught media literacy? I don't know. It probably would have been a teacher of a subject in the UK called Citizenship which loosely included everything that wasn't Maths, Science, English, History and so on. So media literacy would probably have been something added on to an already amorphous part of the curriculum. That needs serious attention. Such solutions are also currently under-resourced and under-funded. They are also unproven. There is limited research showing media literacy can help a lot. Some suggest it is, but again, it's very hard to quantify how much more critical of information someone has become and how much less persuaded by disinformation they will be. But again, these are the same problems you describe essentially.

Just finally, very quickly onto the relationship between the ruling power and the media. Those concerns are at different levels in different countries. The situation in Turkey is certainly a concern to external observers, who express concern about restrictions on the media. But actually those concerns are too perhaps slightly less than those being raised elsewhere. In the UK there are lots of discussions in the wake of what was called the Leveson Inquiry about whether the government was increasing restrictions on press freedoms. These are concerns worldwide. Another elephant in the room is someone like Trump, who is explicitly, openly, repeatedly attacking media outlets promote as best as they can liberal media practices. He decries them as the 'fake news media' or the 'failing New York Times' as he refers to it, essentially dismissing media he doesn't like as propagators of disinformation. But if you look at the pages and the practices of these outlets, they do adhere to, quite rigorously, traditional western standards of journalistic practice, submitting themselves to critical scrutiny, thorough editorial practices. Trump's criticism of them is therefore problematic. Him doing that sets an example to other people throughout the world. He has massive agenda setting power as the president of the US, and it is a major concern that has global implications. There are obviously more concerns in some countries than others, but the trend is worrying.

Esra Elmas: Thank you, Tom. First of all, I think this was a very refreshing presentation. We are off to a very good start. Our next session will be about our own internal matters, so to say. This is the first time we will be speaking about Turkey with a group of journalists.

THE ROLE OF MEDIA IN CONFLICT RESOLUTION: REFLECTIONS ON THE TURKISH EXPERIENCE

Moderator: Let us get started, this is one of the most difficult, most challenging topics that we have ever discussed. The role of media in conflict resolution, impressions from Turkey, is what we are going to be talking about. Before we move into the discussion, Esra wanted me to focus on the yesterday, today, and tomorrow role that media has to play: what was it in the past, what is it right now, and what can be done tomorrow is what we should be discussing right now. Before that, let me give you some highlights.

When we talk about conflict resolution, are we going to talk about the latest Kurdish opening, the Kurdish initiative, the İmralı process as it is dubbed? The latest resolution process that took place in Turkey a couple of years back. Should we be talking about that, should we talk about Oslo, should we talk about the 90s? Perhaps we should make this decision as we move along. But first of all, the first thing that came to my mind when Esra asked me to moderate this session was this: as Tom Colley also talked about previously, there are so many reports on Turkey and one of the most important of these reports is the Reuters report, the journalism institute. In one of their reports looking at 2018 and 2019 in terms of trust and confidence in media outlets there is something that's really striking. A finding, in 2018 showed TV to be one of the most reliable or widespread sources. But in 2019, we see that the internet has overtaken television in this regard. So, news that is dispersed throughout the internet, throughout internet media outlets, are actually overtaking the television and this could be good news, because in Turkey the media is under a lot of restrictions. We can't just talk about the mainstream any longer. I'd like to share some highlights from this report. Facebook and WhatsApp groups in Turkey are used quite commonly. In 37 countries, only for the sole purpose of having access to news, Turkey comes top. When people hear about or read about something on social media, they trust it more as per the 2019 report. People read about news on the internet and people use their smart phones for that. 51 million people are active social media users. That's quite a significant number. People are persistent that they want to find out about things from social media. Unfortunately, in terms of fake news and disinformation, Turkey ranks amongst the top. Unfortunately, amongst 37 countries, right after the US, Turkey ranks the second in terms of disinformation and fake news, again as per this report. It's a general assessment and in social media here's where the problem lies. We need to recognize this shortcoming. The speed

with which information is disseminated also causes that information to be sort of warped because you don't have the means to confirm that piece of news. As per this report people's confidence in confirmation.org has gone up so much it's one of the first outlets that people take to. I wouldn't know about that, whether they would charge for their services. But in terms of journalism ethics, this is a huge problem, now you have this widespread dissemination of news or information, and journalism standards might be impacted negatively and that's the question many people are asking. Tom also touched upon many interesting examples. Many things are taken out of context and are presented in a different manner. So after the latest peace initiative, the İmralı process, what are the first things that spring to our minds? This was actually the first question I wanted to begin with. The İmralı notes, if they had been given to us or ended up on our desks, what would we have done? Would we have published them? Would we have not published them? I think this is a question that we need to tackle. I think this is very important. I think we can focus on the İmralı process, and remember the headlines, the discussion, the debates live on television, guests, and the procession that was created by many media outlets and what the reason was for all of them is a pertinent question.

As far as I'm concerned, I think the biggest shortcoming in the İmralı process was the fact that the process itself or conflict resolution process itself did not encompass any communication strategy. None of the parties had a proper communications strategy. By and large, I would say in terms of strategy, there was a big shortcoming. It depended on situations, positions, different contexts and media representatives or groups included in the process. This was quite problematic. In the latest peace initiative in Turkey some people who sided with the government or were pro-government or were members of mainstream media from time to time changed their positions and the names themselves of who would talk to the media were quite contentious. And I remember the announcement held at the Dolmabahçe palace in Istanbul, and again, the communications strategy was seriously lacking.

Let me start off with a personal anecdote. The government and also HDP, pro-Kurdish party, informed members of the media one or two days before the announcement was to take place because I received a phone call. I was told that there would be this meeting at Dolmabahçe. I was informed about the time and that a memorandum of understanding would be announced there. And I thought some special names were called, and that was the case. We were in Dolmabahçe in the morning and when we went there, we saw that many other members of the press were also there, some journalists were also there. Some people had to follow from the outside, some were permitted to go in. I was there early. I don't know if any of you were also there on that

day. But Efkan Ala, then interior minister, Pervin Buldan, pro-Kurdish politicians, and Yalçın Akdoğan, we saw all these people come into the halls, and we were waiting at the gates and we were told we would be able to go in but not ask questions but observe everything. We had 3G capabilities and we had given names we wanted to cover this event for the IMC television channel. As we were waiting at the door for a while, and not just IMC but also CNN Türk, or NTV, or other Turkish newspapers were waiting at the door. Everyone had sent their most senior journalists to cover the announcement. So as we were waiting at the door, here's what someone said. And by the way, at the door, someone was in charge of us, and they told us that we would be taken inside, and nothing had started yet, and so on and so forth. And then, all of a sudden, someone shouted, and there was this waiting area for the press but we were waiting at the door, waiting to be allowed in. None of us had gone to the press room, and the meeting started, someone shouted. And we were still outside, and we were quite perplexed. They said come, let's go in, let's watch, and we started running in that direction, and here's what we found out when we entered the room: the announcement had come to its end. Everything was over, only the Anatolian agency had been taken in and we were told that we would not be taken in, no member of the media would be allowed in. And the people who had called us, I mean we had their telephone numbers, we were on the phone with them and they were telling us that we would be allowed in in a couple of minutes. But somehow it didn't work. Dissident media outlets or pro-government media outlets, we all squeezed into this room and were looking at this small screen. We were bystanders or watchers just like everyone else. We didn't even have the opportunity to go live, we didn't have the opportunity to feature it in our media outlets. We weren't given that opportunity, our TV channels were already using the footage provided by the Anatolian agency and I don't know whether this is true, but we found out later on that this was a pre-recorded announcement so what was shown to us perhaps was shot maybe ten or fifteen minutes prior to the announcement. It was never live, apparently, that's what I was told, I don't know if that is true, but it was pre-recorded apparently. No questions were permitted and whatever happened inside happened, no one knows any better. But on that day, one day before, like I said, at midnight, we were we were invited to this press conference and this is what we experienced in the end. I don't know how we should be discussing that experience. But perhaps I should also give you the word.

So yes, this was three years ago and many things have happened since then. We are at a different place. We don't have a peace initiative anymore. It is as if none of these things happened according to some media outlets. There are harsh criticisms as well, what would you say?

Participant: Regarding methodology, here are my two cents. Usually we talk about the judiciary, executive, and legislation, three branches of government but members of the judiciary also testify to this, there is another force, another power that needs to be reckoned with, and this is the media. When the judiciary provides oversight for the legislative and executive arm, the media's role is very important. When we talk about Turkey, I think we would do well to adopt a chronological approach. Perhaps this is what Esra was trying to say about yesterday, today, and tomorrow. In order to make observations and based on those observations perhaps we could reach some conclusions, some deductions. Now the media is influenced by politics quite directly, just like the judiciary. Let me give you an example from the constitutional court. It's quite simple actually. The constitutional court in Turkey, in the 70s, when you look at their judgements, they were quite libertarian, and then in the 80s they hit rock bottom, they became quite conservative. They lagged way behind politics as well. Their judgements were quite military in approach. And then come 2000s there was again a reinvigoration, their decisions and judgements were again libertarian now, their space is shrinking as well. I attended a meeting a few days ago organized by CRE, the constitutional court, and again I sense that they want to move towards normalization. So these bodies are influenced by the situation the country is in. If you are going through dire straits you know there is a lot of closing in. When there is more demand for freedom, again they apply themselves according to that. In the 90s there was this person called Ertürk Yöndem and in 2000s this person became persona non grata, this journalist. And now we see Ertürk Yöndem popping up. So this ebb and flow is observed by the media, observed by the judiciary, in politics as well. The more we move away from democratization, the more media depreciates. It suffers as a result. There is a rebound again, the media appreciates so it is these ups and downs that are very much prevalent in many different realms in Turkey. Maybe we should be discussing how the media can fulfill its function as the fourth power in a society? How the media can underpin democracy? What sort of deliverables should we focus on? What should we recommend to media outlets? Perhaps we will be talking about conflict resolution today, but we would do well I believe to also focus on some methodological recommendations. So here's the first question we should perhaps focus on picking up from where Tom left off: how did the media fulfill the role of opening up or closing down space between the political parties in terms of dialogue in the İmralı process? What are some observations that you could share with us? Did media help or did media impede the process? What would you say?

Participants share their own experiences of their time as journalists during Turkey's resolution process

Participant: At the end of 2012, I received this offer from the Taraf Daily, I was asked to be the editor in chief. Ahmet Altan had left at the time. Talks had started for a peace process and we said that it would be great that Taraf would be able to support this process. And the Wise Peoples Committee, six members actually were from the Taraf team. It was the number one daily in terms of sending the highest number of members to the Wise Persons Committee. And that was interesting because there were many pro-government outlets but the outlet that supported the process the most was the Taraf Daily. So that's how we embarked on this journey at the Taraf Daily. We took an editorial stance that supported the peace initiative, we were quite active, quite effective. I think something we need to discuss here today is whether you can have conflict resolution without democracy.

Now Tom has said that in negotiations and talks the role of media is not necessarily to support negotiations but to turn it into news. From this point of view actually, from a news point of view, publishing of the İmralı notes wasn't good journalism.

Yes, it is journalism but there are two options. Which one is your ethical preference? I mean, yes, from a journalism point of view it made sense to publish them but if you want to serve the process you shouldn't have published them. I was in favor of not publishing the minutes and I did write about this.

Moderator: Looking back do you still agree with that?

Participant: Yes, I wouldn't have published the minutes, because here is the thing. Abdullah Öcalan was saying things that he wouldn't normally be saying because it was an off the record interview. He wasn't telling those things about the Armenians and so on and so forth, some very severe expressions, I would say. Those notes, those minutes, weren't fetched from his hands, these notes were sent to many people and journalists got ahold of these notes via someone. So, I mean, it's not private, that's number one, it's too personal.

Moderator: But regardless of the source, is this news?

Participant: Yes.

Moderator: You would have published them?

Participant: Yes, yes absolutely. Absolutely. I mean, I've been a correspondent all my life but if I had this in my hands, I would with great pleasure publish them.

Participant: So we had this discussion way back and my stance was like I said then, we are talking about war, ending a war, so as something that would cause provocations, ethically, I think that was wrong and I still think that was wrong.

Moderator: Now instead of publishing it as it was, maybe turning it into news, was that possible? Would you have liked to do that?

Participant: Yes, now I don't remember the details but Abdullah Öcalan used some expressions in those minutes. If you were to interview him today, he wouldn't use those expressions. Like I said, I don't remember the details, but I think we can find that there are some expressions in that letter that were quite provocative that could potentially derail the process. Maybe we should log onto the internet to see what they were. But I thought that was wrong and I wrote a piece about this at the time, and I made my stance public, that I wouldn't have published them.

Esra Elmas: Looking at our experiences in Turkey, where did the media fit in, and what did the media do, good or bad. Let's begin with that, perhaps. Let's refresh our memories and let's talk about that. I don't think it's over yet, the role of media in conflict resolution. This subject matter, I don't think we have exhausted the discussion of this subject, so we still have time.

Participant: I am here on behalf of Sivil Sayfalar which is a website that makes news on civil society news. I try to remember where I was during the resolution process. I was making a program on TV and I was also acting as a freelance journalist.

So, on top of the presentation we listened to today, I am thinking about the possibility of a resolution process now. I think the media would take up a more positive attitude towards such a potential peace process because back then, one of the biggest problems regarding the resolution process was that the media equated its position with the position of the two parties. The media had more opposing groups, it had different creeks. Now it's different. Pro-government media is very strong today, but it's also been misused a great deal, so its influence is limited. Nobody, almost nobody, trusts pro-government media anymore. People feel the need to check and double-check its news. Even though this is largely unspoken, this is the case. The opposition media also has its own problems but still, the opposition media is more diverse because a daily such as Karar is also part of the opposition media. There are different various internet media outlets, and they have their own reach. They have their own power.

So this is the state of affairs, it is a diverse atmosphere right now with regards to media. I think during the resolution process, considering the performance of the media, there is this issue of transparency. Media can have a good effect on the process, or it can have a bad effect. But even if media just does what it's supposed to do, even if it just reports on the news, that would be a positive contribution to the process. But here in Turkey media doesn't do this, or didn't do this. It did everything else apart from its own job, so it created a lot of problems for us. Two examples come to mind. One is that in a city in eastern Turkey, there was this celebration, this feast. PKK members, supporters, made a celebration and the government wanted to launch an attack on this celebration, and this was while the resolution process was still ongoing, so the pro-government media didn't cover this incident very much. Also, the same thing happened for the pro-PKK media. They didn't emphasize this incident because they didn't want to disrupt the process. There was another incident in Ceylanpınar, and this was close to the ending of the resolution process. I

Participants engage in valuable discussion with one another

think the two parties also foresaw that the process was coming to an end. So then PKK took responsibility for the action, and both parties said that the other party wanted to disrupt and end the process. There was an accusatory tone so my point is this: if a similar incident to what happened in Ceylanpınar happens now, there are a lot of different news outlets that can cover such an incident. There is also social media. So our right to be informed about events and to be informed about different perspectives, we have this now to a more diversified extent. As Tom said, media sometimes underplays or hides certain elements of the truth of the news and this can be hurtful, it can damage things. I think the media as it stands now is more helpful in providing an honest portrait of events.

Participant: The problem is this, we have been thinking about mainstream media but there is also some danger inherent in small scale media outlets as well. There were a lot of disagreements and problems in all those opposition media outlets, T24 and others. So these small media outlets can be as problematic as the mainstream ones. We had a meeting in the parliament and after the meeting there was an off the record meeting about Öcalan and providing him a home in İmralı. I made this joke which was a mistake of lending him my home in Istanbul and my joke was turned into a headline. It was a horrible experience. So we are experiencing such problems with these small independent outlets as well.

Moderator: Before talking about the current state of affairs, let's continue talking about the recent past. Would that be okay?

Participant: There isn't a journalistic tradition in Turkey, that's the problem. Ethics of journalism, how to make the news. Yes, there are schools, universities, but media has always been a political tool. I mean all parties, all political persuasions, have always seen media as a tool to be used by themselves. And this has been reflected in the journalism of Turkish journalists. The same goes for columnists at daily newspapers. These people have always stuck to their own political position, and this has created a lot of problems.

This is true for all occasions but especially during times of conflict or conflict resolution. This problem becomes even more pronounced. We are talking here about events from 4,5 years ago. We experienced those events together. We were adults but still, we are going to have, I'm sure, many disagreements about what happened. So we have to agree at least on some part of the truth of the real events, on facts at least. Sometimes even that is not achievable for us because we have this confirmation bias as I said before, and we only look at part of the truth and that is the part of the truth that suits us. And this is a problem. And we are talking about events of the very recent past. I think, even if media hadn't misrepresented the incidents, which happened, if media would have reported impartially it could have acted as in impartial third eye but instead the media chose to legitimize the events which happened. For instance, this Ceylanpınar incident, the attacks finished the resolution process. The PKK took responsibility for this attack and it's still on their website. Yes, there is mention of the governors who said reportedly that this is a criminal incident. The governor might have said this to not damage the resolution process. There might be other reasons behind such a statement. On the one hand we have this vague statement of the government to an MP, but on the other hand we have the declaration of the PKK on its own website. Which one are we going to believe? Because it's still there on their website. And it's not an unlikely thing for them to do. Recently, I saw that a respectable journalist, I'm not going to say what his name is, give a chronology of recent events. He says that in February, the PKK launched an attack on Ankara, and in March another attack in Ankara by PKK was undertaken. The first sentence talks about the PKK attacking the soldiers. And in the second incident, the bomb attack was against a bus stop and a lot of civilians died there. And suddenly, the subject of the sentence, that is to say, the PKK disappears. A passive construction is used. This person is a good journalist, but because he is a leftist person, because of his ideology, he cannot bring himself to say that the PKK undertook this attack. So his ideology prevents him from being able to say the PKK attacked civilians. This is such a strange thing, I think, if you cannot

bring yourself to speak the truth then you cannot face the truth itself. This benefits no one. These İmralı notes, as you said, they came to light, I think it was back in 2013, they first emerged, but then we came all the way to 2015, the Dolmabahçe interviews, so of course the report disturbed some parties, that the state was talking to Öcalan but still, they didn't damage the process very greatly. The Oslo voice recordings were also leaked around the same time. The PKK and the state actors were meeting and their tone was very informal, they were making jokes and so on, and everyone who heard these recordings was shocked. But the notes of this Oslo meeting were published, and it had the opposite effect to what was expected. Some people, some intellectuals, most intellectuals thought it was good for the state to be capable of meeting and talking with PKK representatives. So talking of the naked truth doesn't always harm processes is my point.

Participant: There were two parties to the resolution process, I think. The PKK and the state and both parties had their own media. It is understandable that they were sensitive to the needs and wants of the power bases behind them, but it is my observation that the media outlets of both parties were overeager and over engaged in their support of the policy makers and politicians and so on, actors of their own party. The pro-government media for instance was very supportive of the government's position in the resolution process. It was lauded a great deal in pro-government media outlets. The problematic aspects were overlooked by the pro-government media. The pro-government media is very supportive when it chooses to be, but then it can go too far in the other extreme and bring down a person or position. And then we have the pro-PKK media on the other hand. I wanted to, for instance, direct my thesis on this subject but then I couldn't find any students interested in the subject. From 2013 to 2015 I want to look at headlines of a pro-PKK paper in this time period. I never saw, apart from direct messages from Öcalan, one headline that might be read as supportive of the resolution process. Even the correct steps taken in context of the resolution process were looked down on by this newspaper. It questioned the whole process and the discourse of the newspaper overall was very distanced and critical. So both the pro-government media and the pro-PKK media were very problematic in their coverage and overall attitude. There were also moderate media outlets. There is the example we've already heard, some tried to blur the agency behind some actions and so on. So I think all three groups were very problematic in their coverage and overall attitude. There are of course exceptions, but this is the general outlook.

Moderator: We are by the way running out of time, I think. We are looking at whether today, things might have been different had media been more supportive of the process. Do you agree with this? Of course, everybody is talking about their own subject of experiences here.

Participant: I was a young university student during the coup of 1980, so I witnessed everything, the role of the media and all. And I never witnessed anything like peace journalism back then. The media was more supportive of conflict back then, so this is not a current problem. This goes back in history as well. So yes, in news facts have to come first and then commentary but then come the stories last. Something I witnessed during the peace process was that the human-interest stories took precedence during the peace process and some young people made use of social media and shared their stories with people on social media. This was very valuable, this contribution of the young people to journalism. Thank you.

Moderator: During the resolution process, we talked about the incidents of the resolution process and disruptions that followed. So I want to make a correction here. We talked about four or five years ago, and now perhaps we can make some comments about today and the current state of affairs, for our guests as well that would be helpful, I think. In 2012 and 2013, things looked hopeful and it seemed that the problem would be resolved for good. That was the atmosphere back then. But now Turkey is facing a different state of affairs. There are different problems. At the same time society is much more polarized now. And the effects of this polarization are evident on the Kurdish problem as well. There is no common ground anymore. I want to give an example based on a recent event. The state is going back to its position of old it seems. For instance, HDP, the Kurdish party used to be a stakeholder in the resolution process and now the state has turned its back on the HDP and formerly, pre-resolution government party is not aligned with the Turkish nationalist party which is staunchly opposed to the resolution process. Of course, everything might change at a moment's notice. But this is the case now.

And now currently, some mothers in the Diyarbakır are speaking out against PKK and about how PKK has brainwashed their children. And they are asking PKK to give back their children. So there is this state of division, and about 10 days ago I went to talk to those mothers. I think I talked to almost all of them. I listened to their stories. Turkey is in such a state that on the one hand, the stories of these mothers are true, they are suffering, they are looking for their children for many years

now. They don't know where their children are. It's horrible. But at the same time, HDP came into power with great public support and still its mayors are removed from their posts, for instance by governmental decrees. So what then is the point of the HDP? The question rises. This dilemma arises, from the resolution process to today, these things cannot even be voiced. The problems cannot be stated. Perhaps we can talk about ways of fixing the situation. Also, there is another example that is not strictly connected to this, but I want to mention it anyway. Of course, even though it looks like there is no common ground for dialogue, remember that Abdullah Öcalan made a contribution the Istanbul elections which took place a couple of months ago. He published a letter from jail and the intention of this letter was to affect the outcome of the Istanbul elections. The president said on live TV that he didn't know about this letter and said that this was Öcalan's own initiative. But then a few days passed, and I talked on the phone to the person who was the bearer of this letter, I talked to him several times actually, and he told me about the story of that letter in detail, and said that one of the most important figures in Ak Party reached out to him and asked him to act as an intermediary and that President Erdoğan also approved of his intermediary position. I wrote about this in my column in the newspaper and nobody opposed my story. I verified this information as well. I verified that the leader of the MHP, Ak Party's ally, also knew about this and when I talked about this on live TV, even though no Ak Party members opposed me or contradicted me, the leader of the MHP spoke against me. So I don't want to talk too much about this but it is a difficult state of affairs we have in front of us.

Participant: Well, I think my views are quite different from what has been expressed so far. But anyway, here is what I would like to contribute. At the time of the peace process, I was on TV and I hosted many guests and we were trying to make sense of what was going on. We were in pursuit of facts and what was going on, but unfortunately as Turkish media we lost this principle. When I first started back in 1996 this principal was also all but lost. It started with selling of Milliyet and then Hürriyet and Sabah, all these daily newspapers were auctioned off and acquired by pro-government groups. And journalism lost a lot of ground in Turkey as a result. When the peace process began, no one believed in the process. Even the pro-Kurdish daily didn't believe this process would yield good results. Many people became part of the Wise Persons Committee, but even that was make believe, another version of make believe, as far as I'm concerned. And in the end the whole thing blew up because no one believed in it because no one knew what a peace process was all about or what would happen next, would Turkey become a federation, a confederation, what sort of rights would be granted to the Kurdish minority, no one talked

about these sorts of things. The decision makers, the members of the parliament, let alone us ordinary citizens, even members of the parliament were not in the know. I talked to many MPs at the time, and they too were at a loss as to where the initiative was going towards. Erdoğan gave his blessings and that's how the initiative started. Öcalan's speech revealed that the whole initiative was about the Syria policy of Turkey, or the Middle East policy of Turkey, it was about co-existence of Turks and Kurds and paving the way for more Turkish presence in the Middle East. It was like the carrot in front of both parties. And, of course, the government wanted to strengthen its power. It came to a bitter end, in the end. Right now, I do not believe Turkey is in a better state. I do not believe the media is in a better state because no one knows anything about what a peace process should be, what peace is all about. Yes, there should be no blood, that's the motto. Let kids not die, be they Turkish, Kurdish, or any other background. But what's going to happen next? What are the next steps going to be like? What's going to happen to the PKK? Yes, certain processes must be executed behind closed doors and that's legitimate. Of course, you can't talk about everything to everyone, but these people should have an inkling as to where things are headed to and that's never made public. The government wants this to be because of their say-so, and they want to win in the end, but if you are doing something you need to also talk about the price that needs to be paid. And no one wants to pay that price. Let me not suffer any consequences, let me not lose anything from my power and that simply is not how things are in the world. And that's why we cannot make progress. As far as I'm concerned, for Turkey to succeed in this, Turkey needs a to turn things upside down because right now no one really has this enthusiasm, or this will, or intent to make this happen. As a group of journalists, intellectuals, we are discussing this, and we want this to happen and we want people to live in peace and fraternity. We are a handful of people, let's be honest. But I do not think there is a widespread demand for this in society. If this process was to start again tomorrow afresh, I don't think it would lead anywhere because people have short end goals and they use certain things, manipulate certain things for quick wins. That's what I think about the process. I mean I am not in an optimistic place about this and that's what I wanted to say. Thank you.

Participant: Now as I was listening to these interventions, I thought to myself about where we are today as a media. When the process was first initiated, the media assumed this responsibility or were entrusted with this heavy task and it was a bit of a shock to all parties involved because all of a sudden, they started to paint this rosy picture, it was as if everything had come to an end. That people would live happily ever

after. That people were trekking on the mountains, going on a picnic, freely exploring the nature and so on and so forth. And on the other hand, there were roadblocks. The Kurdish media had a different take on things. Members of the PKK were meeting MPs on the street and posing with guns. This was the picture we were presented with, so it was a bit of a shock for both parties, both communities, Turkish and Kurdish. I also don't think anyone believed in the process, no one knew what it would be about. People missed the point, I think. As has been said already, what's going to happen to the PKK, what's going to happen to members of the PKK, how to reintegrate them back into the society, none of these things were discussed. Now we are going through another shockwave. The whole thing came to a halt quite unexpectedly, and everyone went back to their own corners, and now we are discussing these things within our own corners but hopefully we will draw some lessons from the past and build something new and find the common ground for the future and we will talk about that.

Participant: In 2013, DPI had organized an event in Mardin that focused on media and conflict resolution and what I thought then was this. We were mainly surrounded by men, senior male journalists. It was as if they were going to sign the final documents, they were so full of themselves and it was as if we didn't amount to anything. I was bitterly disappointed actually, and the conclusion that I drew as a media academic is that in Turkey, all throughout history, journalists do not want to be journalists. It's never enough for them, they want something bigger than that. And in 2013 and beyond, I think you need to question that climate as well. I agree that no one wanted to be the conveyors of news or mere journalists.

Participant: At the time of the peace process, I was a fresh journalist and this was what I experienced. It was as if it was all about the Kurdish areas, you know the whole discussion was based on that. And people were going to the mountains for touristic purposes and that was it. But how about the Black Sea region? It was as if the peace process did not apply to these places. But after the peace process, in 2015, we realized that after the initial relaxation, the HDP gained prominence in the west, and many Kurds had a higher self-confidence and the governing party lost votes as a result and that's what brought the peace process to a halt. So the Kurds in a way suffered the greatest grievances. Our TV channels were shut down, we all became unemployed, all our friends were shoved into prisons. We don't know why these people are still in the prisons. There is no need to discuss why they are still in prison but unfortunately for us, it was an external thing. People discussed a peace

process for us, on behalf of us, and now the process has come to an end. We were told that it wasn't going to happen and maybe at a later time it will be reignited. It will be put in the fridge and at a later time it will be taken out of the fridge if the time is right. And this reflected on journalism, it reflected on how we cover news in the region. I mean journalists had to take this for granted, had to accept this, and where we are right now is as if that peace process has been discarded from the fridge. I don't know whether the new process will begin and if it does, I believe it should not appeal to Kurds but to Turks and in Syria, in Iran, there would have to be implications of the peace process in these jurisdictions as well.

Participant: So far we have talked about journalists and perhaps we need to question the concept of journalism. In Turkey if you don't have a column or if you don't have a program on a TV channel you are not really seen as a journalist and also you are bound by whatever your bosses say. As journalists convey the process or the way they cover the news is actually in direct line with what the bosses wanted. This was the case for mainstream media, for other media outlets, only in social media was it different perhaps or for freelance journalists. I think you need to factor this in. We tend to put the blame on journalists more or less, but journalists did whatever they were told to do. That's what I wanted to highlight.

Moderator: We have come to the end of our session, but I would like to thank you for your contributions. I would also like to make an addition especially in regard to what one colleague has said because I was exposed to this quite a lot as a journalist. You know what is going on behind closed doors, what is being talked about as a Kurdish woman as well, not just as a journalist. I have been asked this question. What are they going to give you? What's going to be taken away from us? What's this all about: lack of a genuine interest, or genuine intentions? I mean this is what we encountered for many parts of society and at the time I think I hosted hundreds of people when I was presenting my own TV show and we talked about the Kurdish issue, the peace process, but we never received any feedback from the government or the PKK. I never heard anything through the grapevine, and I knew there was some enthusiasm in the society. And I believe journalism is for the good of the public. Yes, people are curious about things. I wanted to ask those questions. I wanted to feature people who people would be interested in.

Anyway, in the afternoon we are going to talk about opportunities and challenges for the media in Turkey.

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR THE MEDIA IN TURKEY

Moderator: In the previous session, we were talking about the Turkish media's role in the previous process and now we will focus on the future. I want to draw your attention to two points in particular at the beginning of this session. First, democracy and resolution. We asked ourselves this question in the previous session, can there be a resolution without democracy? We talked about this a lot and we haven't been able to agree yet so let's talk about that.

Another issue is the use of violence in asking for our rights. The media is very interested in these two issues. We heard a very good example in the previous session about the use of passive language in reporting some incidents. The resolution process psychologically prepared society to make peace with Kurds because, as a result of 40 years of conflict, a lot of prejudices took root in Turkish society. A lot of blood was shed. In order to prepare people for peace, psychological preparation was also necessary, and I think the Wise Persons Committee served such a function. It is an incomparable experience in terms of world experience.

Also let's look at what happened during that period in the region. Both parties betrayed their mistrust in the process by building shelters but at the same time, economy was at an all-time high and society had a relaxed feeling. So perhaps when a new attempt begins, people will remember this experience, and this memory will be beneficial to the new process. So what you said is right, the future was unclear. Only the beginning was planned for, and the rest was unplanned. Also, the MPs didn't know about the details. That was interesting.

First Tayyip Erdoğan visited the party groups in the parliament, and the MHP didn't accept seeing him. The CHP didn't answer his invitation to meet. It answered after a couple of months. So there were opportunities to bring the parliament and the assembly into the equation but both the CHP and the MHP didn't help this at all. They prevented this from taking place. I believe the resolution process was again for Turkey, and we have this on record. We have this experience when we undertake a new attempt, and this will benefit us in my opinion.

Participant: I agree with you totally. I want to add one thing about the resolution process in general. Things look stark right now but thanks to DPI we have been

able to look at a variety of experiences. And in all of these experiences we saw that this is a process with its ups and downs. For instance, we talked to Santos in Colombia. During the worst times of the conflict, Santos was the Minister of Defense and back then he believed that killing the enemy would resolve the problem. But when we visited him when he was the president, he had been converted to believing in peaceful means and was trying to persuade the people of Colombia to peace. It's very difficult to foresee where events will take us. Only one thing is clear, as Oral said: once you start your journey on this road you also start to gather experiences. As we discuss these past experiences and mistakes and speculate about what should be done in the future, DPI's contribution is also obviously greatly beneficial. We have these gains, this reservoir of information and knowledge, and we will benefit from this in the future. The greatest benefit of that period was that the genie, so to speak, was out of the bottle.

Participant: I also want to make an intervention. When you look around the world you see that democracy or peace is not a byproduct of ideally democratic leaders. As Tom said, being realistic is also very important. No one did anything out of pure idealism in Turkey or other places around the world. We can be optimists or pessimists, but the problem has to be resolved one way or the other. This is a necessity. We have been feeling this more and more lately. It might be delayed, but we know this is going to happen at some point. Because it's a mathematical fact, an equation almost. To think otherwise goes contrary to everything we know about life.

A few points emerge from the morning session. We tend to discuss the experience of the peace process, but in this instance our focus is the media. You have made the point that media doesn't have autonomy from the government or from the opposition in Turkey. Pluralism isn't really part of this culture. You talked about how political partisanship affects journalists. Even facts are chosen by journalists according to their own values and ideologies. In addition to the methodological problems, there were problems inherent to the resolution process and its structure. I want to go back to what one colleague said, which is the subject of this session. We had this whole process in the recent past. Nobody thinks the media did a very good job back then, but what is the position of the media right now or for the future? For instance, Emine said that if the resolution process were to restart right now, the media would probably be much more impartial. I would like to hear the opinions of others on that point as well.

Discussion continues in the afternoon session to discuss the challenges and opportunities for the media in Turkey

Participant: This is a problem for me because my original intention in coming here was to report on this event. I do not want to turn into news once I am here because I am originally here as a reporter. As journalists, we tend to censor ourselves, so I think we need to discuss ourselves: journalists and journalism. The person who is sitting across from me, the person sitting next to me—I see myself very different politically from them. But in very different places, I've said to other journalists, let's come together with people from different perspectives and backgrounds. I am a board member for Turkey's chamber of journalists and so this is my position as an official of that institution as well. So we could have such a debate but then that debate would go somewhere else. This is a concern.

But at the same time, I thought this was an opportunity for me. For the first time, I am in a room with some of you without TV cameras on, and I have been able to hear their opinions, and this is a good thing. But, also, I think that Turkish media didn't gain anything from this. I am sorry to contradict you, but this is my opinion.

For instance, I asked once about profits that Taraf was making, and in my opinion, newspapers in Turkey are not profiting, they are being funded. I work at the Voice of America, and we are funded by American sources, but I am still free as a journalist to speak against Trump. But it's different in Turkish media. People censor themselves as they are speaking so mainstream media is being funded by the ruling power in Turkey. And these journalists have their children's school fares to think about, their own installments they are paying. How can you talk about freedom in such an environment? This is something that is threatening their livelihood. While people write and make news, they are trying to protect their own positions. They

don't write as they really think or believe. There are those who do not play by these rules and they get kicked out of the game so to speak. They try to survive in the corners. That's why I wanted to mention the Milliyet Daily issue to you. The more newspapers became the property of holding companies in Turkey the more difficult it became for journalists.

For instance, I don't know who is funding Taraf right now, but their journalists are able to write with a degree of freedom and independence. They wouldn't be able to write such columns in a different daily, for instance in the Daily Akşam. This is a problem that we have in the Turkish media and something we have to talk about. Rather than discussing the successful completion of the resolution process we should talk about the media atmosphere and consider the implications of the current state of media.

A group of us journalists have tried so hard to do something but it's not always possible to make a change. It's true that the genie is now out of the bottle and now the resolution process is on the table. But at the same time, journalists were very passive during this process. They were not active. They did what they were told to do in order to support the resolution process. I am curious if the prime minister, now president, really had definite ideas about the resolution process when he first started it. I am sometimes very critical about this and Oral writes his defense of this position.

I used to be on TV 5 times a week, on prime time TV, and I had a lot of people as guests. Selahattin Demirtaş, Süleyman Soylu, and other public and political figures. We were able to have all these people over. There was this group at the same time, so I invited them as guests to my TV program and they didn't respond. Another guest started speaking very crossly with me on live TV. He said you couldn't ask certain questions, even though we knew each other beforehand. So the resolution process didn't end with the Ceylanpınar incident. By the time of that incident, it was already over. I mean, I personally believe it never started. But it had ended by February. By the time of the explosions in the Diyarbakır and HDP buildings, it was already over.

Participant: I also want to add one last thing. Six months after the Ceylanpınar incident, I was abroad for another function. I talked to four high-ranking civilian Kurdish leaders and asked them who was responsible for the Ceylanpınar incident. Two of them said PKK did it, and two of them said the state did it. And these were all close friends. So obviously there is something very ambiguous here. The Kurdish movement is not being self-critical in this matter, although of course the state also has its responsibility. And also I want to add whenever I go to Diyarbakır or Mardin

and talk to people, or when I talk to people in Istanbul, there isn't a problem between communities. The problem is between the high-ranking officials. They make the decisions, but they also should be ready to pay the price.

I went to Colombia in 2010 when Santos was running for the presidency. I went to the area where FARC guerillas were active, and I saw how much those people suffered. Even more than the people in the southeast of Turkey suffer. Santos and his establishment resolved the problem by acting like a bulldozer. We have different dynamics here in Turkey. HDP here has garnered close to 15% of the votes. We voted for them as Turks as well because our reflex to live together as a society is much stronger. So if we are looking for a hope, the hope is this.

Participant: What has been suggested unravels something else. We are talking about a media where there is no connection or good relations between different outlets. In the last ten or fifteen years, we have come to this schism and lost a lot of relationships. I lost many friends over the years. This lack of dialogue deepens the chasm even more. Of course, this is a part of political polarization. We have experienced such a sharp polarization in society, and we have fallen victim to that in the media. The government became more and more totalitarian and increased their hegemony, and this shook the very foundations of the media.

How are we going to improve this situation? We cannot do this on our own as journalists, and politics needs to improve in Turkey before the media starts to heal itself. But this is an opportunity. What I remember when I see you all is this: we need to rekindle these relationships. We need to initiate a dialogue between different corners of our media. We work together but we don't have dialogue any longer. So we need to rekindle these relationships. Perhaps DPI could arrange meetings in the future to bring people together and create a sense of togetherness. Thank you for raising this up and for reminding us how important this is.

Participant: We have talked about lack of faith in both parties, and this is what I've been saying since the very beginning of the peace process. I think this Kurdish conflict has many different components. Many different people and segments of society are impacted. But only one party has weapons and if you hold ceasefire talks with them, it is as if all those affected are involved in the process which is not the case. The state and the organization had competing political actors, and this made the entire process much more difficult. The ceasefire talks were between the state and PKK, but the executors—Ak party and HDP—are political opponents.

We shouldn't look at the 7 June elections but the presidential elections when Selahattin Demirtaş was one of the candidates. It was a political competition, and this upset the balance which became much more visible after the 7 June elections. Since the very beginning, the problem is this: you need to make a ceasefire with the PKK but what you call peace and who is affected by peace is the entire society. So the Wise Peoples Council was portrayed like a PR initiative to convince people in the West, but actually there are many parties and components in this equation. In the southeast especially there were many different groups who didn't feel included in the process or who felt they wouldn't benefit from the peace initiative. There was social support for the initiative, but many things were left unsaid. For instance, what would happen to the PKK members up in the mountains? And this mothers' issue was raised in 2014 as well, and the slogan was 'Let mothers not cry'. I've said this many times that during the peace process many people lost their lives, and even the two parties didn't talk about those grievances. We always looked at the future, but many people had lost their lives. Also there was a ceasefire, but the rules were not properly observed all the time.

So coming back to today, here's what I would like to say. Yes, the media is fragmented in terms of power. It is a handicap, but this also means different voices can proliferate in this setting. But of course, this can only be the case if you can criticize everyone freely. I think in both the pro-government media and dissident media you have similar problems. Also, civil society has a very important role to play. Civil society is polarized as well, and this was a barrier in many different cases. So to sum up, the media should go back to what it does best. Yes, we have different views, but we have some common denominators. We have different lifestyles, but we have a common ground at least. Without putting people into camps, like pro-government or dissident, we still need to find common ground. We need to show people that this can be done, and we need to learn lessons from the past. As the media we are fortunate, but I cannot say the same thing for the society. Especially the government has transformed their voter base very rigidly. People were convinced because they didn't want their kids to die or money to be spent on weapons but right now the voter base's opinions have transformed so much. They have said yes, we are losing blood and losing our young, but we are ready to pay a high price for that. Many people think that way. So I think, yes, we are talking about the media, but I am more pessimistic about the society at large. Süleyman Soylu said that people are making these pronouncements that are embraced by many segments of society and this is a big concern for me. I don't know what the media should do in this situation, but that's something we need to discuss.

Participant: Also, in DPI meetings, from time to time, we have talked about this peace initiative. We wanted to bring together different parties and share experiences. In the media, there is an international dimension as well. The New York Times international relations editor, when they came to Turkey, talked about how they failed to see the rise of Trump. Or the Guardian published a story on Akşener as Erdoğan's primary opponent. We had the same assessment. We all objected to the repetition of the local elections in June. People were pessimistic, but in June quite an unexpected result came about and many international outlets remained silent about that. And some international writers kept silent after the electoral win for the opposition party in Istanbul. Of course, we cannot compare the pro-government media with the dissident media but we need to be able to criticize ourselves about urban warfare or acts of violence against civilians, and you need to be able to criticize them as well in order to be truly impartial.

I was a staunch supporter of the peace initiative. I do not think many mistakes were committed. The Dolmabahçe Declaration and Wise Persons reports all reveal that there was a vision to put the emphasis on civilian politics, but we didn't have a third eye. I do not suggest something that would be initiated by the US but we were not able to discuss the alternatives. And like our colleague has said, no one wanted to concede their privileges, and that's why the process failed. The opposition is also transformed. The mainstream media, especially representatives of the CHP, would use language such as 'baby killer', 'Abdullah Öcalan is never to be negotiated with', and so on and so forth. But looking at what's going on around the world, you see results are achieved from sitting around the table with other organizations. Also in the mainstream media, we have read a lot about how these things would be resolved in parliament. But we need to recognize as well that these parties didn't support the committees in parliament who focused on these issues.

And also, the mothers in front of the HDP building in Diyarbakır and the children who came to Turkey via the Habur border gate. Many people objected and when I said this on a TV show, an MHP member, ultra-nationalist party member, said that these people are not children but terrorists. But how about saying this to the mothers? So now we are back to square one. In the Habur incident, yes there were some technical mistakes, and I was there personally along with a couple of other journalists. I don't think something was wrong there. People were excited to embrace their children. Yes, maybe some were clad in uniform. Yes, maybe some people were right to object with their criticism. But other than that, I don't see a major problem there. In the upcoming period, we are going to have to go through a new process. Now after the 15th of July coup attempt, the state lost unity within itself.

The dissidents of the peace initiative have become much more center ground after the coup attempt. Nevertheless, we should continue. At the end of the day, I think polarization has been good for Turkey, but we need civilized relations between the two poles. Those who said the peace process was wrong never told us what's right. Let's say that we committed the gravest mistake in the world. We were talking about changing the coup constitution initiated after the 12th of September 1980. And so what's the proposal? The naysayers did not even present us with any exciting ideas. That's why it's very important to get together and talk and learn from one another, and so I really appreciate this opportunity. Thank you.

Participant: Yes, I also had this recommendation for DPI to increase diversity, and here is one more with the same recommendation. But here is what I'd like to go back to. I think the peace process taught us a lot in the media. Maybe some wouldn't agree with what I say, but while the genie is out the bottle, we also learned a lot and the Oslo process also taught us a lot. From this point onwards, regardless if there is another process or not, I think this experience will help us a lot in shaping what is to come, not only for the media but for politics and parties as well. For the media after the peace process, regarding the Kurdish issue and in terms of democratization, we've had many ups and downs. We've had the coup attempt followed by decrees, expulsions, academics for peace, and so on and so forth. Actually, all these problems created new alternatives for the media. Yes, there were some awful experiences; yes, the number of incarcerated journalists or exiled journalists increased tremendously; yes, we are unemployed. Yes, we have many financial as well as emotional concerns. All these actually have been structural problems for Turkey, and now these problems are being compounded and many different parts of society are experiencing these for the first time. But one more outcome of this process has been as follows. We're talking about new journalism experiences and methods. These new means of journalism do not yield financial gains for us, but still we are exhibiting solidarity with one another and people are interested in this sort of independent journalism. Previously for a report I talked to Medyascope, one of the most important outlets with thirty thousand daily impressions. If something like a train accident happens or some mining accident happens, if something not covered by the mainstream media happens in Turkey, people turn to these alternative media outlets. I think for society and journalists, and in terms of a new media experience, this is a big opportunity and we can turn this into a big advantage. Yes, some fundamental issues of Turkey, chief amongst them the Kurdish issue, cause polarization amongst us journalists. I mean, you talked about foreign journalists. There this is discussed, quite extensively, and going back to the KCK tri-

als when Erdoğan was the prime minister. Ahmed, our colleague, was in prison, and the prime minister was saying no one was incarcerated because of journalism. There were many journalists who were on trial because of KCK but many left-wing journalists at the time behaved as if these people were not on trial because of journalism. So the Kurdish issue as far as I am concerned is always like a litmus test in the media. So, asking this question now about the YouTube channel, if I were to talk about a prospective new peace initiative and ask this very fundamental question, I would be labeled as pro-government or I would be labeled as an agent or a liberal. Or the government would label me as something else. So you cannot even ask the most basic political journalism-related questions. Many people think this way, and this is a huge shortcoming. Do we want the Kurdish issue to be resolved? Do we want Turkey to democratize itself? Or are we looking for the interlocutor that we want? I mean, when would we want this issue to be resolved? Only when we like the government? Or do we want this issue to be resolved? Do we want to get rid of this situation that we are in? So basically, vis-a-vis the peace initiative from the very beginning, many people said these people are AKP, or Islamists, they are never going to solve this, Erdoğan is not genuine, Kurds have made a deal with Erdoğan, they are going to sell out, and so on and so forth. These things were authored quite extensively and now we have this handicap and we need to recognize this as well. Our positions or political convictions shouldn't be translated into journalism, right? Do I really want this result, or do I want this result by Kılıçdaroğlu, head of the opposition? Am I going to be able to relate to Saturday mothers as well as mothers sitting in front of HDP building or mothers suffering in Syria? These are the fundamental questions that we need to start asking ourselves and only when we do that will we be truly impartial. Regardless of the powers that be, we would then be in a position to achieve better results. It's been three years since the process derailed. It's as if thirty years have passed, right? It's as if everything is done and dusted. So many things have happened, so many injustices unfolding. We were all exposed to so many different injustices. It's as if we've lost count of what has gone on since then. Getting together from time to time and engaging in this exercise is great. I personally feel that we can do more, even getting together to generate new ideas, appealing to one another with people who we are not on the same page with.

Participant: Likewise, I look at what institutions I was previously uninterested in are doing with regards to conflict resolution around the world. This is something that we have to do because this is not something they do in alternative media outlets. This is a challenge to all of you who work in alternative media outlets. It's very

important obviously because apart from the intelligence organization, HDP, and one other state department, there has been only one civilian person that we know of who has been to İmralı to talk with Öcalan, and an academic at that too. And he goes to İmralı and talks to Öcalan. This is shocking. At the same time, we censor ourselves so much that we cannot ask ourselves this simple question. The families can sometimes talk to Öcalan, and sometimes they cannot. We cannot or do not ask this question. How many of us are talking to the lawyers of the legal bureau? Lawyers from the legal bureau go to İmralı. Sometimes they are prevented from entering and sometimes they are not. This is something we know. I read about this in the Yeni Yaşam Daily, in an interview they gave. As I also said previously, this question of mine is connected to what I said. This has the support of Ankara, of the state, and meanwhile the other thing doesn't and the reason behind this, is the media or us.

You talked about regulations of internet publishing. There are a lot of ambiguities. But at the same time even if you are publishing your videos on your own as a single person not as an entity but as a YouTube channel, there is a legal loophole that if you are popular on YouTube and garner a lot of views or if you disturb the government with what you are saying, they have the power to make you get a license and you have to pay something like 100,000 Turkish liras. The same doesn't apply to radio broadcasting for instance. It's very cheap to get a radio broadcasting license because it's not popular anymore. But any kind of video-based publishing on the internet is subject to a 100,000 lira licensing fee if the government so desires.

Participant: A case was brought against someone about things she shared on her social media account six or seven years ago. I couldn't understand what you were criticizing about lawyers. The attention that this garnered, we don't see this same interest bestowed upon Öcalan's lawyers.

Participant: But I'm curious did you reach out to them as the Voice of America?

Participant: I'm almost done. So that wasn't a criticism. I'm trying to say this. If we see ourselves as alternative media, we should be able to set our own agenda. The conditions are ripe for this, especially recently. There are advantages as well as disadvantages. We can also set the agenda with regards to the Kurdish issue. We don't have to wait for President Erdoğan to go on TV and say a new resolution process has started. We can take the initiative ourselves. But we don't do this. I think we have to accept this. We can talk more about this later.

Participant: I have a question to ask. An academic went to talk to Öcalan and you said this was highlighted a lot especially by pro-government circles. We've heard people be sort of sarcastic about the interview and that Öcalan's brother, Mehmet, was also sent to see him. This is a kind of legitimization as well so why didn't pro-government circles make use of this legitimization and highlight this as well?

Participant: This is what I was trying to say. This is such a detail. And you can turn it into such a question, you can make use of it. People say you're pro-government or anti-government. So there is a self-censoring going on in journalism. It used to be like this before, and it is still like this.

Participant: In 1995 we were here in this room in a meeting. I was being tried in court in a case related to Abdullah Öcalan, and some nationalist friends of mine were saying there is freedom to say whatever you wanted in Turkey. And I said to them, how can you say this? I am about to be imprisoned for speaking my opinions. People sometimes believe that during their own heyday there is press freedom, but that is a one-sided view. No, it is one of the worst times in Turkish media as well.

Participant: I want to talk about the board of broadcasting regulations. This is very disturbing news obviously. We are facing a lot of problems regarding the freedom of speech issue and this is a further blow. It aims to monitor and to censor, but I also talked to the chair of the board and they don't know what they are doing either. What they told me was that there are YouTubers with millions of followers and these people make a lot of money, but they don't have to pay anything because they are individuals. If you are a company, you have to pay a fee and of course this brings to mind opposition broadcasting outlets such as Medyascope. As you know Turkey is undergoing financial problems, and this is going to be a contribution to Turkey's treasury. So there is a financial aspect of this licensing matter as well.

I also want to say that unfortunately, society is very highly polarized. People with different opinions, different opposing ideas, cannot come together or sit around the same table. The media is so polarized and divided. I think there are ways of overcoming this, and platforms such as DPI are very important and instrumental in overcoming this division, but media also has a role to play. We don't have to accept this as it stands. We cannot simplify the matter into pro-government and opposition parties. There are those who are democratic and those who are totalitarian. I think that's the real difference. I think these people are equally distributed among the two camps, the

pro-government people and opposition. So what can these people do to contribute to dialogue? I think there is no more central mainstream media in Turkey. Habertürkis an exception. Habertürkis still a mainstream outlet. But for the opposition and pro-government circles, the liberal wings have to be highlighted. The totalitarian groups have to be put on the back burner. We cannot wash our hands of responsibility of this. We have to think about what we want. It doesn't matter if you define yourself as a liberal democrat or a leftist. Our common ground must be being a democrat and believing in democracy. I think that will also be a solution to our problem in the journalist society. We are from a lot of different backgrounds, but we have something in common. We want a resolution and a continuation of dialogue. Yes, we are talking about the Kurdish issue but there are a lot of other things to talk about as well.

Participant: I want to repeat what someone said earlier. We talked about similar issues in Oslo as well. We recommended to DPI to have more diversity. We are also experiencing the results of the lack of this diversity. We are talking about journalism in Turkey during the resolution process period—for instance, right now about what Erdoğan did or what the parties did during that period. There is also this term that is being used, peace journalism. Peace journalism doesn't mean journalism done by people who want peace. That's not what it means. Can we unite the people with our headlines? Or relax and calm down Erdoğan? That's not our concern. That's not the purview of journalists or newspapers. This is one of the worst times in history for journalism and journalists in Turkey. A lot of Turkish journalists are imprisoned. Sometimes journalists from the West are put into jail and that creates a stirring or a scandal, but there is a lot of torture and similar incidents going on and these people are still in prison. So this brings us back to the impasse of the Mardin meeting that we had. I want to talk about an example I previously talked about. In 2016, a group of journalists formed a group called News Reporting. A group from here went to Diyarbakir to work with the journalists there. This was the time of urban warfare as well. In fact, those families demanding answers from HDP, back then there were families who were very worried about their children participating in urban warfare. A father said to us, my daughter left school to go to the house of a friend and she disappeared. How can you tell her story? This girl was a child of 16. She was younger than 18, but she had a political opinion of her own obviously. She probably left school and then what happened? Was she abducted by those in the trenches? Probably not. She probably wanted to go there and participate in the trench urban warfare herself. But there is the narrative of her father, the poor girl, my daughter was targeted by the PKK. So, is that a correct story? Is that a correct narrative? Or is the correct narrative saying that this person had her own motivation,

her own agenda, she participated in the war herself? So how do you report on this? This is a dilemma that I still haven't been able to resolve. And we cannot resolve this problem by looking at Erdoğan or what HDP is saying. So, this is the real problem that censorship and self-censorship has made us forget about asking questions. We don't have the courage anymore as journalists. We don't go to those families in Diyarbakır. In 2013, journalists were able to go and participate in a press release meeting, but now they don't have the courage to do such things anymore. They don't have the courage to go there, but this is what journalism should be about. Perhaps the New York Times is not a very prestigious newspaper, but we learned about the opinions of the people in the trenches of the Diyarbakir from them because in Turkey mainstream media journalists didn't even dare to go ask those people what they believed or thought. I don't think the case in Turkey is that there is stark polarization. Yes, people believe in what they believe, but in order to be worthy of your position as a journalist your opinion doesn't really matter that much. You can say this person has this ideology but still he or she is a good journalist. That talent, that skill of asking the right question, is disappearing and as it disappears, the narrative of the resolution process is about the person of Erdoğan, his mood, his attitude, and so on. This is a deadlock to be discussing Erdoğan, his whims and his opinions.

Esra Elmas: Now, one more thing as DPI, of course there are only so many people we can invite to a meeting. From the beginning of the Turkey series up until now we have had many events, and we are trying to bring together our old participants. But next year we will have new participants as well. Also, in addition to the meetings you attend we have many other meetings so please check out our website in order to see the diversity of the events that we have organised so far. So, DPI is not confined to the people you see around this table. We try to be as overarching in our approach as possible and some people don't take us up on our invitation and we cannot do much about that. We hear this criticism quite a lot, but this meeting has a sort of logic because we wanted to bring together people who we talked to in the past to discuss Turkey.

And secondly, we talked about the Mardin meeting, and this is not a direct answer to your question. Around this table some people might feel it is important to try and soften Erdoğan, some might feel we need to listen to Öcalan, and some people might feel that the mothers in front of HDP should be supported. We can say whatever we like around this table. We all have different views, and we are thinking out loud around this table. So that Mardin meeting, it was one of the worst meetings of DPI, and I didn't want to associate this meeting with that meeting.

Also, I was in the region when urban warfare started to unfold. I was there for field work, and I think there is always a third way for that news. Because I think it's neither of those two. A sixteen-year-old child. Can he or she have a cause? Can he or she detonate himself or herself? The fact that this child couldn't question this, portraying that person as someone who is tricked, I mean these people need to ask themselves this question as well. Also, we need to ask why these kids end up in this situation. Instead of living for a cause, they are ready and willing to die. So, there are many ways in journalism. There is always a way out. Now in the morning session, before we move onto the third session, I actually compiled a few questions for you journalists. Since this morning, we have had some negative things to say as compatriots. But there are a couple of emerging themes of what needs to be done. For instance, we heard something quite striking at the beginning. I did experience that as well but I never thought about it in that way, we heard many human stories, yes we might feel quite pessimistic today and yes we might feel that some things are instrumental but around that time, during the peace process we did hear a lot of personal stories, people from Istanbul heard the stories from people in Diyarbakir and vice versa. So yes, ordinary stories are everywhere whether negative or positive. So perhaps rather than big statements, maybe as journalists, you could focus on human stories, simple stories. We have talked about opportunities. Yes, there was a lot of demolition but that brought about solidarity. It could be DPI or some other opportunity. We all cherish these opportunities to get together. So life gives us enough opportunities, I believe. There are so many opportunities that we could seize. Let us try to challenge our own perceptions and our own communities, to do more. Or in addition to DPI, because you know, once a month, we get together with good people, but that's all we can do. But what else could you do? Have you thought about that? Would that be a useful exercise?

And thirdly, despite everything that's unfolding in society, the situation is not as grave as it is in Northern Ireland. We live together and continue to coexist. And sometimes I find this quite strange when I go out and I see that the streets are full of people, in the Diyarbakır as well. How come people are still having fun? Sometimes I think to myself, maybe people are bored that every five or ten years there is this catastrophe, this trauma. People are saying or thinking that one day it will all pass, and they try to seize the day to make the most of their time. So like I said, people are still living happily side by side. These ordinary stories should be featured by the press. We have all these alternative media outlets. I think we need to cover these as well. What do we think? What could journalists do together? What can you do together? What would you recommend to one another?

Oral also talked about the lack of dialogue. If there is no dialogue in the media, then that media will not be able to contribute to any democratization processes in the country, be it the Kurdish issue or the Armenian issue.

Moderator: One more addition, yes, this polarization is present and also at the same time, nonexistent. The 23 June elections revealed that society is shunning polarization. Society has said they do not want to be polarized. They elected a candidate who was restricted by the government and the difference was 800,000 votes. I don't think the society at large is as polarized as we make it out to be. I think people are ready to embrace one another. That's number one.

And secondly, in the media, the poles have survived but those who are ready to embrace the other party have all but disappeared. Now you have a dissident paper, and then pro-government papers. There is nothing in between. We lost the subtly in between. And the disappearance of that subtlety has created some negative outcomes. People have flocked to social media and disappeared from the mainstream. I think we would do well to take a hard look at ourselves as members of the media.

Participant: I think we are all at fault and the poles have tried to pull us to their directions and they have won in the end. I think we need to review our stance. We are going to break now, and then we will come back and talk about opportunities.

Participants during a break in the meeting

OPPORTUNITIES FOR A POSSIBLE RESOLUTION PROCESS IN TODAY'S TURKEY: HOW CAN THE MEDIA CONTRIBUTE TO THE ADVANCEMENT OF PEACE AND DEMOCRACY?

Participant: So, we've had some things to say about the peace initiative, I also personally think that the peace initiative had a lot of merit. The peace initiative for the past fifteen or twenty years was the best thing for Turkey and Ak Party as well. We all learned a lot from this process. I personally learned a lot, especially how to build a process, what are the caveats, what are the mistakes that we committed. If there was another initiative, what are the things we should we not overlook. Actually I think we all accumulated a wealth of experience on all these fronts. And regarding a peaceful process, we've had many public discussions, the idea of peace has been discussed in a widespread fashion. We are not back in square one, when a new process is initiated tomorrow, we have this accumulation of experience, we have this background now, which is no small accomplishment. I'm not a journalist, mainly I'm an academic despite the fact that I sometimes write some opinion pieces and what I am about to say, about journalism is actually coming from the perspective of a reader rather than a journalist. I think this discussion on the dichotomy of peace and democracy, didn't hold a lot of ground because of two reasons. A) in order to make peace in Turkey, every step you take to make peace in Turkey would ultimately support democracy. Disarmament on its own would support democracy and creating a legal framework and all the other steps that were discussed at the time were all steps that would ultimately underpin democracy so this dichotomy, I don't think was really relevant or pertinent to Turkey. And when you look around the world, do you see perfect democracies that achieve peace? No, when you look at Colombia, the story there is different. When you look at Ireland, the story is quite different. In South Africa again, it's quite a different story. As far as I'm concerned, those who were engaged in this debate between democracy and peace, in the back of their minds, they knew they couldn't oppose the process explicitly so they used democracy or this lack of democracy as a pretext. And, also, those with social visibility or media-related visibility, many people made this process really personal. They saw it as a raison d'être to be part of the process and if they weren't part of the process, they thought the process would not work in the end. There were some journalists with some very big egos, and this was a huge problem as well.

And the third observation I would like to share with you regarding the process is this. I think some journalists had opposition to Ak Party and projected that onto the process. You may well be opposed to Ak Party, their policies, but saying no good would ever come out of Ak Party and as such opposing the peace process was not such a good idea. And again, I think this was an opportunity that was lost.

In the upcoming period, what needs to be done? What can be done? I do believe we have two major advantages. One of which is as follows. Yes, it's been four years and we've had conflict since then and the two parties have a necessity to be reasonable. What I mean by this is, yes, the state has deployed all its military capabilities, all the political cards that they hold they have played, and they have used the judiciary to quash HDP. But that hasn't taken away from HDP's strength. That doesn't take away from the fact that the HDP still has 10% of the popular vote. There is a popular demand for HDP, and you cannot by force, by using military methods or judicial methods, simply quash that. And this has been seen quite explicitly at the end of this period. Be it the PKK or the Kurds, they also have the necessity to be reasonable, full stop. In Syria, the Kurds have made some accomplishments but without the backing of the US they cannot maintain it. In Iraq, for twenty years now, they have the same state and without international support at a referendum they can easily fail and that was also seen as well. And as for urban warfare, the Kurds have realized they have nothing to win by urban warfare, so I think there is a line of reasonability and people are going to evolve into that. Despite the fact that the parties do not express this explicitly, I think parties have realized they have to be reasonable. After the last two elections, those who haven't been a part of the process, the Republican Peoples Party, CHP for instance, they are much more enthusiastic about the peace initiative. CHP are going through a transformation and some dissidents do not necessarily appreciate the speed with which CHP is trying to transform itself. That is also what I see. But CHP is also responsible, partly, for this problem. So how can they become a party to bring about a resolution. I think it's important, if the CHP had supported the peace process back in the day, people wouldn't have found it as easy to demonize the process. So what can be done? Journalists will know better than me because of their profession and what they have experienced. We are a small think tank in Diyarbakır but here is what we try to do. We try to keep the idea of peace pertinent on the agenda so journalists can also likewise try to do this. Secondly, we try to bring together different segments of society around the same table so they can rub shoulders and interact with one another and I think this is very much possible and beneficial.

Participant: As per human nature, yes, we all have fears and our fears feed conflict. But on the other hand, reliability, security, sustainability is what we crave. These are our main objectives in this life. Conflict is not sustainable and security and peace is what we fundamentally want as members of the human race. It's an unsustainable situation here like Syria as well. In the past when we talked about bringing together different parties, we were demonized. I know I was labeled as a murderer or supporting murderers, but now, years have passed and everyone is around the same table. We are sitting around the same table with Russia, but we lost a lot of time and we lost a lot of Syrian lives. Yes, the peace process has got to continue, and I believe that it is continuing. Yes, maybe the peace process has been shelved but I think it's still continuing. People discuss what needs to be done, what the Kurds want and what was denied to them. There are still these questions. Last month, we were in London as women from different parts of the country and we continued this process and we continue to get together at different platforms. It hasn't been thirty years, it's only been three or four years since the process came to a halt. So this is very much still a fresh process. And people are still discussing this. Even when there is the slightest of insinuations, people are enthusiastic and excited that the process is going to be rekindled.

So, under these circumstances, what should the media do? I'd like to give you an example, I've been following the news about Hong Kong in print media and in social media. I am not a journalist, by the way, and perhaps it's inappropriate for me to be talking about these things but this pressure also causes complacency. I check out the news about Hong Kong and all these news stories overlook the struggle of the people of Hong Kong both in the left-wing and right-wing press. We don't generate our own news stories, we copy and paste. We use news stories coming from agencies. We don't generate authentic news. I think this is very important. Of course, there is this website called confirmation.org in Turkish. I don't know if there are other countries in the world that have this system. We need an independent platform to confirm news.

One last thing that I'd like to say about Wise Peoples Committee - they were made fun of and belittled. Their reports were not discussed properly or read properly, especially in Marmara region, between the results of the Marmara region and the southeastern region. I think their results should have been analyzed more properly. Because people expressed their reserves, their fears, their wishes during that process, and all of these things should be listened to. We couldn't have said, oh if there is going to be peace, the reservations of the people living in the Marmara region should be overlooked. Or the things the people living in the region went

through after forty, fifty years, all that pain, all the suspicions, it's all overlooked, is not something we should have said. We should have discussed this, for the first time people were free to express themselves. Tayyip Erdoğan said the time of assimilation had come to an end but only after the process, people started to ask questions for the first time. So, actually, the founding paradigm of the republic was being questioned. Everyone was suppressed, even the definition of citizenship didn't embrace anyone. And we said to discuss that as well. And the main paradigm of the republic was being questioned, and we realized we needed a new social contract, new process of reconciliation. Maybe the spirit of reconciliation should be built upon the 1921 Constitution. We still have to build on that. And, of course, the press has to break the chain of this tutelage. We are all afraid of someone's tutelage. We need to take risks. Only those who actually take risks are remembered throughout history.

Participant: I want to add a few things as well. During these discussions a few important points were raised, I think. And these points continue to be relevant for us. First, the necessity of disarmament is easier to talk about than to do and it is such a long-term project. First the problem needs to become demilitarized so to speak. We need to be able to talk about the problem in a nonviolent atmosphere. Of course, there are great obstacles to this. A lot of the Kurdish friends we talk to, and even people on the Turkish left, see weapons as a kind of guarantee, a security in the Kurdish issue. They believe if they don't have weapons the state will just destroy them. This is such a strong opinion. I don't know how valid this actually is or how much it represents the actual reality, but this is a critical matter. The issue of disarmament or laying down of weapons.

This is also an issue for the Turkish left and not just the Kurds. I have this book before me about the history of the leftist movement and I see that people are telling a similar story. We used violence, they are saying, to get power, but then the violence turned on us. So this is a current theme, but nobody wants to face this. And a similar thing applies to the Kurds as well. So this is a point for concern. Maybe we could talk about this. Of course, we are not parties to this issue, so the influence of our answers is therefore limited.

Participant: Maybe we could talk about this? Politics needs power to back it up and we arrived at the point where we are following long processes and periods and the gains the Kurdish movement has right now. Think about the 90s they made gains

because they had weapons. In the 90s I worked at a socialist magazine and the word Kurdish, itself, was banned. You just use the letter 'K' and some periods. There was an MHP figure more recently who said offensive things about the Kurds and they sued him. So this is a change. It's easy to say that weapons shouldn't be used but the reality of this country made the parties do what they had to do. So it's unrealistic to say Kurds should just lay down their arms first prior to sitting around a negotiation table. We always discuss different examples from around the world. We can say a lot of different things. I want to make this last contribution. The media learned about the Kurdish issue as a result of this process. In 2006-2007 I worked as a journalist in the Sabah newspaper. I was a photo correspondent but I also spoke about my own opinions in meetings from time to time and there would be discussions about the Kurdish movement, and I would state basic facts about people, and when I made these points other journalists would be very surprised, they were very ignorant about basic details of the Kurdish problem, or the conflict. Maybe some columnists in the mainstream media were informed about the history of the PKK, but journalists and correspondents in general were very ignorant and it's difficult to understand this.

Esra Elmas: I want to add one last thing. I ask you not to talk about disarmament or laying down weapons because this is not the topic of this meeting. This is a meeting where we think and talk about ourselves as media, and the role of media in the resolution process. What can be done and what are the better alternatives? So let's lay off the subject of disarmament.

Participant: I want to draw your attention to a nuance. There is a difference between laying down arms and ending violence. Let's look at the Philippines example. Violence ended a long time before the weapons were actually laid down or handed over so there was a significant gap of time between the two events. In Northern Ireland as well, violence ended but for the actual process of disarmament to be over, six, seven years had to pass. So these are two different things actually.

Participant: Of course, we aren't parties to the conflict but we are parties to peace. So based on this rhetoric, we are not supposed to oppose ISIS as well so it's faulty logic. So we have the right to criticize because otherwise nobody in media can be pro-peace.

Esra Elmas: My point was that violence and ceasefire are very different issues. So we are not in any position to teach other lessons without thinking about ourselves first.

Participant: We are talking about our own attitude here. I read about this somewhere recently, I don't remember where, that people who receive their news from the pro-government media, the majority of those people are not following those outlets anymore. They have turned to different outlets for their news. This is the result of a very recent study. I think this is a very important point because it gives us a benefit of putting pressure on the government. And how to perceive these people, these disillusioned people who until very recently followed pro-government media. I think the key is peace journalism and the government is also aware of this change. The infamous SETA Foundation report is also a result of this awareness, I think. The real journalists in Turkey who are working as actual journalists in Turkey have been tagged so to say in that report. There's a few of us here among those journalists who's names are in that report. That's a cause of trouble for us. Someone apparently complained to the Diyarbakır governor about me, said that I was a spy for three countries, I don't know which countries these are but apparently such an accusation has been made.

The press has to formulate a roadmap for itself because obviously these people don't trust pro-government media anymore. Pro-government media is in control of more than 90% of all media outlets in Turkey so we have to make the most of this opportunity to formulate a programme, perhaps develop new media platforms. These are things that we can do. Someone talked about waiting for Erdoğan to be persuaded, I think that's very unlikely, he isn't the real issue here. Erdoğan's target audience, his supporters, they are the ones who can be persuaded. After the Istanbul elections, I think Erdoğan also became aware of the danger and adapted his position accordingly.

Participant: I have a suggestion to make. We have mentioned the effect journalists have on political actors with the headlines they run or articles they write. Of course, media has this capacity to set an agenda, so I propose to think about this as well. We have this problem of discourse and language in Turkey's media, especially with regard to the Kurdish problem. There is a problem over terminology and vocabulary. We should be doing something about this. Let's perhaps think about this and think about why this hurtful language is being used, hurtful to the parties and to

individuals. This changed only during the İmralı period and the Oslo talks in the pro-government media. During the resolution process, we learned a lot of things for better or worse. How do we make the most of this? I want to invite you to talk or think more about this. I can say more things about this language issue, if you like. For instance, the word terrorist is used by some and some say guerrilla or other things instead. This is what I mean about language issue. Some groups have ways of describing themselves and we should be using those words, those terms they have for themselves. For instance, when you say Ak Party in Turkey, people think you are a supporter of Ak Party. And if you say AKP then they think you are opposed. There is this distinction with 'PKK' (P Kay Kay or P Kah Kah). These pronunciation differences are also supposed to signal whether you are pro or opposed to PKK. So this is what I mean when I say language issues. So, PKK says that it is called (P Kay Kay), that's their own choice. We say François for instance, we don't say (Fran-choice). So why do we change this with regards to the PKK? Why do we say KJK (Kah Jah Kah) and not Kay Jay Kay. I think these are problems and we should think about this as well. If PKK is a party to this conflict and if, as Oral said, at one point the weapons are going to be laid down, PKK are going to be an interlocutor at some point, so we should begin to think about the language that's used by the media.

Participant: In NTV we had serious debates about this topic. Someone even had to resign from his post as the head of the foreign correspondents' desk. He wrote PKK (P Kah Kah) and the editors changed this to PKK the terrorist organisation and he opposed this decision. He said, do you say IRA the terrorist organisation? And as a result, he had to resign from his post. So this is a reality. This PKK distinction seems like such an artificial distinction to me. For instance, the Hürriyet Daily prefers the PKK pronunciation. I personally find it strange to say it PKK after having called it P Kah Kah for twenty years so it's a personal choice solely, it's not a political choice on my part. Unfortunately, there is this problem in Turkey like this AKP versus Ak Party difference you talked about. When you write about an issue, people think you are either supportive of one party or the other.

As a young man, I was part of a group called Supporters of Modern Life. This former Taraf Daily showed us as targets of violence. So some people call me an opposition journalist but I that's not how I see myself. I see myself as a journalist who seeks after the truth. The same applies to the Kurdish issue. We are as journalists trying to go after the truth, but people attack you all the time or oppose you. You are not invited to certain meetings. The last time the government invited me to a meeting was in 2008. I see myself as critical of all parties not just the government. I can be

critical of CHP or MHP as well. Yes, I am critical of the government and Erdoğan as well. But people want you to be pro themselves. What I mean by language is this, I was just looking at the Reuters agency digital report. Journo is writing this, it used to belong to the syndicate, to the trade union first, it was an outlet of the union. It's an internet publication and this is the language they use. Instagram, WhatsApp and Twitter groups are used for sharing news mostly by the Turks. This choice to say Turks instead of people from Turkey, it's not just the Turks who live in Turkey. I know that you have no ulterior motives, but this language has to change, otherwise it's very exclusionary. That's the problem itself. If even Journo is committing such faux pas, think about it. We made a point of pronouncing it KJK (Kay Jay Kay) at my previous TV station.

Participant: Not that I'm supporting Journo but that article you are talking about is taken from the report itself. So it's the report rather than the Journo. It's a matter of translation, interpretation as well.

Participant: I'm not talking about individual publications here. This is a general broader issue. And I want to ask what can we do about this issue? And, yes, even though you do not call yourself an opposition journalist, others will see you like that. The same goes for me.

I want to share a memory of mine since Chatham House Rule is in effect here. I was invited to a governmental activity in Diyarbakır back in 2013, a workshop regarding the peace process. This was as I said back in 2013. This was the last time. But other political parties haven't invited me to anything either. Someone I met recently said to me, you almost us got into trouble with CHP because of you. And I said, what do you mean? He said apparently there is a resolution process that's going to start soon, and I said 'What?' and they apparently were under the impression, CHP was under the impression that the resolution process was going to restart because of DPI meetings I was attending. So even though this is someone from HDP that I was talking to. So, people from CHP were speaking to HDP members and asking about the DPI meetings I was attending. I am not an HDP member, I am just Kurdish and my father used to be a politician, so these are the prejudices people have against me. Just because I am Kurdish and I am attending DPI activities they think that the resolution process is going to resume soon. These DPI meetings have been going on for years. Some of us have been coming to these meetings for years and years but still.

Esra Elmas: There is a paradox there, I think. There was a Syrian meeting this weekend and they asked for our support as DPI with an international speaker and we helped them. I don't think that's the issue there. We are talking about a political party here, maybe people inside the party have their different opinions.

Participant: My point still stands, I'm a journalist and do not want to be labelled otherwise. Not because of any particular reason. Do we work at certain places because we're of the same opinion as the owner of the channel? No, this isn't the case. We just had an opportunity to broadcast our programme on TV and so we took it. So this is what we wanted to demonstrate even under the toughest of conditions. So again, we need to think about these things.

Esra Elmas: Now I will ask a few questions and share a few notes with you. DPI has turned into a legend, both good and bad. You organize a meeting and people are asking if there's a new process starting up and people get all hyped up. And we might also get caught in the hype as well. And we are trying to do our best as well. But here is one dimension we should not overlook. All of this talk is a testament to the fact people are still looking for a resolution. People are still interested, people are still enthusiastic, people are still very much interested in the rekindling of this resolution process despite the fact there is no rational grounds for it. There is nothing visible on the horizon for that but still people have this expectation, and this is a big opportunity I would say. Secondly, we can look at the opportunities that lie in front of us. Right now, when we make an assessment of the political climate, yes, it's a very dire picture but the political climate is changing the opposition is gaining ground. New parties are going to emerge so we are going to see more diversification in the political realm as well and the opposition will most probably about a new dynamic. Due to necessity, we will go through a period of liberalization, or loosening up. From the point of view of the media, I think this will create new opportunities, and perhaps the media can pursue this and try to carve this out of the new picture that we are presented with.

People know that media outlets are affiliated with certain political movements and not everything they say might not be 100% true. Take confirmation.org, one of the most popular websites in Turkey because people know they can't believe everything they read. So there's readership out there looking for their media outlet and there are many funds available and maybe many journalists around this table can join forces and initiate something new. This is the current state of af-

fairs that we are in. New political parties are emerging. Perhaps the media is going to transform itself as well. What sort of strategy should it adopt? There is this foundation, for a while, we focused on Erdoğan and now the Republican People's Party has become a stronger actor, and new parties are going to have something to say about this as well. What should journalists' strategy be is something that needs to be discussed right now, and how to make the best use of new media in this new picture? How can we benefit from new media?

It's been three years since the process came to a full end, but it feels like it's been forty years. So we need to have a longer term vision, that experience doesn't belong to Ak Party only. People were ready. There was demand from the society in Colombia, a peace agreement was signed but the people did not accept it. But here people were ready and willing. There was a lot of public support from the public because many people suffered as a result of the conflict. It's not just the media but also, academia learnt a lot from the peace initiative. In the past, it was only a handful of academics or a handful of journalists so people in academia learned about the ABCs of this. I learned for instance that the PKK call themselves the P Kah Kah for a while and then decided to call themselves PKK (P Kay Kay), and if you are pro-PKK, you're supposed to say PKK (P Kay Kay) and not P Kah Kah, so they also had this confusion. As we are designing all these things, we are talking about the Kurdish issue, we are talking about the peace process but most of all, in all of the meetings, I try to remember this as much as I can, yes we are talking about the Kurdish issue but we are not only talking with Kurds. Just as you said, the Turkish media are the counterpart. When we talk about the Kurdish issue, we should not just appeal to the Kurds but we should appeal to the Turkish majority as well. Nationalism is quite rampant in Turkey right now. People want to finish this once and for all. There is this public opinion in Turkey. So how is the media going to manage this, win over these people? How should we prepare people for this idea for peace? How should Turkish journalists do this? This is very important, such a preparation, has it ever been done? What can we do? What can you do? How can we help you? I think that's the right approach.

Participant: We talked about journalism, what language to use. Yes, I write for sivilsayfalr.org. Civilianpages.org Of course in civil society you need to touch on politics whether you like it or not. When you make a news story, you need to act like a journalist, and also you need to make sure you appeal to people who do not read about anything else. Because other people read your news story. For

instance, about the protest of the mothers, for Kurds, this is the case since the very beginning, it's about thinking about Kurds as a monolithic block. This is a big problem. I support the mothers' protest since the very beginning for both parties. We shouldn't just take ownership of the dead but the living as well. Both parties, their kids, are dotted on by their families but, in a way, they are still ready to send their sons and daughters to war. I had once met this woman who had a sixteen-year-old grandchild who said she would be happy to send her to the mountains as well. And I said, why are you sending her? What gives you the right to send her to an armed struggle? You go yourself. This very protest, yes it might be to harm HDP. It may be a hidden agenda against the HDP and I see that, I recognize that also. And I'm not saying that I agree with everything HDP does, but it is favored by the Kurds and I think they have an important role to play as well in resolution. We should lend a listening ear to these mothers and make sure this is not turned into something to further criminalize HDP. This is what my piece was about, that's what journalism should be about. You need to pick your stories carefully.

We always need to be in pursuit of the truth. And our own position as individuals is very important in all of these processes. Yes, the peace process was built on the charisma of people and now actors need to overcome their personalities because otherwise they might have a detrimental effect on the whole process. So yes obviously, we have a social responsibility. I think we have a responsibility that we should assume because people listen to us and might think differently when they hear us speak. That's why we need to always speak our minds openly and honestly.

Participant: What can be done? I think it's important that everyone must be open to criticism when something is done. We want peace journalism, but we do not want any criticism of the Kurdish movement. Again, this cannot be the case. Some people say that we have surpassed that threshold. Sometimes I am of two minds about that. The society is so polarized that we put people in boxes. We label them pro-Kurdish, liberals, conservative, religious, left-wing, right-wing. All these labels we put on people. In order to break this spiral, we need to increase the number of common denominators and as long as we can do that, there is no reason why we don't succeed together, work together, have discussions together, and if we can do that, in terms of Kurdish issue, in terms of Turkey's democratization, I think we would make great strides.

Moderator: I have a few more things to say before we wrap up. One of our basic problems is this, Turkey is very polarized, both between Turks and Kurds and also between seculars and conservatives. These polarizations have been tough on journalism as well. It has put us as journalists in a difficult position. I think the reaction of the public in the last election spoke out against this polarization. People such as Ekrem İmamoğlu and Mansur Yavaş the mayors of Istanbul and Ankara. They are hybrid characters. What do I mean by hybrid? One has his roots in the religious milieu, the other has his roots in the nationalist milieu and those ties haven't been cut off completely but they are able to operate in different environments as well. Apparently, people are persuaded by them, by their genuineness. They like Ekrem İmamoğlu and Mansur Yavaş. They like these hybrid identities. That's what we see. Perhaps this is a lesson for us journalists as well. With some people, we think they are complete opposites, but these people have their demands and opinions. We should be able to cover those as well, as journalists. We always feel bound by certain constraints. We worked for years and years in newspapers with Sharia and reactionaryism as genuine threats. And now the atmosphere has changed, and nationalists and supporters of the republic were accused. That's also been experienced in the recent history of Turkey. Between this polarization between the Daily Sözcü and the pro-government media there is a moderate ground. And in this moderate ground there are secular people, religious people, Turks, and Kurds. So perhaps in creating new language, a new discourse, we may look at these options as well. I think hybrid figures such as Mansur Yavaş and Ekrem İmamoğlu are going to contribute to the resolution of Turkey's problems. Maybe we can think of other examples as well, but these two mayors are the first two names that come to my mind. I feel we are on the threshold of a new period because this is something that someone previously wrote a lot in his column in the Daily Sabah. He said that the French republic was founded as a result of a conflict between the religious and secular groups of France, but this didn't turn out the same way in Turkey. The seculars were not successful in eradicating the religious people and so the religious people eventually came to power and the religious people were unsuccessful in removing the secularists entirely from positions of power. So there is no other option than these two groups accept one another. And I care a lot about this idea, that these two groups have to accept the existence of the other group and have to come to terms with one another. I think this is very important, this idea of coexistence. When we first started the eastern conference we experienced this a lot - journalists and intellectuals from very different backgrounds all coming together. We visited eight

to ten countries. We came into contact with various different opinions. Our own internal journeys became more important than the actual journeys we made so I think there is a need for such activities once again. Conditions are ripe for it. The people, the society, are ready for this. This is very important in terms of journalism as a profession as well because we for instance, we go to these tv channels as guests, nowadays it's all about people arguing with one another on live TV, but people aren't watching these angry debates anymore so I think that is due to a transformation as well. Habertürk TV channel is very popular these days and I think that is because they aren't afraid to make changes and adapt to the times. I think as journalists, both on TV and as actual newspaper journalists, have to look out for these opportunities. Thank you.

Esra Elmas: Thank you all for your contributions to what has been a very useful and insightful meeting.

PARTICIPANTS LIST

Ali Bayramoğlu	*Political Commentator at TV 5*
Ayşegül Doğan	*TV Journalist*
Bekir Güneş	*Journalist*, Gazete Emek
Emine Uçak Erdoğan	Columnist, Sivil Sayfalar
Ferda Balancar	Journalist, Agos
Mahmut Bozarslan	Senior Journalist, Amerikanın Sesi
Nagehan Alçı	*Columnist*, Daily Haberturk
Nihal Bengisu Karaca	Columnist at Daily Gazete Habertürk
Oral Calışlar	*Columnist*, Daily Posta
Sadık Güleç	*Senior Journalist*, Gazete Duvar
Semanur Sönmez	Deputy News Manager at Channel 7 & News Reporter

Sevtap Yokuş	Professor of Law at Altınbaş University
Ufuk Uras	*Professor of Political Science*, İstanbul University
Vahap Coşkun	*Columnist Serbestiyet*
Yıldıray Oğur	*Columnist*, Daily Karar
Yıldız Ramazanoğlu	*Columnist*, Daily Karar
Dr. Tom Colley	*Teaching Fellow*, Kings College London
Elina Papadimouli	*Political Counsellor*, EU Delegation to Turkey
Esra Elmas	*Head of Turkey Programme*, Democratic Progress Institute
David Murphy	*Project Officer*, Democratic Progress Institute
Katrine Guzman	*Intern*, Democratic Progress Institute

European Union

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

Bu proje Avrupa Birliği, Norveç MFA, Hollanda ve İrlanda yardımları ile ortaklaşa finanse edilmektedir.

Medyanın Çatışma Çözümünde Rolü: Türkiye Örneği İzlenimleri

Tersinden Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti

24 - 26 Eylül 2019
İstanbul

DPI Democratic Progress Institute

Yayınlayan

Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street

London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

İlk Baskı, Ekim 2019

ISBN – 978-1-911205-50-0

Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve galler'de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 84

Özet 86

Çatışma Çözümünde Stratejik İletişim:
Dezenformasyon ve Sosyal Medya 88
Dr. Tom Colley, Öğretim Görevlisi, Kings College London

Çatışma Çözümünde Medyanın Rolü:
Türkiye Tecrübesini Değerlendirmek 113

Türkiye'de Medyanın Önündeki Zorluklar ve Fırsatlar 126

Günümüz Türkiye'sinde olası bir çözüm süreci için fırsatlar:
Barış ve Demokrasiye Medya Nasıl Katkıda Bulunabilir? 139

Katılımcı Listesi 150

ÖNSÖZ

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), 24 – 26 Eylül 2019 tarihleri arasında İstanbul'da 'Medyanın Çatışma Çözümündeki Rolü: Türkiye Örneği İzlenimleri' temalı bir tersine Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti gerçekleştirdi. DPI'ın uzun süredir devam eden ve medyanın çatışma çözümü, barış inşası ve demokratikleşme süreçlerindeki rolü odaklı toplantılar serisinin bir parçası olan bu tersine karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcılara bu konuyu ilk defa Türkiye'deki durumla bağlantılı tartışma imkânı sağladı.

Etkinlik bir grup ana akım medya çalışanını ve etkili sosyal medya kullanıcısını yaptıkları iş hakkında düşünmeye ve Türkiye'de medyanın çatışma çözümünde oynadığı rolle ilgili görüşlerini paylaşmaya davet etti. Grup, King's College London'dan gelen Dr. Thomas Colley'in yanlış bilgilendirme ve sosyal medyanın çatışma çözümünü ve demokratikleşmeyi nasıl etkileyebileceği hakkında yaptığı sunumdan yararlandı. Daha sonra, katılımcılarla özel olarak Türkiye bağlamında çatışma çözümünde medyanın rolü ve karşılaşılan zorluklar hakkında eleştirel bir yuvarlak masa tartışması gerçekleştirdi.

Bu tersine karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcılara Türkiye'deki Çözüm Süreci sırasında gazeteci ve televizyoncu olarak yaşadıklarını düşünme imkânı sundu. Katılımcılar kendi yaşadıklarını paylaştı ve bu süreçten çıkarılabilecek ortak dersleri tartıştı. Tartışmada medyanın süreç sırasında tarafsız haber verme ve üçüncü göz işlevi görme fırsatlarını kaçırıp kaçırmadığı ve gazetecilerin etkisizleşmeden doğru haber yapabilmesinin önündeki zorlukların nasıl aşılabileceği irdelendi. Katılımcılar Türkiye'de insanların habere ve siyasete katılıma ilgisinin oldukça yüksek olduğu konusunda görüş birliğine vardı. Ayrıca Türkiye'de yeni ve geleneksel medyanın olası bir çözüm sürecinde nasıl daha pozitif bir duruş

sergileyebileceği ve Türkiye'deki mevcut medyanın nasıl bir araya getirilebileceği hususları da tartışıldı.

Bu tersine karşılaştırmalı çalışma ziyareti medya çalışanlarına ve sosyal medya kullanıcılarına çatışma çözümü ve barış süreci sırasında, haber yaparken yaşadıkları kişisel deneyimlerini ve gazetecilik rollerini ve sorumluluklarını gözden geçirebilecekleri ve tartışabilecekleri mükemmel bir platform sağladı. Katılımcılar öğrendiklerini daha geniş kitlelerle ve kendi bağlı oldukları kurumlarla nasıl paylaşacakları hakkında da tartıştı. Bu raporun sadece medyanın barış ve uzlaşma süreçlerindeki rolüyle ilgilenen kurum ve kişilerin değil, Türkiye'de çözüm süreciyle ilgilenen tüm karar alıcılar ve aktörlerin de ilgisini çekeceğine inanıyoruz.

AB ve İrlanda, Hollanda ve Norveç hükümetlerinin desteği ile gerçekleşen bu tersine karşılaştırmalı çalışma ziyareti, "Zor Zamanlarda Türkiye'de Kapsayıcı Diyaloğu Güçlendirmek" başlıklı projeye ait toplantılar serisinin bir parçasıdır.

Bu etkinlikte bizlerle deneyimlerini ve uzmanlıklarını paylaşan konuşmacımıza ve katılımcılarımıza, etkinliğin gerçekleşmesini sağlayan DPI Türkiye ve Londra çalışanlarına ve bu raporun hazırlanmasında emeği geçen DPI stajyeri Katrine Guzman'a en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

ÖZET

Demokratik Gelişim Enstitüsü 25 Eylül 2019'da İstanbul'da, Türkiye medyasının farklı kesimlerinden gelen bir grup deneyimli ve nüfuzlu gazeteci, köşe yazarı ve televizyoncuyla bir tersine karşılaştırmalı çalışma ziyareti gerçekleştirdi. DPI'ın uzun süredir devam eden ve medyanın çatışma çözümü, barış inşası ve demokratikleşme süreçlerindeki rolü odaklı toplantılar serisinin bir parçası olan bu tersine karşılaştırmalı çalışma ziyareti katılımcılara bu konuyu ilk defa Türkiye'deki durumla bağlantılı tartışma imkânı sağladı. Öncelikle katılımcılar yanlış bilgilendirme ve yeni medya platformlarının çoğaldığı dijital çağda medya üzerinden stratejik iletişimin nasıl değiştiği üzerine çalışmış bir uzman tanışma fırsatını yakaladı. Sonrasında, grup geçmiş deneyimler ve mevcut imkanlar hakkında açık ve samimi bir tartışma yaptı ve ayrıca Türkiye'de çatışma çözümünde medyanın rolünü güçlendirmek bakımından birlikte çalışabilmeyi sağlayacak somut adımların saptanmasında temel oluşturacak ortak noktaları keşfetmeye çalıştı.

DPI Türkiye Program Yöneticisi Esra Elmas sabah oturumunu katılımcılara, misafir konuşmacıya ve Avrupa Birliği'ni temsilen gelen Avrupa birliği Türkiye Delegasyonu Siyasi İşler Danışmanı Elina Papadimouli'ye hoş geldiniz diyerek başlattı. Daha sonra King's College London Öğretim Üyesi Dr Tom Colley'i "Çatışma Çözümünde Stratejik İletişim: Yanlış Bilgilendirme ve Sosyal Medya" başlıklı sunumunu yapmak üzere davet etti. Dr. Colley, yanlış bilgilendirme ve yeni medya platformlarının çoğaldığı dijital çağda medya üzerinden stratejik iletişimin nasıl değiştiği konusundaki incelemesini sundu. Sosyal medyaya odaklanan Dr. Colley, ayrımcı içerikli bir paylaşım yapan ve bu tür paylaşımları paylaşan herkese açık olmaları sebebiyle bu platformların kutuplaşmayı daha da arttırma potansiyellerinin olduğunu vurguladı. Bununla birlikte, Dr. Colley insanların -her ne kadar bu etkileşimlerin çoğunluğu olumsuz da olsa- sanal alemde gerçek hayatta karşılaştıklarından daha çeşitli tartışmalarla karşılaştıklarını da belirtti. Dolayısıyla medya kuruluşlarının önündeki zorluklardan biri insanlara daha medeni etkileşimi teşvik eden sanal ortamlar sağlamaktır. Dr. Colley, çatışma

çözümü bakımından ders çıkarabilmek için Birleşik Krallık 'ta medyanın Brexit müzakereleri hakkında yaptığı haberlerden örnekler verdi. Dr. Colley, müzakere süreçlerini topluma anlatırken insanları eğitme ve bu tür süreçlerin karmaşık yapısını anlamalarını sağlama hususlarında medyanın sorumluğunu vurguladı.

Sabah oturumunun geri kalanında tartışma Türkiye'ye odaklandı ve katılımcılara Türkiye'deki Çözüm Süreci sırasında gazeteci ve televizyoncu olarak yaşadıklarını düşünme imkânı sundu. Katılımcılar kendi anılarını paylaştılar ve süreçten alınabilecek ortak dersleri tartıştılar. Katılımcılar, medyanın süreç sırasında tarafsız kalma ve üçüncü göz işlevini yerine getirme fırsatını kaçırdığını söylediler ve etkisizleşmeden doğru haber yapan bir gazeteci olma prensibinin altını çizdiler. Bu, günümüz Türkiye'sinde kutuplaşmanın azalmasına ve dolayısıyla olası bir çözüm sürecinin tekrar canlanmasına yardımcı olabilir.

Türkiye'nin güncel durumu ve geleceğini tartışırken, katılımcılar Türkiye'yi dünyada cep telefonu uygulaması WhatsApp üzerinden haber paylaşımı bakımından birinci sıraya koyan yeni bir araştırma bulgusunu da paylaştı. Katılımcılar bu bilginin Türkiye'de insanların haberlere ve siyasete katılmaya aç olduklarının bir göstergesi olduğu konusunda fikir birliğine vardı. Bunun üzerine Türkiye'de yeni ve geleneksel medyanın olası bir çözüm sürecinde nasıl daha pozitif bir duruş sergileyebileceği ve Türkiye'deki mevcut medyanın nasıl bir araya getirilebileceği hususları da tartışıldı.

Sonuç olarak, tersine Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti faydalı bir etkinlik oldu ve katılımcılara Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu ve öğrendiklerini daha geniş kitlelerle ve bağlı oldukları kurumlarla nasıl paylaşacakları hakkında tartışma fırsatı sundu. Genel grup tartışmaları ve katılımcılarla bireysel olarak gerçekleştirdiğimiz toplantılar katılımcıların kendi aralarında ve DPI ile gerçekleştirdikleri diyaloğun oldukça önemli olduğunu gösteriyor. Etkinlik Türk medyasına pozitif bir şekilde yansıdı. Medyada yazılan yazılar, fotoğraf galerisi ve kısa özet raporuna DPI'ın sitesinden ulaşabilirsiniz:
www.democraticprogress.org.

ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜNDE STRATEJİK İLETİŞİM: DEZENFORMASYON VE SOSYAL MEDYA

Dr. Thomas Colley,
Öğretim Görevlisi, Kings College London

Esra Elmas: Hoş geldiniz. Size DPI İcra Kurulu Başkanı Kerim Yıldız adına da hoş geldiniz demek istiyorum; kendisi aramıza katılamadı fakat selamlarını iletti. DPI ile uzun yıllardır bir araya geldiğiniz için bu toplantıların nasıl olduğunu biliyorsunuz, fakat ben yine de 'DPI nasıl çalışır'ı anlatan kısa bir özet geçmek istiyorum. Yedi sekiz yıldır, karşılaştırmalı çalışmalar aracılığıyla dünyanın farklı bölgelerindeki çok sayıda çatışma çözümünü inceledik ve incelemeye devam ediyoruz. Bu işe ilk başladığımızda Türkiye üzerine düşünmek için en iyi yolunun Türkiye'yi konuşmamak olduğu prensibiyle Filipinler'den Kuzey İrlanda'ya, dünyanın dört bir yanından çeşitli çatışma çözümü vakalarını ele aldık.

Fakat son birkaç yıldır Türkiye ve Türkiye'deki çözüm süreci üzerine de konuşmaya başladık. Bu serideki ilk toplantımız, Oslo'da, Akil İnsanlar Heyeti'nden bir grup ile gerçekleşti. Devam toplantısında ise kadınlarla bir araya geldik. Bugünkü toplantı ise, Türkiye'de medya üzerine gerçekleştirdiğimiz ilk toplantı. Karşılaştırmalı perspektifimizi korumaya daima özen gösteriyoruz. Konuk konuşmacımız, medyanın rolünden bahsedecek. Hoş geldiniz Tom. Kendisi King's College London'da öğretim

Esra Elmas, DPI Türkiye programı yöneticisi, Tersinden Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti'nin açılış konuşmasını yaparken.

görevlisi; bugün değişen medya ekolojisinden, çatışmalarda veya çözüm süreçlerinde medyanın rolünden bahsedecek. Sözü Tom'a veriyorum.

Dr. Tom Colley: Herkese günaydın. Aranızda olmak benim için bir onur. Beni davet ettikleri için Demokratik Gelişim Enstitüsü'ne teşekkür ederim. Son zamanlardaki araştırmalarım savaşta stratejik iletişime dair; dijital çağda, yani internet çağında çatışmanın ve iletişimin nasıl dönüşüp değiştiğine odaklanıyorum özellikle. Kimi zaman "fake news," yani "yalan haber" olarak adlandırılan dezenformasyon kavramını ve bu kavramın (bilhassa demokratik) toplumlarda yarattığı etkileri araştırıyorum. Aynı zamanda ayaklanmalar ve devrimler üzerine çalışıyorum; farklı gruplar birbirleriyle çatışmaya girince oluşan algı savaşlarını inceliyorum. Bu alanlardaki bilgi ve tecrübelerime dayanarak bugün size, 21. yüzyıla gireli yirmi yıl olmuşken medya ikliminin nasıl şekillendiğini, dezenformasyon ve sosyal medyanın çatışma çözümünü hangi biçimlerde zorlaştırdığını ve medya kanallarının bu sorunları nasıl ele alabileceğini anlatmak istiyorum.

Medyanın özellikle düşük yoğunluklu çatışmalarda, örneğin kimilerinin bağımsızlık mücadelesi olarak da adlandırdığı ayaklanmalarda ne kadar önemli bir rolü olduğu hepimiz biliyoruz; zira bunlar fikir savaşları. Tarafların tümü, topluma kendi tercih ettikleri siyasi düzeni kabul ettirme amacını güdüyor. Bu söylediğim, çatışmaların bizzat kendisi kadar çatışmaları çözme çabaları için de geçerli. Selefi cihatçı hareket de böyle, Taliban da böyle, dünyadaki çeşitli ulusal bağımsızlık hareketleri de böyle; belki yakında çevreci hareket de bu hâle gelecek. Çatışmalar aynı zamanda fikir ve

Dr Tom Colley, Öğretim Görevlisi, Kings College London; sunum yaparken.

algı savaşlarıdır; dolayısıyla medyanın rolü çok önemlidir. Zira insanların çoğu şiddeti ve çatışmayı doğrudan tecrübe etmez, medya temsilleri üzerinden tecrübe eder. Bu bilhassa çatışmaların müzakereleri için geçerlidir. Basın için çekilen fotoğraflar ve basın açıklamaları bir yana, müzakereler genelde kapalı kapılar ardında gerçekleşir. Kuzey İrlanda'da gerçekleşen etkinliklerdeki konuşmacıların da size anlattığı gibi, yıllardır birbiriyle çatışmakta olan grupları temsil eden katılımcıların arasında güven inşa edilmesi gerekir. Medya, seçili temsilcilerden müteşekkil olmadığı için bu sürece doğrudan katılım gösteremeyebilir; dolayısıyla teorik olarak, müzakere etmek veya müzakerelerin gerçekleşmesini teşvik etmek medyanın görevi değildir. Medyanın esas işi müzakereleri haberleştirmek ve halkın olup bitenleri anlamasına yardımcı olmaktır. Dolayısıyla medya, müzakerelerin bir çerçeveye oturtulmasında ve açıklanmasında önemli rol oynar. Bana göre bu, medyanın müzakerelerin başlaması, yeniden başlaması, başarılı veya başarısız olması gibi seçenekler üzerinde şekillendirici bir gücü olduğunu ifade ediyor. Dünyanın dört bir yanındaki stratejik iletişimciler medya iklimine dair kaygılarını dile getirerek medyanın, daha adil ve demokratik toplumlar inşa edilmesine yönelik çabaları baltaladığını belirtiyorlar.

Bu hikâye hepimize tanıdık geliyordur. İnternet sayesinde iletişim küreselleşince, en başta ülkelerin ve halkların birleşeceğine, dijital medyanın demokratik fikirlerin yayılmasına yardımcı olacağına, internette devlet müdahalesinden hür ve rasyonel tartışmalar gerçekleştirilebileceğine dair büyük umutlar doğmuştu. Geçmişteki bu iyimserlik hâlinin yerinde artık karamsarlık olduğunu düşünüyorum, zira sürekli bağlantıda olma hâli, ulusal ve uluslararası aktörlere de hem kendilerinin, hem başkalarının siyasi sistemlerini yıkmaya çalışma fırsatı tanıdı. Son zamanlarda en çok kaygıya sebep olan meselelerden biri ise dezenformasyon.

Ben İngiltere'denim; İngiltere'deki pek çok insan, halka hükümet tarafından AB üyeliğinin masrafları ve faydalarına dair sistematik olarak yalanlar söylendiği için halkın Brexit'e evet dediğini düşünüyor. Myanmar'da, Facebook üzerinden yayılan yalan haberler, Rohingyalara karşı etnik temizlik şiddetinin başlamasına sebep oldu. Facebook ve WhatsApp, Hindistan ve Nijerya'da yalan haberleri yaymakta kullanıldı; bunun sonucunda onlarca insan, kendi topluluklarındaki diğer kişiler tarafından öldürüldü. Geçtiğimiz aylarda, Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde Ebola virüsüyle ilgili sorunlar yaşayan topluluklar, kendilerine yardım etmeye çalışan tıbbi personele saldırıyorlar zira bu kişilerin virüsü yaymaya çalıştığına inanıyorlar. Ve tabii, bir de Trump var; The Washington Post'a göre Trump, başkanlığının ilk 18 ayında 10,000'den fazla yalan söylemiş. Özetle, dünyanın dört bir yanındaki yorumcular dezenformasyonun toplumlara zarar verdiğini, tartışmaları baltaladığını, kitleleleri kutuplaştırıp radikalleştirdiğini düşünüyor.

Bu konuda en çok suçlanan muhtemelen sosyal medya; insanların sadece kendi görüşlerinden kişilerle bir araya geldiği "yankı odaları"na kapandığına inanılıyor. Fakat başka bir kaygı da güvenilir, anaakım, geleneksel gazeteciliğin gerilemekte olduğu. Bunların yanısıra devlet otoritelerinin internet iletişimini sansürlemekte ve gözetlemekte gitgide daha baskıcı hâle geldiğine dair endişeler de söz konusu. Buna örnek olarak Çin'in Sincan'daki Müslümanlara muamelesi ve daha yakın zamanda Hindistan'ın Kaşmir'de iletişim kanallarını kapaması gösterilebilir. Bunun yanısıra dünyadaki en eski çatışmaların bir kısmı hâlen devam ediyor ve çoğu, örneğin İsrail-Filistin ve Kaşmir, çözülmeye her zamankinden daha da uzak görünüyor.

Günümüzde diyalog her zamankinden de daha güç görünüyor sanırım. Fakat bugün ele almak istediğim konu, bu trendlerin çatışma çözümünü nasıl etkilediğinin yanı sıra medyanın bölünmeden ziyade birliği ve uzlaşmayı teşvik etmek için neler yapabileceği.

Bu konuyu üç başlık altında ele almayı düşünüyorum. İlk olarak, artan küresel bağlantılılık hâli ve bilgi savaşının dünyada yaygın kullanımı, çatışma çözümü süreçlerini nasıl etkiler? İkinci olarak, sosyal medya çatışma çözümünü nasıl şekillendirmektedir ve geleneksel medya buna cevaben ne yapabilir? Üçüncü olarak, dezenformasyon demokratik süreçleri ve serbest diyaloğu gerçekten kimi yorumcuların endişelendiği ölçüde etkiliyor mu? Medya kanalları kendilerine duyulan güveni arttırmak için neler yapabilir? Bu soruların her birine kısaca yanıt vermeye çalışacağım.

Dijital çağda bağlantılılık hâli ile başlayalım: internet ve dijital iletişim ağları tarafından yaratılan bağlantılılık, çatışma müzakerelerini çeşitli biçimlerde zorlaştırıyor. En belirgin örnek, kurulan iletişimin neredeyse aynı anda dünya tarafından görülüp yorumlanabilmesi; bu, risklerin yanı sıra fırsatlar da içeren bir durum. Örneğin Suriye'de süregiden oldukça karmaşık çatışmanın içinde, son birkaç yıldır farklı müzakereler yapıldı. Bunlar birkaç yıl önce yaşandı diyelim, zira yakın zamanda çatışmanın dengeleri değişti. Bu müzakereler bazen BM'de, sıklıkla Cenova'da, bazen ise New York'da gerçekleştiğinde uluslararası medya da orada mevcut bulunuyor; müzakerelerin nasıl gittiğini, çözüm için ne tür fırsatlar olduğunu, delegelerin ne tür bir dil kullandığını öğrenmeye çalışan medya, bütün bunları yorumlamak ve kullanmak istiyor. Uluslararası medya organları sadece müzakerecilerin nasıl davrandığı ve ne söylediğiyle ilgilenmiyor. Aynı zamanda taraflarla birlikte anılan yerel medya kanallarının çatışmayı ve müzakereyi nasıl sunduğuna da bakıyorlar. Örneğin uluslararası gözlemcilerin yerel medya kanallarını kutuplaştırıcı, sansasyonel bir dil kullanırken ve hatta öteki tarafı şeytanileştirerek sunarken görmesi, kendilerinin de çatışmayı nasıl sunacağını etkiliyor ve dünya çapında görünür oluyor. Bu ise uluslararası liderlerin ve siyasetçilerin algılarını ve eylemlerini şekillendirme potansiyeli taşıyan bir

durum. Başka bir deyişle, müdahil ülkelerin basınının müzakereleri nasıl bir çerçeve içinde haberleştirdiği, daha olumlu veya düşmanca bir iletişim ortamı oluşmasını etkileyecek bir küresel etkiye sahip olabiliyor.

Bu da taraflar arasında diyalog için alanı genişletebilir veya daraltabilir. Bu durumun müzakereler duraksadığında da önemli olduğunu düşünüyorum, zira taraflar konuşmadığında medyanın müzakereleri nasıl bir çerçevede sunduğu daha önemli hâle geliyor.

Kısaca İran'a bakalım, zira ilginç bir örnek. İran, ABD ve AB arasındaki nükleer görüşmeleri sonunda başlamıştı; oldukça kutuplaşmış taraflar, özellikle İran ve ABD arasında yapıcı diyalog kurulmuştu. Ruhani 2013'de iktidara geldiğinde, konuşmalarında kimi üstü örtülü mesajlar vererek diyaloğun mümkün olabileceğini ima etmeye başlamıştı. Kendisi ılımlı bir figür olarak görülüyordu, İran'ın da görüşmelere katılabileceği düşünülüyordu; zaman çerçevesi ve amaçları spesifik olarak belirlenmiş görüşmelere hem de. Dolayısıyla uluslararası medya Ruhani'nin kullandığı dile odaklanarak şu soruları kendine sordu: Bunu nasıl haberleştireceğiz? Bir fırsat olarak mı sunacağız? Bu durumda, diyaloğun daha mümkün olduğu bir ortam oluşacaktı. ABD medyası İran'ı düşman olarak temsil etseydi, bu düşmanlık diyaloğu güç kılacaktı. Nihayetinde nükleer anlaşma, önemli bir diplomatik başarıydı. Fakat şu anda durumu tersi şekilde görüyoruz, zira Trump yönetimi son bir yıldır bilinçli olarak İran'la çatışmayı tercih ediyor ve kullanılan dil, çok düşmanca bir dil. Sonuç olarak durum gittikçe ciddileşiyor. Burada Trump'ın tweet'lerinden birini görebilirsiniz. Bir ülkeyi "deli" diye nitelendirmek, şiddet ve ölüm gibi kavramlardan bahsetmek diyalog olasılığını ortadan kaldıran bir iletişim tarzıdır. Demokrasilerde liderler, başkalarıyla sözlü çatışmaya girmenin kendilerine seçimlerde getirisi olacağını düşündüklerinde böyle davranabilirler. Tüm siyasi sistemlerde olduğu gibi liderler, geleneksel medyanın kamuoyunu şekillendirmekte hâlâ etkili olduğunu düşünüyorlar ve belki de haksız değiller; dolayısıyla medyanın çatışmaları nasıl sunduğu çok önemli ve çözümün mümkün olup olmayacağında belirleyici.

Bununla bağlantılı olarak ikinci sorumuza geçelim; sosyal medyanın çatışma çözümünü nasıl şekillendirdiğini ve buna yanıt olarak geleneksel medyanın neler yapabileceğini sormuştuk. Trump örneğinde de gördüğümüz gibi sosyal medyanın denkleme dahil olması, işleri karmaşıklaştırıyor. Liderler sosyal medyayı kullanabilir elbette; fakat sosyal medyadaki sözleri ve davranışları da bizzat haberleştiriliyor. Bunun beraberinde getirdiği riskler ve fırsatlar var. Küresel olarak medya alışkanlıklarına baktığımızda, geleneksel medyanın gündem belirleme yetisini bir ölçüde yurttaş gazeteciliğine kaybettiğini görebilirsiniz. İnternet bağlantısı olan herhangi bir insan herhangi bir konu üzerine içerik üretebilir. İnsanlar kutuplaştırıcı içerik üretip yayarak müzakerelere zarar verebilirler, tabii bunun tersini de yapabilirler.

Katılımcılar Dr Colley'nin modern çağda dezenformasyon üzerine yaptığı sunumu dinlerken.

Trump'a geri dönelim; 2018 yılında kendisi, İngiltere'den aşırı sağcı bir aktivistin paylaştığı üç videoyu Twitter'da retweet'ledi. Videolardan biri, koltuk değneği kullanan Hollandalı bir genci döven Müslüman bir göçmeni gösteriyordu. Fakat bu tamamen sahte bir videoydu. Yani bu olay yaşandı, suçlu kişi de tutuklanıp mahkemeye çıktı. Fakat suçlu ülkede doğup büyümüş bir Hollanda vatandaşıydı, tweet'in asıl sahibinin iddia edip özgür dünyanın liderinin de retweet'lediği gibi Müslüman bir göçmen değildi. Dolayısıyla mesele kendi amaçları doğrultusunda içerikleri yayan yurttaş gazeteciler değil sadece; buna ek olarak liderlerin yanlış bilgiler yayma riski de söz konusu. Böylesi içeriklerin, aralarındaki sorunları çözmek için diyalog kurmaya çalışan toplulukları daha da kutuplaştırma riski olduğu çok belli. Bunları kontrol etmek de pek olası değil; toplum içinde beklenmedik bir şekilde ortaya çıkabilir.

Öte yandan sosyal medya, fırsatlar da yaratıyor. Uzlaşma yanlısı sıradan vatandaşlara bir platform sunarak birlikte yaşama ve çalışma hikâyelerini anlatmalarını mümkün kılıyor. Geleneksel medya bu hikâyeleri alıp yaygınlaştırarak diyaloğu teşvik eden, çatışma hâlindeki topluluklara olumlu örnek teşkil edecek hikâyeler olarak herkese sunabilir.

Biraz da bu olumlu örneklere bakalım. Bu yıl Yeni Zelanda'da, Christchurch'te bir aşırı sağcının gerçekleştirdiği saldırıdan sonra gazetelerdeki haberlerde, farklı inançlardan insanların bir araya gelerek Müslümanlara destek olduğu aktarıldı. Hâlbuki terörist saldırıları genelde farklı biçimlerde haberleştirilir. Londra'da birkaç yıl önce yine aşırı sağcı birisi, Kuzey Londra'daki bir camide ibadet edenlerin arasına kamyo-

nuyla dalmıştı. Olaydan sonra caminin imamı araya girerek saldırganı, anlaşılır biçimde karşılık vermek isteyen öfkeli cemaatten korumuştu. Bu tür eylemlerin haberleştirilmesi, kutuplaşma ve çatışmadan ziyade uzlaşma ve diyaloğu teşvik edebilir.

Geleneksel ve sosyal medya arasındaki ilişki elbette çok önemli. Araştırmalara göre sosyal medyanın etkileri, ortamdan bağımsız bir şekilde gerçekleşmiyor. Genel olarak sosyal medyanın etkileri, geleneksel medya tarafından desteklendiğinde kendilerini belli ediyor; zira tüm dünyada geleneksel medyanın daha çok takipçisi var.

Tedbirli bir iyimserlik için bir başka gerekçe ise şu: sosyal medyanın yankı odaları yaratmaktaki rolü abartılmış olabilir. Bu söze aşina olmayanlar için açıklayalım; "yankı odası," insanların halihazırda inandığı veya yakınlık duyduğu haberleri ve içeriği onların karşısına çıkararak farklı bakış açılarına erişimlerini kısıtlayan sosyal medya algoritmalarına verilen isim. Bu sayede karşı tarafın nasıl düşündüğünü anlamaları kısıtlandığı için, çatışma çözümü ihtimalini de kısıtlıyor aslında. Yapılan araştırmalar, yankı odalarına dair duyulan endişelerin biraz abartılmış olduğunu gösteriyor. Sosyal medyada aktif misiniz bilmiyorum; fakat görmüşsünüzdür, tartışmalı bir konuda bir şeyler paylaştığınızda ilk gelen yorumların çoğu karşı fikre sahip insanlardan gelen eleştirel yorumlar olur. İnsanların gerçek hayata göre internet tartışmalarında daha çok farklı fikirlerle karşılaştıklarına yönelik bulgular var.

Tabii şunu belirtmek gerek; internetteki etkileşimler genelde düşmanca oluyor. Bu çok önemli bir nokta. Sosyal medyanın kanıtlanmış etkilerinin olduğu bir alan bu: saldırgan, nefret dolu içeriklere maruz kalmak, gruplar arasında toplumsal kutuplaşmaya sebep oluyor. Fikirlerine katılmadıkları grupların saldırgan içeriğine maruz bırakılan insanların bu gruplara yönelik olumsuz duygu besleme ihtimali artıyor, onlara yakın yaşama, birlikte çalışma, evlenip çocuk yapma isteği azalıyor.

Dolayısıyla eğer insanlar saldırgan davranırsa sosyal medya toplumları daha da kutuplaştırarak sadece müzakerelerin başarısızlığa uğramakla kalmayıp insanların diğer tarafla konuşmayı bile istemeyeceği bir ortam yaratabilir. Bunu gözlemleyen siyasetçiler de bu durumda konuşmakla elde edecekleri bir siyasi çıkar olmayacağını görecektir. Fakat bu alanda medya organlarının yardımcı olabileceğini düşünüyorum; üzerine düşünmemiz gereken başlıca meselelerden biri, internette medeni etkileşimleri teşvik edebilmek için neler yapılabileceği. Tartışma sayfalarındaki içerik daha kapsamlı bir şekilde denetlenebilir. Kimi insanların kurduğu web sitelerinde, belli konulara dair medeni tartışmalar gerçekleştiriliyor. Bunlar ilginç meseleler; düşünmekte fayda olduğuna inanıyorum.

Son soruma geleyim. Dezenformasyon demokratik süreçlere ve serbest tartışmaya gerçekten de yorumcuların korktuğu kadar zarar veriyor mu ve medya organları gü-

veni arttırmak için ne yapabilir? İyi haberler şöyle ki, dezenformasyonun etkisini gerçekten kanıtlayan pek araştırma yok. Yani, dezenformasyon gerçekten de toplumdaki güven duygusunu azaltıyor mu, hükümetlerin dağılmasına sebep olup seçimleri yönlendiriyor mu bilmiyoruz. Fakat çatışma çözümüne zarar verme potansiyeli kayda değer. Öncelikle, farklı türlerdeki dezenformasyonu birbirinden ayırt edebilmeliyiz diye düşünüyorum. Öncelikle "yalan haberler" denilen bu kavram var; burada kastedilen, kasten insanları kandırmak için tasarlanmış sahte içeriklerdi. Yani yalanlar. Fakat zaman içinde bu kavram siyasetçiler tarafından, katılmadıkları bütün bilgiler için kullanılmaya başlandı. Öteki tarafa "yalan haber" denmeye başlandı.

Dezenformasyonun farklı biçimleri var. Kandırmak için kasten tasarlanmış bilgiyle, bilmeden yayılan bilgi arasındaki fark önemli. Dezenformasyon sadece sahte içerikler değil, yanlış yönlendiren içerikleri de kapsıyor. Bu slayta bakalım. Burada bazı dezenformasyon türleri sıralanmış. Size bunları açıklayabilirim. Burada gördükleriniz, insanların tanımladığı kimi dezenformasyon türleri. Gördüğünüz gibi, dezenformasyon sadece yanlış veya sahte içerikten ibaret değil. Yanlış yönlendirici içerikler, yani bilgilerin kısmi olarak paylaşılması, istatistiklerin yanlış temsil edilmesi ve benzeri eylemler, çok daha zararlı olabilir. Sahte sosyal medya hesapları veya bot hesaplar aracılığıyla olmayan bir desteği veya popülerliği var gibi göstermek de buna dahildir. Yanlış bağlantılardan da bahsedebiliriz. Kendinize sorun; kaçınız haberin içeriğini sansasyonel hale getiren, belki de içerikle çok bağlantısı olmayan bir başlık attınız? İngiliz medyasında Brexit'e dair yazılıp çizilenlerde bunu sıklıkla görüyorum.

Bu örnekte Rwanda soykırımından bir fotoğraf görüyorsunuz. (resmi yerleştir). Kontrol de edebilirsiniz, bu resim Hutular soykırımı gerçekleştirdikten sonra çekilmiş. Hutuların Tutsi kuvvetlerinden Kongo'ya kaçışını gösteriyor. Bu resim 1994'ten. Fakat burada, Myanmar ordusu tarafından basılmış bir kitapta aynı resmi siyah beyaz olarak görüyoruz; Rohingyalı Müslüman göçmenlerin Myanmar'da meşru olarak bulunmadıklarını kanıtlamak için kullanılmış burada. Bakın, aynı resim olduğunu göreceksiniz. Siyah beyazlaştırmışlar ve olmadığı bir şeymiş gibi sunmuşlar. Yani burada sıfırdan üretilen yanlış bir içerik değil çarpıtılarak sunulan, yanlış bağlantı kuran, yanlış yönlendiren ve elbette kutuplaştırma amacı güden bir içerik var. Kullanılan dili görüyorsunuz, Bengallilerin ülkeyi işgal ettiği söyleniyor. Günümüzde yaşanan bu tür olaylar toplumları kutuplaştırmak için kullanılıyor. Medya çalışanları olarak şunu göz önünde bulundurmalısınız; dünyanın dört bir yanında yapılan araştırmalar, insanların sosyal medyadaki sahte içerik veya yalanlardan ziyade ana akım medyada yanlış yönlendirici bilgilerin yayılmasından korktuğunu gösteriyor. İnsanlar sosyal medyada zaten yalanlarla karşılaşmayı bekliyorlar. Sosyal medyaya güvenmiyorlar, bu güvensizlik pek çok ülkede artmaya devam ediyor.

Olumlu düşünmeye çalışırsak, medya dezenformasyonun yayılmasını önlemek ve çözümü teşvik etmek adına ne yapabilir? Veri doğrulama ve teyit konusunda daha titiz davranmak önemli. Özellikle de ssyal medyada, topluma bunun nasıl yapıldığı gösterilmeli. Verili siyasi sistemin kıstasları içerisinde mümkün olabildiğince şeffaf olmaya çalışılmalı. Aksi takdirde yanlış bilgi yayma riski söz konusu olacaktır. Londra'dan bir örnek vereyim; birkaç yıl önce, Oxford Street metro istasyonunda iki adam kavga etti. Bu kavga büyük bir panik ve izdihama sebep oldu, zira insanlar terörist saldırı gerçekleştiğini zannettiler. Bu hassas durumda sağcı Daily Mail gazetesi, 10 gün önceden bir sahte haberi yeniden paylaştı; bu haberde bir kamyonun yayalar arasına dalarak ölümlere yol açtığı yazıyordu. Tamamen yalandı bu haber. Saldırı yoktu, kamyon da yoktu. Yani elbette, yol olduğu için üzerinde giden taşıtlar da vardı, ama kamyon saldırısı yoktu. Buradaki gazeteci, zaman baskısı altında çalışıyordu; dijital çağda bilginin ne kadar hızlı yayıldığını biliyoruz. Dolayısıyla kendisi ya bir yanlış yaptı, ya da kasten yalan haber paylaşarak kendi bakış açılarını yaymak istediler. Hangisi olduğunu bilmiyoruz. Haberleri teyit etmek, teyit ettiğinizi de göstermek bu yüzden çok önemli.

Medya organlarının yapabileceği başka olumlu bir katkı ise medya okuryazarlığını teşvik etmek. Halka bilginin nereden geldiğini göstermek, şeffaf davranmak buna örnek verilebilecek davranışlar. Fakat en önemlisi halkı eğitmek. Çatışma müzakerelerini düşünün; bunlara medya çeşitli kutuplaştırıcı müdahalelerde bulunabilir. Müzakerelerin ne kadar karmaşık olduğunu doğru temsil etmeyebilirler, elde edilebilecek şeyleri yanlış temsil edebilirler; müdahil olan kişileri, tarihi, anlatılan hikâyeyi çarpıtarak aktarabilirler. İyimser olarak medyanın bunları uzlaşmayı teşvik edecek bir şekilde haberleştirebileceğini de söyleyebiliriz. Ortada – en azından şimdilik – şiddet içeren bir çatışma olmadığını biliyorum fakat medyanın Brexit'i nasıl haberleştirdiğinden çıkarabileceğimiz dersler var. İlk olarak medya, müzakereler esnasında gerçekçi olarak nelerin gerçekleşebileceğine dair halkı eğitmeli. Brexit sürecinde, özellikle de Kuzey İrlanda'ya dair toplumsal ve siyasal cehaletin boyutları şok edici. İnsanlar, Kuzey İrlanda'daki Sıkıntılar döneminde bile sert bir sınır olmadığının farkında değiller. Evet, polis kontrolü noktaları vardı, fakat tel örgü veya duvar inşa etmenin çok sorun çıkaracağı düşünülmüştü, askeri açıdan mantıklı olsa da. Günümüzde bu ihtimali değerlendirmek dahi şiddetin yeniden başlamasını risk etmek demektir. Muhafazakâr Parti Hükümeti'nin atadığı Kuzey İrlanda Bakanı, ilk mülakatlarından birinde, işe başlamadan önce Kuzey İrlanda'da cumhuriyetçilerin ve birlikçilerin olduğunu, bunların da farklı partilere oy verdiğini bilmediğini söyledi. Bunu dile getirmenin ne kadar ahmakça olduğunu bile fark etmemiş. İnanılmaz bir cehalet. Müzakerelerin karmaşıklığına dair bir cehalet de söz konusu. Şu anda

görüşülen geri çekilme anlaşması, Brexit'in sonu olacak gibi sunuluyor. Hâlbuki bundan sonra yeni bir ticaret anlaşması müzakere edilecek ve bu yıllar alacak. Vatandaşlar bunun farkında değil; medyanın halkı daha iyi eğitmesi gerekiyor.

Çatışma müzakerelerine yönelik dersler açık: vatandaşlar müzakere süreçlerinin uzun sürebileceğini, duraksamalar yaşanabileceğini ve her şeyin hemen hallolmayacağını anlamalı. Tabii bu tür yıllar boyunca devam eden süreçler, gazetelerin satmasına ya da reklam verenleri cezbetmeye yetmeyebilir. Böylesi uzun sürecek işler için medyanın ilgiyi canlı tutmaya çalışması önemlidir. Medya aynı zamanda ortaya bir hikâye sunduğu için, müzakerelerin tarihte ne şekilde yer alacağına dair belirleyici bir rol de oynar. İngiltere'deki sağcı basın, Brexit'i 2. Dünya Savaşı yeniden yaşanıyormuş gibi sunuyor. AB şeytanlaştırılarak Hitler gibi temsil ediliyor ve İngiltere'nin olanlara karşı koyması gerektiği söyleniyor. Durumun bir savaşmışçasına haberleştirilmesi, insanları kutuplaştırıyor ve bu yüzden de müzakerecilerin müzakere etme alanı daralıyor. Bağlantıda olma hâli sebebiyle AB vatandaşları da yapılan yorumları eşzamanlı olarak takip edebiliyor. Twitter'da verilen yanıtlara karşı gösterilen muhalefet, ortamı daha da kutuplaştırıyor. Bunun sonucu olarak müzakereci tarafların kendi kitlelerine dönüp kimi tavizler verdiklerini söylemeleri güçleşiyor, zira savaşta taviz vermek yenilgi demektir.

Hikâyeyi anlatan medya, karakterlerin nasıl sunulacağını da belirler. Müzakerecilerin işi zordur. Sizin de bildiğiniz gibi, müzakerecilerin tarafındakilerin çoğu, karşı tarafla görüşmenin bile bir ihanet olduğunu düşünebilir. Maalesef Brexit müzakereleri de sıklıkla, zor bir siyasi iklimde yürütülen karmaşık görüşmelerden ziyade iyi

Katılımcılar dile getirilen başlıca konuları değerlendirirken.

ve kötü arasındaki bir mücadele olarak resmediliyor. Bu noktada bugün üzerine düşünmemiz gereken sorular ortaya çıkıyor. Medya nasıl bir yandan olası kazanımlara dair gerçekçi davranırken bir yandan da uzlaşma süreçlerine destek olabilir?

Sözlerime son verirken şöyle demek isterim: internet ve sosyal medyanın demokrasiye, ifade özgürlüğüne zarar verdiğine ve dezenformasyon yaydığına dair tüm korkulara rağmen bence iyimser olmak için gerekçelerimiz var. Geleneksel medya organları hâlen tüm dünyadaki en etkili, en çok okunan, en çok izlenen haber kaynakları ve çoğu yerde geleneksel medyaya duyulan güven azalmaktan ziyade artıyor. Dolayısıyla geleneksel medyanın tartışmaları şekillendirip diyaloğu teşvik etmek yönünde kayda değer bir gücü var. Tabii ideal bir dünyada, medya çatışmadaki iki tarafın da bakış açısını açıklamayı görev bilir, bir tarafa ağırlık vermezdi. Bu sayede diyalog daha mümkün hâle gelirdi. Fakat bu, gazetecilerin kendi siyasi görüşleri olamaz demek değil. Bunu beklemek gerçekçi olmaz. İnternet çağında vatandaşların bir sürü farklı haber kaynağı var. Haber kaynaklarını kendileri seçiyorlar ve takip ediyorlar. Haber sitelerinin taraf tutması yönünde bir beklenti var. Medya içeriğinde belli davaları savunan haber kaynaklarının, bu tarafgirlik konusunda dürüst olması, takipçi kitlesinin güvenini arttırır. Tabii ki öncelik, gerçekleri mümkün olduğunca doğru bir şekilde haberleştirmektir. İnsanlar gazetecilerin kendi siyasi görüşlerine sahip olmasını bekler, ama bir yandan da bu görüşler konusunda açık davranmalarını ister. Son olarak, fazla idealist görünmek istemiyorum – önümüzde siyasi sistem ve bağlama göre değişiklik gösterebilecek kayda değer zorluklar olduğunun farkındayım. Medya çalışanlarının, çatışma çözümünü çevreleyen iletişim ortamını daha iyi hâle getirebilmek için yapabilecekleri pek çok şey olduğunu düşünüyorum, hem üst düzeyde, hem de taban düzeyinde.

Teşekkürler.

Esra Elmas: Çok teşekkür ederiz. Masanın etrafında hem ana akım medyadan kişiler, hem de sosyal medyada gayet faal olan kullanıcılar var. İçinden geçtiğimiz dönem bir geçiş dönemi aslında ve Tom'un da çok güzel ifade ettiği gibi, madalyonun iki farklı yüzü var; medyanın iki farklı boyutu var. Medya siyasi gerilim ve kutuplaşmayı da teşvik edebilir, bunların tam tersini de. Sorularınızı almaya başlayalım. Bir sonraki oturumda Türkiye üzerine konuşmaya başlayacağız fakat Tom için olan sorularınızı şimdi sorabilirsiniz. Lütfen kendinizi tanıtmayı unutmayın.

Katılımcı: Merhaba. Ben gazeteciyim ve DPI Uzmanlar Kurulu üyesiyim. Şu anda serbest gazeteci olarak çalışıyorum. Söylediğiniz şeylerden birinin biraz çelişkili olduğunu düşündüğüm için bu soruyu sormak istedim, konuyu biraz daha açabi-

lirseniz sevinirim. Bir yandan medyanın görevinin müzakereleri desteklemek değil haberleştirmek olduğunu söylediniz; öte yandan medya alan açmak için de kullanılabilir dediniz. Bu biraz çelişkili değil mi? Yani medyanın haber yapmak ötesinde bir misyonu da mı var? Teşekkürler.

Dr. Colley: Çok güzel ve cevaplaması zor bir soru. Söylemeye çalıştığım şu; medya müzakere sürecinin arkasındaki itici güç olmalı demiyorum, zira sonuçta bunu yapması gereken seçilmiş siyasetçiler olmalı. Fakat öte yandan, kim ne yaparsa yapsın, halkın süreci anlaması ve yorumlaması medya üzerinden gerçekleşeceği için haberleştirmenin nasıl yapıldığı önemli. Dediğiniz gibi medya alan açabilir veya kapayabilir, ama rolünün doğrudan müzakere sürecini yürütmek olduğunu düşünmüyorum. Evet, ince bir ayrım söz konusu ve sanırım gerçek hayatta bu ayrımı gözetmek her zaman kolay olmayabilir; fakat bence müzakerelerin olup olmayacağını belirlemek, karar vericilerden ve siyasetçilerden bağımsız olarak bu kararı şekillendirmeye çalışmak medyanın görevi değil. Fakat elbette benimki medyanın rolüne dair mevcut olan görüşlerden biri; başka görüşler de var. Şayet siyasi figürler müzakereye karar verip çatışmaları bu şekilde çözmeye çalışırlarsa, medyanın bunu nasıl haberleştirdiği kaçınılmaz olarak önemli olacaktır. Bunu da dünyadaki tüm medya kanallarının fark etmesi gerektiğini düşünüyorum. Umarım sorunuza biraz da olsa yanıt vermişimdir.

Katılımcı: Bu yıl izlediğim "Takipçiler" adındaki bir belgeselde resimlerin öneminden bahsediliyordu. Uzakdoğu'daki taşeronlar aracılığıyla Facebook'ta paylaşılan resimlerin denetlendiği anlatılıyordu. Örneğin Tayyip Erdoğan'ın kovaladığı bir barış güvercininin olduğu bir resim uygunsuz bulunduğu için kaldırılmış. Myanmar'daki şiddet olaylarına dair resimler de kaldırılıyor, fakat bu resimler paylaşılamadığı için de ülkede yaşanan şiddet olaylarının boyutunu tam anlamıyla kavrayamıyoruz. Doğru dengeyi tutturmak hiç kolay değil. Bir de bu denetleme işini yapan insanlar intihar eğilimleri gösteriyormuş sürekli bu tür görüntülere maruz kaldıkları için; örneğin IŞİD'in kafa kesme videolarını izlemeleri gerekiyormuş. Kayıt dışı olarak belirteyim; Facebook yöneticileri geçen hafta Türkiye'ye gelerek çeşitli entelektüellerle ve siyasi partilerle bir araya geldiler ve kimi konularda fikirlerini aldılar; zira isteseler de istemeseler de buradaki siyasetçilerle konuşup halletmeleri gereken meseleleri var. Burada söz konusu olan denge çok önemli; bir tarafta sansürcülük var, öte yandan ise kendimize ve değerlerimize zarar verme tehlikesi. Doğru kararları verebilmek çok güç.

Dr. Colley: Evet, bunlar gerçekten önemli sorunlar. Bu yaz kimi internet platformlarındaki aşırı sağcılarla ilgili araştırma yaparken rahatsız edici şiddet görsellerine ve videolarına denk geldim; bazıları öylesine, sırf provokasyon yaratıp rahatsız etmek için paylaşılmıştı, diğerleri ise ciddi ve kötücül siyasi amaçlarla paylaşılmıştı. Elbette içerik denetimi yapan kişilerin akıl sağlığı çok önemli; fakat dezenformasyon açısından yaklaştığımızda asıl sorun, herhangi bir resmin veya videonun neden paylaşıldığının bariz olmaması; bulanık bir alan söz konusu burada. Bu belirsizlik hâli yıkım ve provokasyon için alan açıyor ve buna nasıl karşılık verileceğine karar vermek kolay değil. Batıdaki liberal demokratik açısından baktığımızda ise gücü, iktidarı kimin elinde bulundurduğu sorusu önem kazanıyor. Facebook'un hangi içeriğin kabul edilebilir olup olmadığını belirlemede ülkelere göre daha çok yetkisi mi var? Sunumumda buna yer vermedim fakat bazen sosyal medya şirketleri, hangi içeriğin gösterileceği konusunda siyasi aktörlere göre daha çok yetkiye sahip. Trump'ın seçilmesi ve Brexit'i çevreleyen olaylarda Cambridge Analytica'nın adı gündeme gelmişti; bu şirket, Facebook aracılığıyla 80 milyon Amerikalının zihnine eriştiklerini ve makine öğrenimi algoritmaları sayesinde insanların sosyal medyada paylaştıklarını, karakterlerini, takipçilerinin ne yaptığını analiz ederek onların siyasi görüşlerini anlayıp karşılarına kişiye özel reklamlar çıkardıklarını söylemişti. On binlerce farklı reklamdan bahsediyoruz, hepsi de kişilere özel. Şirket seçimin kendileri sayesinde kazanıldığını söylüyor ve bir ülkede kimin seçileceğini belirleme gücüne sahip olduklarını iddia ediyorlar; tabii bunu gerçekten yapabilirler mi, yoksa reklam için mi böyle konuşuyorlar o ayrı bir mesele. Her halükarda bu ciddi bir mesele, zira hükümetler bu şirketlere para veriyorlar yeniden seçilebilmek için. İngiltere'de yakın zamanda yaşanmış bir olay da şu: Lynton Crosby adında eski bir Muhafazakâr Parti danışmanının şirketi sözde suni gündem oluşturma kampanyaları yaratıyordu. Facebook'ta gerçek görünümlü sahte web sayfaları yaratarak kendilerine para veren şirketlerin istediği konuları savunuyorlardı; fosil yakıtları övmek, rüzgar çiftliklerini ve sürdürülebilir enerjiyi küçümsemek gibi. Evet, bu aktörler de var ve bu konuya ciddi bir mesai ayırılması gerekiyor fakat bu konuların nasıl haberleştirildiği ve vatandaşların bunlardan nasıl haberdar olduğu da bir o kadar önemli. Evet, size katılıyorum, ortada ciddi bir durum var.

Katılımcı: Çok teşekkürler, sunumunuz bizim için çok faydalı oldu. Karar gazetesinde çalışıyorum. Sunumunuzda değindiğiniz bir mesele vardı, hatta bu konudaki bir tweet'i Esra'yla paylaştınız sanıyorum; insanların düşündüğünün aksine internet dışı platformların, internetin aksine çok daha çeşitlilik içeren bir yer olduğunu söylediniz. İnternet dışı platformlarda farklı fikirler bir araya gelebiliyor dediniz; bu

Dr. Colley katılımcıların sorularını yanıtlıyor.

bana epey ilginç geldi. Bu konuyu biraz açmanızı rica edeceğim. Bu bizim hem Türkiye'de, hem dünyada gözlemlediğimiz bir şey. "Doğrulama sapması" adı verilen bir kavram var; yani insanlar, hâlihazırda sahip oldukları görüşleri destekleyen fikirlere daha açık oluyorlar; haberleri izlediklerinde kendi fikirlerinin onaylanmasını istiyorlar, bu doğrultudaki platformlara yöneliyorlar. Ana akım medya bunu bir ölçüde engelleyebilecek bir mecra aslında. Editöryel denetim denen bir şey vardı ve bu sayede tarafsızlık çok daha kolay sağlanabiliyordu; fakat günümüzde, sosyal medya ve internet çağında herkes kendi görüşlerini destekleyen platformlara giriyor. Bunun çatışma dönemlerinde çok daha arttığını düşünüyorum. İnsanlar inanmak istedikleri haberleri okuyorlar. Bunun da kötü bir etkisi var, zira taraflar arasındaki uçurumu daha da genişletiyor. Fakat sizin fikriniz buna kıyasla epey iyimser geldi bana. Belki bu konuyu biraz daha açıp, doğrulama sapması hakkında ne düşündüğünüzü bize anlatabilirsiniz. Bir sorum daha var, AfD (Alternative für Deutschland/Almanya için Alternatif) partisi hakkında. Biyografinizde, AfD üzerine çalıştığınızı okudum. Bu konu Türkiye'de pek bilinen bir konu değil. Rusya devlet olarak aktif bir biçimde dezenformasyon kampanyaları yürütüyor, buna Almanya da dahil. AfD konusunda da böyle bir rolleri olmuştu. Bu konu Türkiye'de çok konuşulmadı fakat Türkiye'de de epey Rusya propagandası yapılıyor; bunun nasıl idare edildiğini bilmesek de. Bu konudaki görüşlerinizi paylaşabilirseniz çok sevinirim. Teşekkürler.

Dr. Colley: Çok güzel sorular ve yorumlar geldi. Yankı odaları ve doğrulama sapması konusundaki iyimserliğim aslında hangi platformdan bahsedildiğine bağlı. Kimi insanlar, bu tercih hakkına sahip oldukları için, belli başlı görüşlerin hakim olduğu

bir dizi platformda zaman geçirmeyi seçer. Örneğin Twitter'da yapılan tartışmalara bakıyorum da (ben şahsen tweet atmıyorum) biri tartışmalı bir şey yazar yazmaz hemen karşı görüşten birileri gelip cevap veriyor. Sunumda dediğim gibi bu diyalogların saldırgan ve nefret dolu olma riski, büyük bir problem; dolayısıyla bu tartışmaları daha medeni bir hâle getirmek önemli bir mesele. Örneğin çoğu insanın internetteki arkadaşları, kendi fikirlerini paylaşan tanıdıkları değil. Bu kişiler meslektaşları, veya gerçek hayatta pek tanımayıp internette takip ettikleri kişiler – yani kişinin bizzat kendi ailesi içinde karşılaşabileceği fikirlere kıyasla daha değişik fikirlere sahip olabilecek kişiler. Anne-babamı ve yaşadıkları köyde temas hâlinde oldukları sosyal grupları düşünüyorum da, gerçek hayatta çok farklı fikirlerle yüz yüze geldiklerini hiç zannetmiyorum. Kendileri epey sabit fikirli insanlar. Öte yandan, internette dilerseniz farklı görüşlerle temasa geçebilirsiniz. Ama medya organlarının yapabileceği şeyler de var. Örneğin İngiltere ve ABD'deki bazı gazete ve dergiler belirli bir konuda bir yazı yayınladıklarında küçük kutucuklar ekleyerek bu konu burada böyle temsil edildi, şu medya şirketi böyle temsil etti diye ek bilgiler sunuyorlar ve bu sayede insanlar konuya dair farklı görüşlerin olduğunu görüyor.

Bu da gündeme başka bir konuyu getiriyor: dengelilik ve objektiflik arasındaki gerilim. Çatışma durumlarında iki veya daha fazla taraf olduğu için sıklıkla gündeme gelen bir sorun bu. Fakat bazen bir taraf diğerine göre daha hatalı olabiliyor elbette. Bunu nasıl haberleştireceğinize karar vermek büyük bir zorluk. Haberlerin seçilmesi, editoryal seçim ve algoritmik seçimden bahsederken doğru bir noktaya temas ettiniz. Yanlış biliyorsam beni düzeltin fakat anladığım kadarıyla Facebook'ta, bir içeriğin haber akışınıza dahil olup olmayacağını belirleyen en önemli şey, arkadaşlarınızdan birinin bu içeriği beğenip beğenmediği. Üniversitelerde gazetecilere bir konunun haber değeri taşıyıp taşımadığına nasıl karar verecekleri öğretilir; hikâyede bir çatışma var mı, gibi sorular sorulur. Facebook'un haber değeri kıstası ise arkadaşınızın bu içeriği beğenip beğenmediği. Bunun da beraberinde getirdiği kimi sonuçlar var elbette. Manşetlerin ve başlıkların rolü bu yüzden çok önemli; fazla sansasyonel başlıklar insanları duygusal olarak etkiliyor ve gördüklerini paylaşma ihtiyacı duyuyorlar. Zira en önemli şey bu; içeriğin paylaşılması ve yayılması. Bunun çatışma çözümü bağlamında nasıl sorunlu hâle gelebileceğini tahmin edersiniz. Dediğim gibi, burada bir gerilim mevcut; elbette bütün medya kanallarının içeriklerinin okunmasına ihtiyacı var. Dijital reklamcılık – ki geliri az bir reklamcılık türü – için okunma sayısına ihtiyaç duyuyorlar. İçeriğe dikkat çekmek için atılan provokatif, sansasyonel başlıkların kutuplaşma yaratma riski var. Tamamen dürüst olmam gerekirse bu soruya verebilecek bir cevabım yok. Medya çalışanları olarak durumun farkında olmak, içerik üretimi esnasında orta yolu tutturmaya çalışmak belki elimizden gelenin en iyisidir.

Alternative für Deutschland partisine ve Rusya'nın dezenformasyon girişimlerine gelirsek, Rusya'nın dezenformasyon projesinden İngiltere'de de epey bahsediliyor. Endişe uyandırıcı bir konu. Rusya ABD, İngiltere ve diğer liberal Batı demokrasilerini tahrip etme konusunda farklı yöntemler geliştirmekte ve bunları kullanmakta bir öncü. Bunda belki Soğuk Savaş zihniyetinin devam etmesinin ve Rusya'nın hâlâ Batı'ya zarar vermeye çalışan bir düşman olarak görülmesinin de payı var; liberal demokrat propaganda tarihine baktığımızda Soğuk Savaş boyunca Sovyetler Birliği'nin Batı'ya zarar verme çabalarına karşılık, Batı'nın Sovyetler Birliği'ne propagandayla zarar verme konusunda çok daha başarılı olduğunu görüyoruz. Fakat bence Rusya kimi metotları bizzat kendisi geliştirdi, örneğin St. Petersburg'daki internet araştırmaları ajansı gibi. Diğer ülkeler de artık Rusya'nın yöntemlerini taklit ediyorlar. Birkaç yıl öncesine kadar Batı'da, Rusya'nın olaylara dair birbirinden çok farklı bir sürü alternatif anlatıları ve haberleri ortaya sürerek halkın haberlere olan güvenini sarsmaya çalıştığı inanılıyordu. Burada da gündeme geldi mi bilmiyorum, eski ajan Sergey Skripal İngiltere'de Novichok sinir gazıyla zehirlenmişti. Bu konuyu araştıran meslektaşlarımdan biri, Rusya'nın bu olaya dair 130 farklı yorumu dolaşıma soktuğunu bulmuştu. İngilizleri suçladılar, Amerikalıları suçladılar, şunu, bunu, bir sürü insanı suçladılar; amaçları, bütün bu seçenek bolluğunda insanların paylaşılan bir gerçekliğe sahip olmalarını engellemekti. Ortak bir gerçekliğimiz yoksa nasıl birbirimizle konuşup anlaşabiliriz ki? Şahsen bunun korkutucu olduğunu görsem de ne kadar işe yarar bir yöntem olduğunu bilmiyorum. Propaganda tarihine baktığımızda yüzlerce küçük yalana kıyasla bir büyük yalanın daha etkili olabileceğini görüyoruz. Çatışma çözümünde önemli olan bir husus, kimi hakikatlere dair ortak bir anlayışa sahip olmak. Bu da yoksa birbirimizle konuşmak neredeyse imkansız hâle gelir; dolayısıyla evet, bu ciddi bir mesele.

Biliyorum, AfD'den daha bahsetmedim bile. Almanya partisi AfD. Araştırmalarımda Almanların ulusal kimliği özellikle de popülizmin yaygınlaşması bağlamında nasıl kurguladığını inceliyorum. Daha erken aşamalarındayım. AfD'ye gelirsek, başlangıçta AB karşıtı bir parti olarak kurgulanmıştı. Yaklaşık on yıl önce AB üyeliğinin Almanya'ya zarar verdiğini, zira güneydeki Avrupa ülkelerine Almanya'nın maddi destek verdiğini öne sürüyorlardı. Şu anda ise partinin evirildiğine, aşırı sağcı ve neo-Nazi gruplarla daha yakın ilişkiler kurduğuna dair kaygılar var; tabii Almanya'da bunların uzun ve karanlık bir geçmişi var, bildiğiniz üzere. Hatırlarsınız, Trump'ın retweet'lediği bir videodan bahsetmiştim, Müslüman bir göçmen koltuk değnekli Hollandalı çocuğu dövüyordu. AfD sosyal medyada böyle şeyler paylaşmaya başladı. Etnik azınlıkların işlediği suçları hemen haberleştiriyorlar, sonra da bu haberleri öne sürerek göçmenlerin, özellikle de Müslüman göçmenlerin Almanya'ya tehdit teş-

kil ettiklerini savunuyorlar. Mitingler düzenlediler, hatta bu yüzden kimi şehirlerde siyasi şiddet olayları patlak verdi. Bu olayları artan bir endişeyle izliyoruz. Almanya'nın bu gerilimi azaltmak için neler yapacağını takip edeceğiz.

Katılımcı: Sunumunuzda sosyal medyadan bahsettiniz, sosyal medya ve geleneksel medya arasındaki ilişkiye değindiniz. Geleneksel medyanın hâlâ daha güçlü ve etkili olduğunu söylediniz. Fakat Türkiye'de işler biraz daha farklı, zira bizim ülkemizdeki geleneksel medya epey hasar aldı; gazeteciler işlerinden çıkarıldı, bu gazetecilerde artık sosyal medyada faaliyet gösteriyorlar. Sosyal medyada ünlenen kimi insanlar da var bunun yanı sıra. Geleneksel medyada çalışmış olan kimi isimler sosyal medyada kendi çaplarında epey ünlü oldular. Günümüzde demokrasinin kısıtlandığı diğer ülkelerde, gazeteciliğin engellendiği yerlerde sosyal medyanın popülerliğinin ve etkisinin arttığını düşünüyor musunuz? Türkiye ve Avrupa'yı kıyaslasanız nasıl bir sonuç çıkarırdınız? Teşekkürler.

Dr. Colley: Aslında büyük genellemeler yapmaktan kaçınmalıyım, zira bulgular ülkeden ülkeye değişiklik gösteriyor. Örneğin İngiltere'de Reuters bu alandaki en iyi şirket muhtemelen; epey bir araştırma yapmışlıkları var. Otuz ülke üzerine çalışmışlar; Türkiye'ye dair araştırmalarında daha çok kentsel nüfusla çalıştıklarını ve bulguların bundan etkilendiğini belirtiyorlar fakat her halükarda, tespitleri ilgi çekici. Türkiye'nin, inceledikleri diğer ülkelere kıyasla haber tüketimi konusunda çok daha hevesli olduğunu ifade ediyorlar. İnsanlar haberlere ilgi duyuyor. Batı Avrupa ülkelerine kıyasla Türkiye'de sosyal medya kullanımı daha yaygın. Örneğin İngiltere'de, nüfusun % 20 – 22'si internette haber paylaşıyor. Türkiye'de ise bu oran % 50 civarında, yanlış hatırlamıyorsam. Bu rakamları düzeltmeye çekinmeyin lütfen. Elbette bağlamsal farklılıklar mevcut. WhatsApp kullanımında belirgin bir artış olduğunu gözlemliyorlar; bu programın şifrelenmiş sistemini kullanarak haber paylaşmanın Türkiye'de artışta olduğunu belirtiyorlar. Sanırım WhatsApp'tan haberlere erişim oranı şu anda % 30 civarında. Medyanın kısıtlandığı ülkelerde böyle bir kayma var, bu da yapabileceğimiz genellemelerin alanını epey daraltıyor aslında. Vurgulayabileceğim başlıca şey şu olurdu, belki de iyimser birisi olduğum için: umudumuzu kaybetmemeliyiz. Batı'da medyanın durumuna dair okuduğum yorumlara, mağlubiyeti kabul etme hissi hakim. Geleneksel medyaya duyulan güvenin azaldığı, eskiden sahip oldukları gündemi belirleme ve haberlerin nasıl sunulacağına karar verme güçlerinin giderek tükendiği söyleniyor. Bütün bunları artık Mark Zuckerberg'in Facebook haber algoritmalarının belirlediği yazılıyor. Bunun abartı olduğu-

nu düşünüyorum. Geleneksel medya, ana akım medya ve sosyal medya arasındaki farklar bile her zaman çok belirgin değil. Bu kategorilerin bizzat kendilerinin sorunlu ve fazla basit olduğunu düşünüyorum. Bu kavramlar arasında öyle pek de net ve belirgin ayrım çizgileri yok esasen. Çatışma çözümünde ana akım medyanın, sosyal medya platformlarında dahi gündem belirleme ve etki yaratma gücünü koruduğuna inanıyorum. İnsanların dünyayı nasıl algılayıp yorumladığını belirleyen tek şey algoritmik süzgeçler değil. Geleneksel medya ve hangi platformda olursa olsun tecrübeli gazeteciler bu güce hâlen sahip. Bu konuda iyimserliğimizi korumalıyız. Söylemeye çalıştığım buydu sanırım. Evet, farklı bağlamlarda farklı kaymalar yaşandığının farkındayım. İngiltere'de yakın zamanda yapılan bir anketin sonuçlarında, toplumdaki diğer kişilere ve geleneksel medya organlarına duyulan güvenin birkaç puan arttığı görülmüş. Bunlar olumlu kazanımlar; veri doğrulama ve editoryal şeffaflık gibi pratiklerin toplumun güvenini arttırma gücüne sahip olduğunu gösteriyorlar. Bu bulgulardan herkesin alabileceği dersler var.

Katılımcı: Meslektaşımın sorduğu soruya geri dönmek istiyorum. Çatışma çözümünde medyanın rolü aktif veya destekleyici bir rol değildir, medya sadece olanları haberleştirir, dediniz. Teorik olarak size katılıyorum fakat gerçek hayatta bu işler farklı yürüyor. Medya çalışanları da insan; onların da kendi fikirleri ve hisleri var, kendi yaklaşımları var. Örneğin bir müzakere sürecine karşı olduğunuzu varsayalım; önünüze müzakere sürecinin devamını teşvik edecek bir haber geliyor. Ne yaparsınız? Ya da tam tersi olabilir. Barış sürecini, çatışma çözümü sürecini destekliyorsunuz ama önünüze öyle bir haber geliyor ki bu haberi yayınlarsanız süreç mahvolacak. Ne yaparsınız? Burada ahlaki bir ikilem söz konusu. Farklı ahlaki pozisyonlar karşı karşıya gelmiş durumda. Bir yandan meslek ahlakınız söz konusu, öte yandan ise şahsi, insani konumunuz. Çatışmada insanların hayatlarını kaybetmesinden korkuyorsunuz örneğin. Bu farklı konumların ortasında, gazetecilik nerede duruyor sizce?

Dr. Colley: Harika bir soru; maalesef buna verebileceğim net bir cevap yok. Elbette bir dizi farklı cevap verilebilir. Yanlış hatırlamıyorsam önceki görüşmelerinizde Kuzey İrlanda'daki iletişim danışmanlarıyla ve Sinn Fein'in iletişim stratejistleriyle bir araya gelmiştiniz ve benzer bir soru gündeme gelmişti. Kuzey İrlandalılardan biri, gazetecilerin görüşmelere zarar verebilecek haberleri yayınlamadığını söylüyordu. Bu değerli bir cevap, zira duruma verilebilecek farklı tepkiler olduğunu gösteriyor. Haberi tamamen yayınlamamayı tercih edebilirsiniz; veya haberi belirli bir çerçeve içinde sunmayı seçebilirsiniz. Bu habere karşılık, dengeleyici başka bir haber yayın-

lamak tercih edilebilir. Günümüzde sosyal medyada ortaya çıkan bir şey haberle tamamen çelişebilir de; bütün bunların karar alma süreçlerinde hesaba katılması gerekiyor. Elbette çok zor kararlar söz konusu. Hukuk hocası olduğunuz için siz de takdir edersiniz ki bu tür süreçlerde karar alırken bol bol istişarede bulunmak faydalı olacaktır. Bahsettiğiniz komplike ahlâki bağlamda medya organlarının ne yapması gerektiğine dair tek bir doğru yanıt olduğunu düşünmüyorum. Doğru cevap duruma ve bağlama göre değişiklik gösterecektir. Medya çalışanlarının bir dizi farklı biçimde yanıt verme kapasitesinin olduğunu akılda bulundurmamız önemli; bu esnekliği koruyabilmek, diğerleriyle istişarede bulunarak duruma en uygun karşılığı vermek – benim yanıtım bu. Cevaplaması çok zor bir soru. Peki size sorabilir miyim, böylesi bir durumda siz ne yapardınız?

Katılımcı: Ben gazeteci değilim, barış sürecini destekliyorum sadece. Destekliyordum, daha doğrusu. Fakat gazeteci olsaydım ve sürece büyük zarar verebilecek bir haber önüme gelseydi, sanırım bu haberi yayınlamamayı seçerdim. Evet, mesleki açıdan yanlış olurdu bu belki, ama benim önceliğim bu şekilde.

Katılımcı: İki sorum var. Dezenformasyon ve yalan haberlerden bahsettiniz; bu pratiklerin çok yaygın olduğu hepimizin malumu. Hatta seçim kampanyalarına bile yön veriyorlar. Tabii durum ülkeden ülkeye değişiyordur, ama benim merak ettiğim şu. Böylesi faaliyetlere karşı hukuki bir yaptırım uygulanamıyor mu? Özellikle de İngiltere ve Brexit sürecini düşünerek soruyorum bu soruyu. Başbakanın kraliçeyi kasten yanlış yönlendirdiği söyleniyor. Ortak zeminimizi yok etmek için yapılan bütün bu kötücül dezenformasyon çalışmalarına karşı hukuki bir yaptırım uygulamak mümkün mü? İlk sorum bu.

İkinci sorum ise şu; bunu size sorma sebebim çalışmalarınız sebebiyle konuya eğilmiş olabileceğinizi düşünmem. Sosyal medyayı asıl kullananların gençler olduğunu düşünüyoruz sıklıkla; yanlış da değil bu, fakat incelediğiniz bir Reuters araştırmasından bahsettiniz demin. Bu araştırmaya göre sosyal medya kullanıcısı gençlerin oranı nedir? Sosyal medya gençler için yeni bir gerçeklik, yeni bir haber kaynağı hem de; sosyal medyada kendi gerçekliklerini yaratıyorlar, bu gerçeklik adeta rakip oluyor gerçek dünyaya. Böylesi bir alternatif gerçeklik yaratmanın gelecekteki siyasi sonuçları neler olacak sizce? Şu anda içinde bulunduğumuz durumda bile insanları yanlış yönlendirmek gayet kolay. Gelecekte, gerçek hayatla bağlantımız gitgide daha azaldıkça bu daha da kolaylaşmayacak mı? Bu durumun siyasi sonuçları sizce neler olacak?

Katılımcı: Sunumunuz için teşekkürler. Esra meselenin hukuki boyutuna değindi; ben de onun değindiği noktadan devam etmek istiyorum. Ben anayasa hukuku profesörüyüm ve aynı zamanda insan hakları hukuku çalışıyorum. İletişim fakültelerinde insan hakları ve anayasa hukuku dersleri de vermişliğim var. Söylemek istediğim şu: belki medya ve hukuk konusuna profesyonel olarak daha çok ağırlık vermeliyiz. Yani medya çalışanlarını daha öğrenciyken bu alanda eğitmeye başlayabiliriz aslında. Evet, buna yönelik dersler halihazırda var ama belki bundan daha fazlası gerekli; gazetecilik ahlakına yönelik bir sertifika gibi de düşünebiliriz bunu belki.

Dr. Colley: Son önerinin gerçekten de iyi bir fikir olduğunu düşünüyorum zira özellikle İngiltere hükümetiyle konuştuğumda görüyorum ki halkın medya okuryazarlığı, onların da gündeminde olan bir konu. Öte yandan dijital ortam çok çabuk değişiyor elbette. Geçtiğimiz yıl ortaya yeni bir kavram çıktı, siz de duydunuz mu bilmiyorum, "deepfake" yani "derin sahte" deniliyor buna. Örneğin ABD Temsilciler Meclisi Sözcüsü Nancy Pelosi'nin üzerinde oynanmış videoları ortaya çıktı. İnternette siz de bakabilirsiniz bu videolara; bu video öyle manipüle edilmiş ki aslında söylemediği şeyleri söylüyor gibi görünüyor videoda. Güneydoğu Asya'da bir ülkede, tam neresi emin değilim, Kore olabilir, çok popüler olan bir uygulama var şimdilerde; yüzünüzü ünlülerin yüzü üzerine yerleştirebiliyorsunuz bu uygulama sayesinde ve makine öğrenimi algoritmaları aracılığıyla bu uygulama sizi ünlülere dönüştürüyor, onlarmışçasına konuşup hareket ediyorsunuz. Bunun rahatsız edici sonuçları, insanların sahte videolarının üretilmesi, söylemedikleri şeyleri söylemiş gibi gösterilmeleri olur elbette. Bunu yapabilecek yazılımlar mevcut, herkesin erişimi dahilindeler. Emin olabilirsiniz ki önümüzdeki yıl dünyanın bir yerinde, seçimlerden bir hafta veya bir gün önce bu şekilde üretilmiş bir video piyasaya sürülecek; adayın çok saldırgan veya tartışmalı bir şeyler söylediği bir video olacak bu ve oy kaybetmelerine sebep olacak. Bu muhakkak gerçekleşecek. Ben hukuk eğitimi almış birisi değilim, sizin gibi üniversitede hukuk dersi vermişliğim yok. Günümüzde gazeteciler yetiştirilirken bu gibi konulara da değiniliyor mu? Bilmiyorum. Size kesinlikle katılıyorum; gazeteci adaylarına bu konuda eğitim verilmeli. Akademi bu konuda daha iyi bir performans göstermeli. Benim tecrübeme göre akademi hep bir-iki yıl geriden takip ediyor gelişmeleri. Bu konu üzerine bir makale yazsam bir dergide yayınlanması 18 ay sürer; aradan geçen sürede dijital ortam değişmiş olacaktır. Dediğim gibi, çok önemli bir noktaya temas ettiniz bence.

Dezenformasyona dair soruya gelirsek, slaytlarımdan birinde bir otobüs resmi vardı hatırlarsanız; bu otobüs Brexit tartışmasında çok gündeme geldi. Büyük, kırmızı bir otobüsün üstüne şöyle yazılmıştı: İngiltere AB'ye her hafta 350 milyon sterlin yol-

luyor; gelin bu parayı kendi sağlık sistemimize yönlendirelim. Bu bir yalandı. Yanlış yönlendirme amacı güden bir bilgiydi. İngiltere gerçekten de 350 milyon gönderiyor, fakat zamanında Margaret Thatcher'ın yaptığı bir pazarlık sonucu 170 milyonluk bir iade alıyor. Yani bu otobüsün üzerinde yazan şey şunu demek gibi: Kahveciye gittim, kahve aldım, 50 lira ödedim. Para üstü olarak 48 lirayı geri aldım, kısmını dile getirmiyor. Dolayısıyla otobüs yalan söylüyordu, üzerinde yazan şey teknik olarak doğru olmasına rağmen.

Bun dair ne yapılabilir diye sordunuz. Bir avukat hakikaten de Boris Johnson'a, ya da hükümete ve AB'den ayrılmayı destekleyen kampanyaya dava açmaya çalıştı ama mahkeme davayı kabul etmedi; zira yapılanların siyasetin normali olduğuna dair bir intiba vardı. Zaten beklenen de buydu. Ama öte yandan, ortada tamamen etik dışı bir durum mevcut; amaç herkesi yanlış yönlendirmek, bunun kullanılan oylar üzerinde ne kadar etkili olduğunu bilmiyoruz fakat bu durum önemli bir problem teşkil ediyor. Bu duruma nasıl yanıt verileceğine dair kapsamlı hukuki tartışmaların gerçekleştiğini duymak beni şaşırtmazdı. Bir de dış aktörlerin ne yapabileceği sorunu var elbette. Aslında ülke içinde yapılan propaganda çabaları dış aktörlerinkine göre çok daha zararlı ve tehlikeli. Fakat örneğin İngiltere Rusya'nın kimi yöntemler kullanarak kendisine zarar vermeye çalıştığına inanıyorsa – ki buna hibrit savaş deniliyor günümüzde – buna nasıl karşılık verileceğine de karar vermeli. Bu tür bir saldırıya, yani bilgi aracılığıyla topluma zarar verme girişimlerine nasıl karşılık verilebilir? Askeri bir yanıt, ayarsız kaçar. O zaman hangi düzeyde bir yanıt uygun olacaktır? Bu konuda fikirlerini dile getiren Batılı siyasetçilerin çok muallak bir üslup kullandığını, aslında net bir şey söylemediklerini görüyoruz. Belki ambargo uygulamak gibi yaptırımlar söz konusu olabilir. Fakat ortada hızlı evirilen bir alan var; hükümetler toplumunuza zarar veren bir oluşuma nasıl uygun karşılık verilebileceğini belirlemeye çalışıyorlar. Sorun şu, iletişimin ve bilginin yarattığı etkiyi ölçmek çok zor; dolayısıyla uygun karşılığın ne olacağını belirlemek de zor. Önemli ve alakalı başka bir konu da şu; Batı ülkelerinin hükümetleri sıklıkla toplumun direncini arttırmaktan, toplumun dezenformasyona karşı direncini yükseltmekten, medya okuryazarlığından ve eleştirel düşünce becerilerinden bahsediyorlar. Buradaki soru şu – gerçekten tüm hükümetler vatandaşlarının bilgiye yaklaşımlarında eleştirel olmasını istiyorlar mı? Bu konuda daha fazla şey söylemeyeceğim.

Gençler konusuna gelelim. Buraya baktığımızda ilginç bir tabloyla karşılaşıyoruz. ABD'de yapılan araştırmalar, yaşlıların yanlış bilgilere inanma oranının daha yüksek olduğunu gösteriyor. Burada kast edilen, 50 yaş üzeri insanlar. Yani dezenformasyondan asıl etkilenenler gençler değil, yaşlılar. Fakat öte yandan, finansal dolandırıcılık tuzağına düşenlerin çoğu gençler. Yani aslında içeriğe göre değişiklik gösteri-

yor kimin daha çok kandığı; fakat bu meseleyi haberleştirirken gençleri yaşlılardan daha naifmiş gibi göstermek yanlış olur. Zira araştırmalar yaşlı insanların da kolay kandırılabildiğini gösteriyor. Söz konusu araştırma 2016'daki ABD başkanlık seçimleri üzerine yapıldığı için biraz taraflı olabilir; zira o bağlamda, yalan haberler sağ cenahta daha yaygındı, yani Trump cephesinde ve bu cenahta yaşlı nüfus daha ağır basıyordu. Belki sebep budur. Fakat her halükarda, gençleri gündeme getirmeniz ilginç oldu.

Katılımcı: Soruyu sorarken aklımda biraz da internette oynanan oyunlar vardı; hani bu sanal dünya kurulan oyunlar var ya, köyünüzü kuruyorsunuz örneğin, sonra gidip başka köylerle savaşarak onları yok ediyorsunuz. Bu tür oyunlara çok aşina değilim, ama burada farklı bir gerçeklik söz konusu diye düşünüyorum. Naif olma veya olmama meselesi değil bu; sosyalleşmeyi alternatif bir dünya içinde öğrenmek ve tecrübe etmek daha çok.

Dr. Colley: Buna yanıt olarak şöyle diyebilirim; o sanal – alternatif dünyanın sunduğu kendine has fırsatlar da var; tabii bunlar söz konusu platforma göre değişebilir. Kimi antropologlar çeşitli sanal topluluklar üzerinde araştırmalar yürütmüşler. Sanırım World of Warcraft isimli bilgisayar oyununa dairdi bu çalışmalardan biri, belki duymuşsunuzdur veya oynamışsınızdır – bu oyun internet üzerinden oynanan çoklu oyunculu bir oyun; insanlar başkalarıyla işbirliği yaparak ejderhaları ve canavarları öldürüyorlar sanırım. Antropologların bulgularına göre bu sanal topluluklardaki insanlar birbirleriyle diyalog kuruyorlar, hatta siyaset üzerine konuşuyorlar. Bu toplulukların bir kısmında benzer görüşlere sahip, makul insanlar bir araya gelerek rasyonel siyasi tartışmalar yürütüyorlar. Oyun topluluklarının bir amacı da bu. Tabii madalyonun öte yanında şu var; bu tür oyun toplulukları ABD ve İngiltere'de aşırı sağ ve alternatif sağ tarafından, aşırı sağ fikirleri yaymak için kullanılıyor; bu amaç doğrultusunda insanlar bir araya geliyor. Aslında bu alternatif gerçeklikte hangi oyunların oynandığı o kadar da önemli değil; bu alanlar paylaşım ve tartışma alanları ve ilginçtir, olumlu siyasi diyalog kurulmasına da müsait mecralar. Platforma bağlı olarak değişiyor sonuçlar. Her durumda olduğu gibi, iletişimin içinde gerçekleştiği mecra uzlaşma için de, çatışma için de kullanılabilir. Yani meseleye olumlu yaklaşmak da mümkün; ben şahsen iyimser kalmaya gayret gösteriyorum.

Katılımcı: Size sormak istediğim iki soru var; sorulardan biri medya okuryazarlığıyla ilgili. Medya okuryazarlığından bahsederken medyanın bir görevinin de medya

okuryazarlığını teşvik etmek olduğunu söylediniz. Avrupa'da böyle bir şey mi var; bu nasıl mümkün olabilir? Bunu yapmak üniversitelerin, eğitim kurumlarının mı görevi, yoksa medyanın mı? Zira Türkiye'de ilk ve orta öğretimde medya okuryazarlığı dersleri var; ama bu dersler genelde din dersi öğretmenleri tarafından veriliyor, zira yeterince kalifiye iletişim fakültesi mezunu yok bu dersleri verebilmek için. İkinci sorum da sosyal medyanın etkileriyle geleneksel anaakım medyanın etkilerinin kıyaslanmasına dair olacak. İktidar-hükümet ve medya arasındaki bağlantı ve ilişki meselesi, bizi çok etkileyen bir mesele. Yanlış bilginin yayılması her zaman medya çalışanlarının kontrolünde gelişen bir şey olmayabiliyor. Birkaç yıl önce Türkiye'de oldukça güçlü bir bağımsız medya vardı geleneksel anlamda, fakat hükümet bütün bu mecraları kapattı. Aynı şey sosyal medyada da geçerli. Hükümet bir sürü mecrayı savcılık kararıyla kapattı veya mahkemeye verdi. Bir sürü Türkiyeli gazeteci, çalışmaya devam edebilmek için yurtdışına kaçmak zorunda kaldı. Böylesi bir durum içindeyiz. Yurtdışında bu işler nasıl oluyor, merak ediyorum. İnsanlara cumhurbaşkanı veya kral hakkında sözde kötü şeyler söyledikleri için dava açılıyor mu sürekli? Cumhurbaşkanı Erdoğan, Fox TV'nin Türkiye'de barınabilmesi için haber siyasetini değiştirmesi gerektiğini ifade etmişti. Yurtdışındaki gazeteciler benzer problemler yaşıyorlar mı?

Katılımcı: Son bir sorum olacak. Yakın zamanda Türkiye'de RTÜK'e dair bir tartışma yaşandı. RTÜK artık internet faaliyetlerini de denetleyecek. Netflix ve YouTube gibi internet mecralarına da lisans verilmesi gerekecek artık. Kurallar henüz tam kararlaştırılmadı sanırım, ama detaylar sızmaya devam ediyor. YouTube'da yayın yapan şirketler kurula ödeme yapacaklar, ama bireylerin böyle bir vergi ödemeyeceği söyleniyor. Küçük ölçekli medya kuruluşları için zorluklar yaratacak bir sistem bu; kendi tavrını haklı çıkarmak adına kurul, Avrupa'da ve Batı'da da benzer uygulamaların olduğunu öne sürdü. İngiltere'de ve Avrupa'da gerçekten de böyle bir durum var mı? Benzeri bir kurula lisans ücreti ödenmesi gerekiyor mu?

Dr. Colley: Soruyu unutmamak adına ilk olarak son soruya cevap vereceğim. Spesifik platformlara dair verebileceğim net bir cevap yok. Fakat İngiltere'de genel olarak çeşitli basın mecralarının hayatta kalabilmesi gitgide güçleşiyor. The Guardian, internetteki en popüler ikinci veya üçüncü gazete örneğin; hatta belki dünyada bile böyle. Batı'da kesinlikle öyle; fakat buna rağmen geçen sene büyük bir tantanayla, zarar etmediklerini duyurdular. Yani kâr etmekten ziyade zarar etmedikleri için mutluydular. Unutmayın, en popüler gazetelerden birinden bahsediyoruz. Pek çok

Batı Avrupa ülkesinde yerel basının hayata zor tutunduğunu görüyoruz. Toplulukların entegrasyonunu sağlamaya dair yapılan tartışmalarda, düşünce kuruluşlarının ortaya çıkardığı pek çok yazıda yerel haber kuruluşlarının desteklenmesi gerektiği yazıyor. Tamam ama bunun parasını kim verecek? Kaliteli bir yerel basın oluşturabilmek için paraya ihtiyaç var, elde para yok. Cevabım spesifik olarak lisanslara veya belirli platformlara dair değildi, biliyorum; fakat diğer ülkelerde, özellikle de İngiltere'de benzer problemler tecrübe ediliyor.

Medya okuryazarlığı sorusuna cevaben, İngiltere'de okulda bunun eğitimini vermeye yönelik tartışmalar yapılıyor. Açık konuşmak gerekirse sorun şu; bu konu, insanlara nasıl ve ne düşüneceklerini öğretmeye çok yakın bir konu. Medya insanlara ne düşüneceklerini değil, nasıl düşüneceklerini öğretmeli diye bir laf vardır. Okullarda böyle bir pratik olması tuhaf karşılanmaz, zira zaten okul budur; devletler bir müfredat ortaya koyar, genç insanlara da belli bir biçimde düşünmeleri gerektiği öğretilir. Sorun şu; devlet 45 yaşında bir vatandaşa gidip "bu medya okuryazarlığı dersini almanı istiyorum; çünkü haberlere yeterince eleştirel yaklaşmıyorsun" derse nasıl bir karşılık alacaktır? Tahminen oldukça kaba bir cevap alacaklarını söyleyebilirim. Git başımdan, bana nasıl düşüneceğimi söyleyemezsin, denilecektir. Bu bir sorun olacaktır. Günümüzde pek çok insan medya okuryazarlığının önemini vurguluyor. Yetişkinlere böyle bir eğitim vermek daha zor; zira kim kendisine nasıl düşünmesi gerektiğinin dikte edilmesinden hoşlanır ki? Böylesi bir eğitimi okullarda vermek daha mantıklı; İngiltere'de de bahsettiğiniz sorunlar mevcut. Eskiden lise öğretmeniydim ve o zamanlarımı düşünüyorum da, tanıdıklarımdan kim medya okuryazarlığı dersini verebilirdi ki? Bilmiyorum. İngiltere'de "Vatandaşlık Bilgisi" adında bir ders var; matematik, bilim, İngilizce olmayan bütün konuların altında toplandığı amorf bir ders bu; muhtemelen bu dersin öğretmenlerinin verebileceği veya müfredattaki başka bir amorf bölgede barınacak bir ders olurdu bu. Bu konuya ciddi zaman ayırılması gerek. Önerdiğim çözümler için gereken kaynaklar mevcut değil; işe yarayıp yaramayacakları da belli değil, zira medya okuryazarlığının ne kadar işe yarayabileceğini gösteren araştırmalar sınırlı. Bazı araştırmalar işe yaradığını gösteriyor fakat önceden de belirttiğim gibi, bir insanın ne kadar eleştirel olduğunu ölçebilmek epey zor. Dezenformasyona karşı ne kadar dirençli olduklarını ölçmek de zor. Yine aynı problemlerden bahsediyoruz özetle.

Son olarak, hükümet ve medya arasındaki ilişkiye dair soruya cevap vereyim. Bu konuda çeşitli ülkelerde farklı seviyelerde endişeler var. Türkiye'deki duruma ve basın üzerindeki baskılara dair dış gözlemciler endişelerini dile getiriyorlar. Fakat aynı sorunlar farklı derecelerde başka ülkelerde de yaşanıyor. İngiltere'de Leveson Soruşturması adında, basın özgürlüğüne dair bir soruşturma yapıldı ve bunun ardından

bu tartışmalar epey gündeme geldi; hükümetin basın özgürlüğünü gitgide kısıtladığı ifade ediliyor. Dünyanın dört bir yanında benzeri endişeler gündeme geliyor. Bir yandan da Trump gibiler odadaki fili temsil ediyor; bu kişiler liberal medya olarak gördükleri bütün mecralara açıkça saldırıyorlar. Trump bu medya organlarına "yalan haber medyası" diyor. New York Times'ın iflasın eşiğinde olduğunu söylüyor örneğin; tarzı bu, hoşuna gitmeyen medya organlarını dezenformasyon yaymakla suçluyor. Fakat bu gazetelerin sayfalarına ve pratiklerine baktığımızda aslında Batı dünyasındaki gazetecilik standartlarına riayet ettiklerini, kendilerini editoryal açıdan denetime gayet açık tuttuklarını görüyoruz. Dolayısıyla bu suçlamalar asılsız ve endişelendirici. Trump'ın böyle yapması başkalarına da örnek oluyor, zira kendisi ABD'nin başkanı olarak devasa bir gündemi belirleme gücüne sahip. Yarattığı küresel etkiler epey endişe uyandırıcı. Özetle, kimi ülkelerde diğer ülkelere kıyasla sorunun boyutunun daha büyük olduğunu görüyoruz; fakat genel anlamda kaygılandırıcı bir trend söz konusu.

Esra Elmas: Çok teşekkürler Tom. Epey ilgi çekici bir sunum oldu. Çok güzel bir başlangıç yapmış olduk böylece. Sıradaki oturumumuzda daha çok kendi iç meselelerimize değineceğiz. İlk kez bir grup gazeteciyle Türkiye'yi ele alıyor olacağız.

ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜNDE MEDYANIN ROLÜ: TÜRKİYE TECRÜBESİNİ DEĞERLENDİRMEK

Moderator: LEvet, tartışmamıza artık başlayabiliriz. Ele aldığımız en zor konulardan biri olacak bu. Medyanın çatışma çözümündeki rolünü ve Türkiye'ye dair izlenimlerimizi değerlendireceğiz. Tartışmaya başlarken, Esra medyanın geçmişte, günümüzde ve gelecekteki rolüne dair birkaç söz söylememi istedi – yani medya eskiden nasıldı, şimdi nasıl, gelecekte neler olabilir; bunları ele alıyor olacağız. Sözlerime başlarken değinmek istediğim birkaç ana başlık var.

Çatışma çözümünden bahsederken son Kürt açılımından, yani diğer adıyla İmralı sürecinden mi bahsediyor olacağız sadece? Türkiye'nin son çözüm süreci, bildiğiniz gibi birkaç yıl önce yaşanmıştı. Ondan mı bahsedeceğiz, Oslo'dan mı bahsedeceğiz, yoksa 90'lardan mı bahsedeceğiz? Belki tartışmaya başlarken önce bu kararı vermeliyiz. Esra bu oturumu yönetmemi rica ettiğinde aklıma gelen ilk şeyi söyleyeyim size; Tom Colley'nin de değindiği gibi, Türkiye'ye dair yapılan bir sürü araştırma var ve Reuters raporu bunların içindeki en önemli araştırmalardan biri. Zira Reuters bir haber kurumu. Medyaya duyulan güvene dair 2018-19 raporlarına bakarken gördüğüm bir şey beni çok şaşırttı. 2018'de en güvenilir yaygın haber kaynağı olarak televizyon kanalları gösteriliyordu. Fakat 2019'da televizyonun yerini internetin aldığını görüyoruz. Dolayısıyla internette paylaşılan haberler artık televizyonun önüne geçmeye başladı, bu Türkiye için iyi bir anlam ifade edebilir, zira medyanın üzerinde oldukça baskı var. Artık anaakım medyadan bahsetmek pek mümkün değil. Raporda kimi bulguları paylaşmak istiyorum. Türkiye'de Facebook ve WhatsApp grupları yoğun olarak kullanılıyor. İncelenen 37 ülkede habere erişim amaçlı kullanımda Türkiye birinci sırada geliyor. Yine 2019 raporuna göre, insanların sosyal medyada okuyup izledikleri içeriklere duydukları güven artmış. İnsanlar internette haberlere erişmek için daha çok telefonlarını kullanıyorlar. 51 milyon kişi sosyal medyayı aktif olarak kullanıyor. Bu epey kayda değer bir sayı. İnsanlar sosyal medya aracılığıyla haberlere erişme konusunda ısrarcı. Maalesef yalan haberler ve dezenformasyon konusunda da Türkiye başı çekiyor. İncelenen 37 ülke içinde dezenformasyon ve yalan haberlerin yaygınlığı açısından ABD'nin hemen arkasındayız rapora göre. Bu genel bir değerlendirme, yaşanan sorunları gösteriyor bize. Bu sorunları doğru tespit edebilmeliyiz. İnternette bilginin yayılma hızı da bu sorunu tetikliyor bazen, zira haberi teyit etmek için gereken zaman her zaman olmayabiliyor. Rapora göre insanların teyit.org'a duydukları güven çok yüksek; insanların ilk danıştığı kaynaklardan biri hâline gelmiş hatta. Gazetecilik etiği açısından yaşanan ciddi bir problem

bilginin – ve yanlış bilgilerin – hızlı ve geniş yayılımı; gazetecilik standartlarının bu hızlı dönüşümden nasıl etkileneceği sorusu herkesin aklında. Tom pek çok örnek verdi bu konuda, onun da gösterdiği gibi resimler ya da içerikler bağlamlarından koparılarak başka bir şeymiş gibi sunuluyorlar kimi zaman. İmralı sürecinin, son barış girişiminin ardından aklımıza ilk gelenler neler? Bu soruyla başlamak isterim. İmralı notları önümüzde olsa, gazeteciler olarak bir şekilde elimize geçmiş olsa ne yapardık? Yayınlar mıydık, yayınlamaz mıydık? Bu çok önemli bir soru, ve bunu tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. İmralı sürecindeki manşetleri, tartışmaları, televizyon kanallarındaki tartışmaları, konukları ve genel olarak medyanın süreci nasıl ele aldığını hatırlayalım; onları belirli şekillerde davranmaya iten faktörler nelerdi? Bütün bu soruları sormalıyız.

Bence İmralı sürecinin en büyük eksikliklerinden biri, ne sürecin kendisinde ne de çatışma çözümü sürecinde kapsamlı bir iletişim stratejisinin olmamasıydı. Tarafların hiçbirinin doğru düzgün bir iletişim stratejisi yoktu. Dolayısıyla sürecin en büyük eksiklerinden birinin stratejiye dair olduğunu söyleyebilirim. Sürece dahil olan tüm taraflar için, medya temsilcileri için de geçerli bu tespitim. Strateji eksikliği sorunlara yol açtı. Barış süreci esnasında sürekli birtakım isimler gündeme geliyordu; kimi hükümet yanlısı insanlar veya ana akım medya figürleri ortaya çıkarak fikirlerini bildiriyorlardı, tartışmalar yaşanıyordu ama kimin ne olduğu pek net değildi. Dolmabahçe Mutabakatı'nın açıklanmasını hatırlıyorum, orada da benzer bir iletişim stratejisi eksikliği olduğunu gözlemlemiştik.

Kişisel bir anekdotla başlayayım. Hükümet ve HDP, Dolmabahçe Mutabakatı'ndan bir-iki gün önce basına haber verdi; bana da bir telefon geldi. Dolmabahçe'de bir toplantı yapılacağı bildirildi bana. Toplantının zamanı, ve bir mutabakatın açıklanacağı ifade edildi. Seçilmiş kimi insanların davet edildiği gibi bir izlenim aldım. Sabah Dolmabahçe'ye gittiğimizde orada pek çok basın mensubunun olduğunu gördüm; bunlardan bir kısmının içeri girmesine izin verildi, diğerleri ise olayları dışarıdan takip etmek zorunda kaldı. Ben erkenden gitmiştim, sizden gelenler oldu mu bilmiyorum. İçişleri Bakanı Efkan Ala, Pervin Buldan ve diğer HDP'li milletvekilleri ve Yalçın Akdoğan'ın içeri girdiğini gördük; kapıda bize içeri girebileceğimizi ama soru soramayacağımızı söylediler. Biz IMC'yi temsilen oradaydık, CNN Türk ve NTV gibi diğer kanalların temsilcileri de orada mevcut bulunuyordu tabii. Gazeteciler de oradaydı; herkes en tecrübeli muhabirlerini göndermişti Dolmabahçe'ye. İşte böyle kapıda bekliyorduk; bizimle birlikte bekleyen görevli daha görüşmelerin başlamadığını, bir noktada içeri alınacağımızı söyledi. Sonra birden içeriden bir gürültü geldi; toplantının zaten başladığını söyledi birisi. Kafamız karıştı bunun üzerine, zira hâlâ basın odasına alınmamıştık, dışarıda bekliyorduk. Hadi içeri girelim dedi birileri, biz

de koşarak içeri girdik, ve odaya girdiğimizde gördük ki açıklama sona ermiş. Her şey olup bitmiş çoktan, sadece Anadolu Ajansı'nın içeri girmesine izin verilmiş, bize de içeri giremeyeceğimiz söylendi, medya mensuplarının içeri giremeyeceği söylendi. Halbuki önceden bunun tam tersi söylenmişti. Söz verdikleri gibi davranmadılar. Muhalif basın, hükümet yanlısı basın, küçük bir odaya doluştuk; olan biteni oradaki küçük bir ekrandan izledik geri kalan herkes gibi. Canlı yayın yapma fırsatımız bile olmadı. Kanallarımız AA'nın verdiği bant yayınını kullanmak zorunda kaldı; bu ne kadar doğru bilmiyorum ama sonradan, bu kaydın da gerçek açıklamadan önce hazırlandığı söylendi. Yani canlı yayında verilmemiş açıklama aslında, ne kadar doğrudur bilmiyorum ama böyle olduğu söyleniyor. Soru sorulmasına da izin verilmemiş; yani orada ne olduysa oldu, bunu kimse bilmiyor. İşte bir gün öncesinden davet edildiğimiz basın toplantısının akıbeti böyle oldu. Bu tecrübeye dair ne söylenebilir bilmiyorum, belki sizin fikirlerinizi almak iyi olacaktır.

Evet, üç yıl önce bunlar yaşandı; o zamandan bu yana pek çok olay yaşandı. Artık çok farklı bir konumdayız. Artık barış girişimi yok, hatta medyanın bir kısmına göre olanlar hiç yaşanmadı gibi. Bir yandan da sürece ağır eleştiriler yöneltiliyor. Sizin görüşleriniz nedir?

Katılımcı: Yönteme dair fikirlerimi ifade edeyim. Yasama, yürütme ve yargıdan söz ederiz genelde, hükümetin üç kanadı olarak; fakat hukukçuların da katılacağı üzere, hesaba katılması gereken dördüncü bir kuvvet var: medya. Yasama ve yürütmeyi yargı denetler, ama medyanın da çok önemli bir rolü var. Türkiye'den bahsederken meselelere kronolojik yaklaşmak bize fayda sağlayacaktır diye düşünüyorum, Esra'nın da belirttiği gibi. Yaptığımız gözlemlerden kimi çıkarımlar yapabilmeliyiz. Medya, aynı yargı gibi, siyasetin doğrudan etkisi altında. Size anayasa mahkemesinden bir örnek vereyim. 70'lerde anayasa mahkemesinin kararlarına baktığımızda gayet özgürlükçü kararlar alındığını görüyoruz; sonra 80'lerde dibe vurulduğunu, çok muhafazakâr kararlar alındığını görüyoruz. Siyasetin gerisinde kalmaya başladılar bu dönemde, kararlara epey askeri bir yaklaşım hâkim olmaya başladı. 2000'lerde tekrardan bir canlanma yaşanmıştı, kararlar yeniden özgürlükçü bir hâle gelmişti ve günümüzde bu alan tekrar daralmaya başladı. Anayasa mahkemesinin düzenlediği bir toplantıya katıldım birkaç gün önce ve tekrar normalleşme yoluna girmek istedikleri yönünde bir izlenim edindim. Dolayısıyla evet, kurumlar ülkenin içinde bulunduğu durumdan doğrudan etkileniyorlar. Zor zamanlarda alan daralıyor. 90'larda Ertürk Yöndem adında bir gazeteci vardı; kenisi 2000'lerde istenmeyen kişi ilan edilmişti, şimdi ise adının tekrardan duyulmaya başladığını görüyoruz. Bu gelgit medyada da var, yargıda da, siyasette de. Demokrasiden uzaklaşılması medyaya zarar veriyor.

Katılımcılar Tükiye'nin barış sürecini gazetecielr olarak nasıl tecrübe ettiklerini anlatırken

Şu anda yeniden bir canlanma yaşanıyor gibi; bu gelgitler Türkiye'de pek çok farklı alanda tecrübe ediliyor. Medyanın dördüncü kuvvet olarak toplumdaki rolüne biraz değinebiliriz belki. Medya demokrasiye nasıl destek olabilir? Hangi kazanımları elde etmeye odaklanmalıyız? Medyaya ne gibi önerilerde bulunabiliriz? Bugün odaklanacağımız konu çatışma çözümü olabilir fakat metodolojiye dair kimi tespitlerde de bulunmamız gerektiğine inanıyorum. Tom'un bıraktığı yerden devam ederek şu soruyu sormak istiyorum: İmralı sürecinde medya tarafların diyaloğuna dair alan açmak, ya da mevcut alanı kapamak adına yaptıkları nelerdi? Bizimle gözlemlerinizi paylaşır mısınız? Medya süreci baltaladı mı, destek mi oldu? Siz ne dersiniz?

Katılımcı: 2012 sonlarında Taraf gazetesi bana Genel Yayın Yönetmenliği teklifinde bulundu. Ahmet Altan istifa etmişti. Bu sırada barış süreci görüşmeleri başlamıştı ve Taraf'ın süreci destekleyeceğinden, bunun iyi olacağından bahsediyorduk. Hatta Akil İnsanlar Heyeti'nin altı üyesi Taraf ekibindendi. Bu ilginçti, zira hükümet yanlısı bir sürü gazete vardı ama süreci en çok destekleyen Taraf'tı. Taraf gazetesi bu yolculuğa böyle katıldı; editoryal tavır olarak barış sürecini destekledik, bu süreçte gayet faal ve etkili olduk. Bugün ele almamız gereken sorulardan biri de şu bence: demokrasi olmadan çatışma çözümü olabilir mi?

Tom, müzakerelerde medyanın rolünün süreci desteklemek değil haberleştirmek olduğunu söylemişti. Fakat bence meseleye habercilik açısından baktığımızda da İmralı notlarının yayınlanmasının iyi bir gazetecilik pratiği olmadığını görebiliriz. Gazetecilik mi, evet gazetecilik; ama gazetecinin önünde seçenekler var. Ahlâki açıdan hangisini tercih edeceksiniz? Gazetecilik bakış açısından notları yayınlamak mantıklıydı belki, ama süreci desteklemek açısından yayınlanmamaları daha iyi olurdu. Ben yayınlanmamaları taraftarıydım şahsen, ve bu konudaki görüşlerimi de yazdım.

Moderatör: Şimdi dönüp baktığınızda hâlâ öyle mi düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Evet, tutanakları yayınlamazdım, şu sebepten ötürü: Abdullah Öcalan, mülakat kayıt dışı olduğu için normalde söylemeyeceği şeyleri söylüyordu. Ermenilere dair birtakım sert ifadeler kullanmıştı örneğin. Bu tutanaklar paylaşılırken bir şekilde gazetecilerin önüne de gelmiş. Halbuki aslında gizli belgelerdi bunlar.

Moderatör: Fakat kaynaktan bağımsız olarak bunlar haber niteliği taşıyor muydu?

Katılımcı: Evet.

Moderatör: Peki, siz bu tutanakları yayınlar mıydınız?

Katılımcı: Evet, kesinlikle. Hayatım boyunca hep muhabirlik yaptım, fakat bu tutanaklar elime geçseydi büyük bir istekle yayınlardım.

Katılımcı: Bu tartışmayı o zaman da yapmıştık; dediğim gibi, konu savaşı durdurmak olunca bence etik olarak yanlıştı böylesi provokasyona müsait bir metni yayınlamak. Hâlen de böyle düşünüyorum.

Moderatör: Peki, tutanakları olduğu gibi yayınlamaktansa var oldukları gerçeğini haberleştirmek bir seçenek miydi sizce? Bunu yapmayı tercih eder miydiniz?

Katılımcı: Evet, detaylarını hatırlamıyorum ama tutanaklarda Öcalan'ın kullandığı kimi ifadeler vardı ve günümüzde kendisiyle konuşsanız bu ifadeleri kullanmayacaktır emi-

nim. Dediğim gibi, detayları hatırlamıyorum ama mektupta yer alan kimi ifadelerin provokatif olduğunu, süreci raydan çıkarabileceğini düşünmüştüm o zaman da. İsterseniz internetten bakabiliriz tam ifadelerin ne olduğuna. Yapılanın yanlış olduğunu düşünüp buna dair bir köşe yazısı kaleme almıştım; bu konudaki tavrımı kamuyla da paylaşmıştım.

Esra Elmas: Türkiye tecrübelerimize bakarak süreçte medyanın nerede yer aldığını, sürece etkisinin iyi mi kötü mü olduğunu ele almakla başlayabiliriz belki bu tartışmaya. Hafızamızı bir tazeleyelim. Bu konuyu, yani medyanın çatışma çözümündeki rolünü arkamızda bıraktığımızı düşünmüyorum henüz. Bu konuyu henüz yeterince tartışmadık; üzerinde durmamız gereken çeşitli boyutları var zira.

Katılımcı: Sivil Sayfalar'ı temsilen buradayım; bu, sivil toplum haberlerine yer veren bir internet sitesi. Çözüm süreci esnasında neler yaptığımı hatırlamaya çalıştım şimdi. Televizyonda bir programım vardı ve aynı zamanda serbest gazeteci olarak çalışıyordum.

Bugün dinlediğimiz sunumun ardından, çözüm süreci ihtimalinin günümüzde gündeme gelmesi nasıl olur diye düşünmeye başladım. Bence süreç şimdi başlasa medyanın tavrı daha pozitif olurdu, zira o zamanlar sürece dair en büyük sorunlardan biri, medyanın süreci iki ana siyasi partinin tavrıyla özdeşleştirmesi oldu. O zamanlar tabii muhalif medya vardı, farklı görüşler medyada temsil ediliyordu. Günümüzde bu değişti. Artık hükümet yanlısı medya çok güçlü hâle geldi, ama bir yandan da etki alanı kısıtlı. Zira neredeyse kimse, hükümet yanlısı medyaya güvenmiyor. İnsanlar bu medyada yer alan haberleri başka yerlerden teyit etme ihtiyacı duyuyor. Bu genelde ifade edilmese de durum böyle. Muhalif medyanın da kendi sorunları var elbette, ama muhalif medya çeşitliliklerin içinde barınabildiği bir mecra; örneğin Karar gazetesi de muhalif medyanın bir parçası. İnternette pek çok medya sitesi var, bunların hepsinin kendi kitlesi mevcut.

Durum böyle; şu anda medya atmosferinde çeşitlilik var diyebiliriz. Çözüm süreci esnasında medyanın performansına dair üzerine düşünülmesi gereken başka bir mesele şeffaflık. Medyanın sürece etkisi iyi veya kötü olabilir. Fakat medyanın işini yapması, yani olan biteni haberleştirmesi dahi sürece olumlu bir etkide bulunacaktır. Fakat Türkiye'de medya bunu yapmadı. Burada medya kendi işinden başka her şeyi yaptı; bu yüzden ortaya bir sürü sorun çıktı. Aklıma gelen iki örnek var. Birincisi şu, Türkiye'nin doğusunda bir şehirde bir kutlama yapıldı. Bu kutlamayı PKK destekçileri gerçekleştirdi ve hükümet de bu kutlamaya saldırarak müdahale etmek istedi; hükümet yanlısı medya bu olaya pek yer vermedi bu esnada süreç hâlen devam ettiği için. Aynı şey PKK yanlısı medya için de geçerliydi; sürece zarar vermek istemedikleri için ya-

Katılımcılar birbirleriyle fikir alışverişinde bulunurken

şananları haberleştirmediler. Sürecin sonlarına doğru Ceylanpınar'da başka bir olay yaşandı. Galiba bu noktada taraflar artık sürecin bitmeye yakın olduğunu anlamıştı. Bu olayda PKK eylemin sorumluluğunu üstlendi ve iki taraf da karşı tarafı süreci bozmayı istemekle suçladı. Söylemek istediğim şuydu, Ceylanpınar'da yaşanana benzer bir olay bugün yaşanacak olsa, bu olayı haberleştirecek bir sürü farklı haber kaynağı var artık. Sosyal medya da var bunların ötesinde. Olan bitenden ve bunlara ilişkin farklı bakış açılarından haberdar olma talebimiz artık daha geniş bir çerçeve içerisinde karşılanıyor. Tom'un dediği gibi, medya bazen gerçeği kısmen örtüyor, ya da olduğundan daha önemsizmiş gibi yansıtıyor; bu da zararlı bir davranış olabilir aslında. Medyanın olup bitenleri dürüstçe haberleştirmesi gerektiğine inanıyorum.

Katılımcı: Şöyle bir sorun var; ana akım medyaya dair konuşuyoruz burada, ama küçük ölçekli medya ve basında da problemler yaşanabiliyor. Örneğin T24 ve benzeri muhalif basında da bir sürü anlaşmazlık ve sorun yaşanmıştı; bunlar da ana akım medya kadar sorunlu olabilen mecralar. Örneğin meclisteki bir toplantıdan sonra Öcalan'a dair bir espri yaptım; İmralı'da ağırlanması üzerine yapılan bir yoruma cevaben isterse benim bir evimde kalabileceğini söyledim şaka yollu ve bu espriyi haber başlığı yaptılar. Çok korkunç bir tecrübeydi. Yani bağımsız ve küçük mecralarda da böyle sorunlar yaşanabiliyor.

Moderatör: Evet, günümüze gelmeden yakın geçmişten bahsetmeye devam edelim, diyorum. Siz ne dersiniz?

Katılımcı: Sorun şu ki Türkiye'de bir gazetecilik geleneği yok. Gazetecilik etiği, haber nasıl yapılır, bunların yerine oturduğu bir gelenek maalesef yok. Evet, gazetecilik okulları var, üniversiteler var, iletişim fakülteleri var fakat medya Türkiye'de hep siyasi bir araç olarak görülmüştür. Bu bütün partiler, bütün siyasi görüşler için böyle; hepsi, medyayı kendi kullanacakları bir araç olarak görür. Türkiye'deki gazetecilerin gazeteciliğinde de görürsünüz bu yaklaşımın nasıl tezahür ettiğini. Gazetelerdeki köşe yazarlarında da aynı problem söz konusu; bu kişiler hep kendi siyasi konumlarından konuşurlar ve yorumlarlar her şeyi.

Söylediklerim genel olarak da geçerli, fakat çatışma veya çatışma çözümü zamanlarında iyice farkına varılıyor bunların. Sorun daha da belirgin hâle geliyor. 4-5 yıl önce yaşanan olayları düşünüyorum da, bu olayları hep birlikte tecrübe ettik. Ve o esnada hepimiz yetişkin olmamıza rağmen eminim olanlardan bahsetsek, neler olup bittiğine dair bir sürü noktada anlaşamayız. Olan bitenlerin en azından bir kısmına, yaşanan olaylara dair mutabık olabilmemiz lazım ama bazen bu bile mümkün olmuyor. Zira dediğim gibi, herkes kendi görüşlerini destekleyen şeyleri daha iyi hatırlıyor; hakikate kısmi yaklaşıyoruz, bizim işimize gelen kısımlarını hatırlıyoruz. Bu da sorunlara yol açıyor, zira uzak geçmişten bahsetmiyoruz burada, bahsettiğimiz birkaç yıl öncesi. Medya olayları yanlış temsil etmeseydi (ki etti), tarafsız bir şekilde habercilik yapmaya çalışsa tarafsız bir üçüncü göz olabilirdi ama medya, olan bitenleri meşrulaştırma yolunu tercih etti. Örneğin Ceylanpınar'da yaşanan olaylar çözüm sürecini bitirdi. PKK bu saldırının sorumluluğunu üstlendi, gidip bakın, internet sayfalarında yazar. Evet, bir yandan da valinin öyle olmadığı yönünde beyanı var, ama vali bunu çözüm sürecine zarar vermemek için söylemiş olabilir, başka bir sebepten söylemiş olabilir. Yani bir yanda valinin bir milletvekiline söylediği belirsiz bir ifade var, öte yanda da PKK'nın kendi internet sayfasındaki açıklaması. Hangisine inanacağız? Açıklama hâlâ duruyor sitede. Yapmayacakları bir şey de değil. Adını vermeyeceğim, ama yakın zamanda, genel olarak itibar gören bir gazetecinin yakın geçmişte yaşanan olayları kronolojik olarak sıralamasına şahit oldum. Şubat ayında PKK'nın Ankara'da bir saldırı düzenlediğini, Mart ayında da yine Ankara'da başka bir saldırı düzenlediğini söyledi. İlk cümlede PKK'nın askerlere saldırdığını söyledi. İkinci saldırı ise bir otobüs durağına yapılmıştı ve bu saldırıda bir sürü sivil hayatını kaybetti. Bu cümlede nedense özne, yani PKK birden ortadan kayboldu, "saldırı düzenlendi" diye ifade edildi bu ikinci saldırı, kimin yaptığı belirtilmeden. Bu bahsettiğim gazeteci iyi bir gazeteci, ama sahip olduğu ideoloji yüzünden, solcu olduğu için, PKK sivillere saldırdı diyemiyor. Bu çok tuhaf, zira gerçeği dile getiremiyorsan gerçekle yüzleşemezsin de. Böyle davranmanın kimseye faydası yok. İmralı tutanakları dediğiniz gibi 2013'te su yüzüne çıktı. Sonra 2015 yılında Dolmabahçe görüşmeleri gerçekleşti ve bu tabii bazı cenahları rahatsız etti; yani devletin

Öcalan'la görüşüyor olması, ama sürece büyük bir zarar vermedi. Oslo kayıtları da bu civarda sızdırıldı. Bu kayıtlarda PKK ve devlet aktörlerinin bir araya geldiğine şahit olduk, gayet gayrı resmi bir üslupla birbirleriyle konuşup şakalaşıyorlardı ve kayıtları dinleyen herkes çok şaşırdı. Fakat Oslo görüşmelerinin tutanakları yayınlanınca beklenenin tam tersi bir etki yarattılar. Çoğu kişi, çoğu aydın devletin PKK temsilcileriyle bir araya gelip görüşebilmesinin iyi bir şey olduğunu düşündü. Dolayısıyla hakikatten açıkça bahsetmek illaki süreçlere zarar verecektir diye bir şey söz konusu değil diye düşünüyorum.

Katılımcı: Çözüm sürecinde iki taraf vardı. Bir tarafta PKK, bir tarafta da devlet vardı ve iki tarafın da kendi medyası vardı. Kendi kitlelerinin ihtiyaçlarına ve isteklerine hassasiyet göstermesi anlaşılır tabii tarafların; fakat bence iki tarafın da medyası, kendi taraflarındaki siyasetçileri ve aktörleri destekleme işini abarttılar. Örneğin hükümet yanlısı medya, çözüm sürecinde hükümetin konumunu hep destekledi. Sorunlu kısımlarını ise tamamen göz ardı etti. Hükümet yanlısı medya istediğinde çok destekleyici davranıyor; fakat sonra birden öteki uca savrulup birine veya bir pozisyona saldırabiliyor. Bir yandan da PKK yanlısı medya vardı tabii. Ben şahsen bu konu üzerine bir tez yönetmek isterdim ama bu konuyla ilgilenen bir öğrenci bulamadım. 2013-15 arası PKK yanlısı bir gazetenin manşetlerini inceleyecek bir tez. Öcalan'ın bir mesajının doğrudan alıntılanması haricinde, çözüm sürecine destek olarak yorumlanabilecek hiçbir manşet görmedim şahsen. Bu bahsettiğim gazete, çözüm sürecinde atılan doğru adımlara bile küçümseyerek yaklaştı. Sürece bütünüyle şüpheyle yaklaştı; üslubu mesafeli ve eleştireldi. Dolayısıyla sürecin haberleştirilmesinde hem hükümet yanlısı medyanın, hem de PKK yanlısı medyanın büyük yanlışları oldu. Tabii daha merkezi bir pozisyondan süreci takip eden basın organları da vardı. Benden önceki konuşmacılardan biri kimi eylemlerin arkasındaki aktörleri gizleme eğiliminden bahsetmişti, onu da tekrarlayalım. Bahsettiğim üç grup da sürecin haberleştirilmesinde ve genel tavırlarında çok problemli davrandılar. İstisnalar var elbette, ama genel manzara bu yönde.

Moderatör: Zamanımız azaldı sanırım. Biraz da şunu konuşalım; acaba medya süreci daha çok destekleseydi, bugün değişen bir şeyler olur muydu? Siz ne düşünüyorsunuz bu konuda? Elbette herkesin kendi tecrübeleri ve görüşleri var bu konuya dair.

Katılımcı: 1980 darbesinde genç bir üniversite öğrencisiydim ve o dönemde şahit olduklarım, bana medyanın rolüne dair pek çok şey öğretti. Barış gazeteciliği diye bir şey yoktu, medyanın çatışmayı destekler bir tavrı vardı. Dolayısıyla bu bahsettiklerimiz, gü-

nümüze has sorunlar değil. Geçmişte de benzer dönemlerden geçmişiz. Habercilikte öncelik gerçeklerin, ikinci sıra ise yorumların olmalı. Barış sürecinde şahit olduğum bir durum, insan hikâyelerinin ön plana çıkmasıydı; gençler sosyal medyada kendi hikâyelerini paylaştılar başkalarıyla. Bence bu, haberciliğe yapılan değerli bir katkıydı. Teşekkürler.

Moderatör: Çözüm sürecinde yaşananları, sürecin nasıl raydan çıktığını konuştuk sizinle. Şimdi de konuyu biraz değiştirmek istiyorum; dört-beş yıl öncesinden günümüzde, günümüzde durumun nasıl olduğuna gelelim diye düşünüyorum. 2012-2013 döneminde, sorunun kalıcı olarak çözüleceğine dair ümitvar bir atmosfer hakimdi. Fakat günümüzde Türkiye bambaşka bir yere geldi; başka sorunlar var önümüzde. Bir yandan da toplum eskisine göre çok daha kutuplaşmış hâlde. Kutuplaşmanın etkilerini Kürt sorununda da gözlemliyoruz; artık ortak bir zeminimiz yok. Yakın zamandan bir örnek vereyim, devletin eski konumuna döndüğüne işaret eder nitelikte. Örneğin HDP eskiden çözüm sürecinin paydaşlarından biriydi; şimdi ise devlet HDP'ye tamamen sırtını dönmüş durumda. İktidar partisi, çözüm sürecine tamamen karşı olan MHP ile ittifak hâlinde. Tabii her şey birden değişebilir de; fakat şu andaki hâl böyle.

Diyarbakır'da bir araya gelen bir grup anne PKK'ya karşı açıklamada bulunarak PKK'nın çocuklarının beynini yıkadığını ifade etti. PKK'den çocuklarını geri istiyorlar. Yaklaşık 10 gün önce bu annelerle görüşmeye gittim; hemen hepsiyle konuştum sanırım. Hikâyelerini dinledim; bu anneler yıllardır çocuklarını arıyorlar, acı çekiyorlar. Çocuklar nerede bilmiyorlar, korkunç bir durum. Fakat bir yandan da seçimle, halkın büyük desteğiyle belediyeleri kazanan HDP'nin elinden KHK'larla belediyeleri alınıyor. O zaman HDP niye var ki? Bu soru gündeme geliyor. Yani böyle bir çelişki var ortada, çözüm sürecinden günümüze değişen şeyler oldu ve bunlara dair konuşulmuyor bile. Bu durumu nasıl değiştirebileceğimizi konuşabiliriz sizinle. Doğrudan bağlantılı olmasa da bahsetmek istediğim başka bir konu var. Bir yandan diyalog için ortak zemin yok gibi görünüyor ama hatırlayın; birkaç ay önce Abdullah Öcalan İstanbul seçimlerine dair konuştu. Hapisten bir mektup yolladı; mektubun amacı seçim sonuçlarını etkilemekti. Cumhurbaşkanı canlı yayında bu mektuptan haberdar olmadığını, Öcalan'ın mektubu kendi isteğiyle yazdığını söyledi. Fakat birkaç gün sonra mektubu taşıyan kişiyle bizzat telefonda konuştum; hatta birkaç kere telefonda görüştüm bu şahısla. Kendisi bana mektubun hikâyesini detaylı olarak anlattı; AK Parti'deki en üst düzey isimlerden birinin kendisiyle irtibata geçerek aracılık etmesini istediğini, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın da bunu onayladığını belirtti. Gazetedeki köşemde bunu yazdım, kimse karşı çıkar nitelikte bir laf etmedi. Bunu ayrıca teyit ettirdim; MHP lideri Bahçeli'nin de bunu bildiğini teyit ettirdim, fakat

televizyonda bu konuya dair konuştuğumda, AK Parti'den kimsenin bana karşı çıkmamasına rağmen Bahçeli söylediklerime itiraz etti. Neyse, daha fazla detayına girmeyeyim ama özetle, zor bir dönemden geçiyoruz.

Katılımcı: Görüşlerim burada ifade edilenlerden biraz daha farklı. Barış süreci esnasında televizyonda programım vardı; pek çok konuk ağırladık, olanları yorumladık. Hakikatin, olguların peşindeydik; fakat maalesef Türkiye medyası olarak bu prensibi kaybettik zaman içinde. Yani ben 1996'da işe başladığımda bile böyleydi aslında, bu prensipten geri pek bir şey kalmamıştı. Şimdiki dönemde de Milliyet, Hürriyet ve Sabah'ın hükümet yanlısı gruplara satılması aynı etkiyi yarattı. Bunların bir sonucu olarak gazetecilik çok geriledi. Barış sürecinin başlarında kimse sürece inanmamıştı. Kürt gazeteleri dahi sürecin iyi sonuçlar yaratacağını düşünmüyordu. Akil İnsanlar Heyeti de bundan nasibini aldı. Süreç sonunda başarısızlığa uğradı, zira kimse barış süreci nasıldır, ne olmalıdır bilmiyordu; federasyon mu gelecek, nasıl bir model isteniyor, Kürtlere hangi haklar verilecek, bunlara dair kimse bir şey söylemiyordu. Yani sokaktaki vatandaşı geçtim, meclisteki milletvekilleri, siyaset yapıcılar dahi neler olup bittiğini bilmiyordu. O dönemde pek çok milletvekiliyle konuştum, hiçbiri sürecin nereye gittiğini bilmiyordu. Erdoğan başlasın dedi, süreç böylece başladı. Öcalan'ın konuşmalarından anlaşıldığı kadarıyla girişim Türkiye'nin Suriye siyasetiyle alakalıydı, ya da Ortadoğu siyasetiyle diyelim; Türkler ve Kürtlerin birlikte yaşaması için, Türkiye'nin Ortadoğu'daki varlığını arttırması için gerekli olduğu düşünülmüştü. Tarafların önünde bir havuç sallandırmaktı bu. Tabii bir yandan da hükümet, iktidarını sağlamlaştırmak istiyordu. Tabii işin sonu hiç iyi olmadı. Şu anda ne Türkiye'nin, ne de medyanın daha iyi durumda olduğunu düşünmüyorum. Kimse barış nedir, barış süreci nasıl olmalıdır bilmiyor. Evet, kan dökülmesin, bunu hep söyleriz. Çocuklar ölmesin, ne Kürt çocukları ne Türk çocukları. Ee, peki bundan sonra ne olacak? PKK'ya ne olacak? Evet, bazı meseleler kapalı kapılar ardında konuşulur, bunu anlıyorum. Her şeyi herkese söyleyemezsiniz elbette, ama insanlar işlerin nereye gittiğini en azından genel hatlarıyla bilebilmeli; bunlar vaktinde hiç paylaşılmadı. Hükümet bu süreç gerçekleşsin istedi, sırf kendileri öyle istediler diye; bunu kendi hanelerine bir başarı olarak yazmak istediler ama böyle bir iş için ortada ödenmesi gereken bir bedel var. Bu bedeli de kimse ödemek istemiyor. İşin sonuçları bana değmesin, iktidarımı kaybetmeyeyim; böyle bir dünya yok ki. Bu yüzden bir türlü ilerleme sağlanamıyor. Türkiye'nin bu işi çözebilmesi için bazı şeylerin değişmesi gerek; zira şu anda kimsenin ne isteği, ne hevesi var. Evet, burada bir grup gazeteci ve entelektüel olarak bir aradayız, konuşuyoruz; sorunun çözülmesini, insanların barış ve kardeşlik içinde yaşamasını istiyoruz. Ama dürüst olalım, biz bir avuç insanız. Bu talebimizin toplumda geniş anlamda kar-

şılığı yok. Süreç yarın yine başlasa, yine başarılı olmaz, çünkü insanlar meseleye kısa dönem çıkarları ve kazanımları üzerinden yaklaşıyorlar; süreci kısa dönemli kâr elde etmek için kullanıyorlar. Süreç hakkında düşüncelerim bunlar, gördüğünüz gibi pek iyimser yaklaşamıyorum. Teşekkürler.

Katılımcı: Yapılan yorumları dinlerken kendime, medya olarak günümüzde hangi noktada olduğumuzu sordum. Süreç başladığında medyaya da bu süreçte bir görev verildi; bu tüm taraflar için yeni ve beklenmedik bir durumdu aslında ve medya da tozpembe bir tablo çizme eğilimi gösterdi, sanki her şey hemen hallolmuş gibi. İnsanlar artık huzur ve barış içinde yaşayacaklar, gibi bir ortam oluştu. Ya da sanki dağdakiler inmiş, oraya sadece yürüyüşe, pikniğe, doğayı keşfetmeye gidiliyormuş gibi davranılıyordu. Öte yandan yollarda hâlâ denetimler vardı. Kürt tarafından bakınca ise başka bir tablo görünüyordu, PKK üyeleri sokakta milletvekilleriyle bir araya gelip silahlı pozlar veriyordu. Bize sunulan tablo buydu; dolayısıyla hem Türkler, hem Kürtler için şaşırtıcı bir durum vardı ortada. Bence insanlar sürece ne inandılar, ne de ne anlama geldiğini anladılar. Süreci kimsenin anlayabildiğini düşünmüyorum. Başkalarının da dediği gibi, PKK'ya ne olacak, bu PKK üyeleriyle ne yapılacak, topluma nasıl kazandırılacaklar; bu konular hiç tartışılmadı. Sonra da süreç aniden bitiverdi ve herkes yeniden kendi köşesine çekildi. Şu anda hâlâ o çekildiğimiz köşelerden konuşuyoruz, ama inşallah geçmişten bazı dersler çıkararak gelecek için ortak bir zemin kurmayı başarabiliriz ileride.

Katılımcı: 2013'te DPI'ın medya ve çatışma çözümü üzerine düzenlediği bir etkinliğe katılmıştım. O zamanki izlenimlerimi aktarayım size. Ağırlıklı olarak kıdemli erkek gazeteciler vardı ortamda. Sanki anlaşmanın nihai metnini imzalayacakmış gibi bir kendini beğenmişlik ve kibir hâlindeydiler, sanki onlar dışında kimse yoktu ortamda. Bu durum beni çok hayal kırıklığına uğrattı; iletişimci bir akademisyen olarak izlenimim şöyle ki Türkiye tarihine baktığımızda gazetecilerin hiçbir zaman gazeteci olmakla yetinemediklerini görüyoruz. Sanki daha başka, daha önemli bir şey olmaları gerekiyormuş gibi bir inanışa sahipler. 2013 ve sonrasını değerlendirirken bunu da hesaba katmamız gerekir. Kimse "sadece gazeteci" olmak istemedi; haberleri aktaran kişiler olmakla yetinmek istemediler.

Katılımcı: Barış sürecinde serbest gazeteci olarak çalışıyordum ve tecrübem, tartışmanın tamamen Kürt coğrafyası üzerinden yürüdüğü oldu. Yani barış gelecek, insanlar artık dağlara turizm için çıkacak, bunlar konuşuluyordu hep. Peki, örneğin Karadeniz bölgesinde ne olacak? Sanki barış süreci bu bölgeler için geçerli değilmiş gibi bir tavır

vardı. Barış sürecinden sonra, 2015 yılında şunu gördük, HDP batıdaki oylarını arttırdı ve buna bağlı olarak Kürtlerin özgüveni arttı. İktidar partisinin yaşadığı oy kaybı ise sürecin sonlanmasına sebep oldu. Aslında en büyük kaybı Kürtler yaşadı diyebiliriz. Televizyon kanallarımız kapatıldı, işimizi kaybettik, arkadaşlarımız hapse atıldı. Bu insanlar neden hâlen hapisteler bilmiyoruz. Maalesef süreç bizim dışımızda gelişen bir şey oldu. İnsanlar barış sürecini bizim adımıza konuşup yürüttüler ve şimdi ortada süreç bile yok. Böyle olmuyor, belki ileride tekrar başlanır dendi. Süreç dondurulacak, vakti geldiğinde belki tekrar çıkarılır dolaptan, dendi. Bütün bunlar yapılan gazeteciliği, bölgeden gelen haberlerin nasıl sunulduğunu şekillendirdi. Yani başta gazetecilerin süreci hemen sahiplenmeleri beklendi; şimdi ise dolaba kaldırılmış süreçten tamamen vazgeçilmiş gibi görünüyor. Yeni sürecin ne zaman başlayacağını, başlayıp başlamayacağını bilmiyorum ama eğer böyle bir şey olursa sadece Kürtleri değil Türkleri de içeren, Suriye ve İran'daki durumu da hesaba katan bir süreç tasarlanmalı.

Katılımcı: Gazetecilerden epey bahsettik; belki biraz da gazetecilik kavramını sorgulamalıyız. Türkiye'de sanki köşeniz veya televizyonda programınız yoksa gazeteci değilmişsiniz gibi bir algı var, bir yandan zaten patronunuzun size tanıdığı sınırlar içinde hareket edebiliyorsunuz anca. Gazetecilerin süreci haberleştirip haberleştirmemesi, bunu nasıl yaptıkları doğrudan patronların ne istediğiyle ilgiliydi. Ana akım medya için de böyleydi diğer medya organları için de; belki sosyal medya veya serbest gazeteciler için farklı olmuştur. Bunu da hesaba katmamız gerekir diye düşünüyorum. Faturayı gazetecilere kesme eğilimindeyiz, fakat gazeteciler kendilerine söyleneni yapıyorlar. Buna dikkat çekmek istedim.

Moderatör: Oturumun sonuna geldik; katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim. Bir arkadaşımızın yorumuna ekte bulunmak istiyorum, zira gazeteci olarak benim de dikkat çekmeye çalıştığım bir konu oldu bu hep. Kapalı kapılar ardında ne konuşulduğunu az çok biliyorum, hem gazeteci olarak, hem Kürt olarak. Genel izlenimim, süreçte samimi niyetlerin olmadığı yönündeydi. Toplumdan duyduğumuz da bu zaten; televizyonda programım varken yüzlerce konuğum oldu örneğin, Kürt meselesinden, barış sürecinden bahsettik ama hükümetten ya da PKK'dan biri gelip de bir şey demedi. Yani kulağıma böyle bir şey hiç gelmedi, hâlbuki toplumda sürece dair bir heyecan olduğunu da biliyordum. Ben gazeteciliğin kamu yararına yapılan bir iş olduğuna inanıyorum. Bu soruları sormak, programıma sürecin içindeki kişileri çıkarmak isterdim.

Öğleden sonraki oturumumuzda medyanın Türkiye'de karşılaştığı zorluklar ve fırsatlardan bahsedeceğiz.

TÜRKİYE'DE MEDYANIN ÖNÜNDEKİ ZORLUKLAR VE FIRSATLAR

Moderator: IÖnceki oturumda, barış sürecinde Türkiye medyasının rolünden bahsettik; şimdi ise geleceğe bakacağız. Oturumun başında dikkatinizi çekmek istediğim iki mesele var. Öncelikle, demokrasi ve çözüm – bunu bir önceki oturumda da kendimize sorduk; demokrasi olmadan çözüm olur mu? Çok konuştuk ama bir anlaşmaya varamadık, dolayısıyla bu konuda konuşmaya devam edelim diyorum.

Bir başka mesele ise hak talebinde şiddetin rolü. Medya bu konuyla da yakından ilgileniyor. Önceki oturumda buna dair güzel bir örnek verildi; bazı saldırıların haberleştirilmesinde özne yokmuş gibi bir haber dili kullanıldığı söylendi. Çözüm süreci toplumu psikolojik olarak Kürt barışına hazırladı aslında, çünkü 40 yıldır süren çatışma sebebiyle Türk toplumuna yer edinmiş pek çok önyargı vardı. Çok kan döküldü. İnsanları barışa ikna edebilmek için onları psikolojik olarak da hazırlamak gerekiyordu; Akil İnsanlar Heyeti'nin görevi de buydu bence. Dünyaya baktığımızda eşi benzeri olmayan bir tecrübe olduğunu görüyoruz bunun.

O dönemde bölgede olup bitenleri hatırlayalım bir de. Taraflar kalekol inşa edip mühimmat depolayarak sürece güvensizliklerini açığa vurdular; fakat bir yandan da ekonomi hiç olmadığı kadar iyiydi, toplum rahattı. İleride bu yönde yeni bir girişim yapılırsa belki insanlar bu tecrübeyi hatırlarlar ve hatıraları yeni süreci daha iyi bir yere götürür. Dediğiniz doğru; sürecin geleceği düşünülmemişti. Sadece başlangıcı tasarlanmıştı; geri kalanı ise hiç planlanmamıştı. Milletvekillerinin olan bitenden haberlerinin olmaması da ilginçti.

Tayyip Erdoğan meclisteki parti gruplarını ziyaret ettiğinde MHP görüşme davetini kabul etmedi, CHP yanıt bile vermemişti. Birkaç ay sonra yanıt vermişti. Meclisi denkleme sokmak denenmedi değil, ama MHP ve CHP dahil olmak istemedi. Onlar da bu sürece taş koydular. Halbuki bence süreç Türkiye'nin tamamı içindi. Yeni bir deneme olduğunda, geçmişteki tecrübelerimizin işimize yarayacağını düşünüyorum.

Katılımcı: Size katılıyorum. Sürece dair genel anlamda eklemek istediğim bir şey var. Şu anda durum iyi değil gibi görünüyor ama biz DPI sayesinde bir dizi farklı tecrübeyi inceleme fırsatını bulduk. Bütün bu tecrübelerde gördük ki süreçler hep inişli çıkışlı olmuş. Örneğin Kolombiya'da Santos'la konuştuk. Çatışmanın en kötü zamanlarında Santos Savunma Bakanı'ydı ve düşmanları öldürerek sorunun çözülebileceğine inanıyordu. Fakat kendisini ziyaret ettiğimizde başkan olmuştu ve artık barışçıl yön-

temlere inanıyordu; Kolombiya halkını da barışa ikna etmeye çalışıyordu. Olayların akışının sizi nereye götüreceğini öngörmek çok zor. Oral'ın dediği gibi, net olan tek bir şey var: yola koyulunca, tecrübe edinmeye başlıyor insan. Geçmiş tecrübelerimizi ve hataları ele alıp gelecekte neler yapılabileceğinden bahsediyoruz; şüphesiz DPI'ın da büyük bir katkısı var bu değerlendirmelerimize. Kazanımlarımız var, bir bilgi hazinemiz var; gelecekte çok işimize yarayacak bunlar. Geçmişteki süreçten çıkan en iyi şey, tabiri caizse cinin şişeden çıkması oldu.

Katılımcı: Ben de bir ek yapmak isterim. Dünyaya baktığımızda demokrasi ve barışın her zaman ideal anlamda demokratik liderler tarafından getirilmediğini görüyoruz. Tom'un dediği gibi, gerçekçi olmak lazım. Ne Türkiye'de, ne dünyanın diğer yerlerinde kimse yaptıklarını çok idealist olduğundan yapmıyor. İyimser olalım karamsar olalım; sorun bir şekilde çözülecek. Bu bir zorunluluk. Bunu gitgide daha çok hissetmeye başladık; çözüm geciktirilebilir, ama bir noktada gerçekleşeceğini biliyoruz. Bu neredeyse matematiksel bir hakikat, bir denklem. Başka türlü düşünmek hayata dair bildiğimiz her şeyle çelişiyor.

Önceki oturumda gözlemlediğim birkaç şey oldu. Barış süreci tecrübesini daha önce de ele almıştık, fakat bu sefer odağımız medya üzerinde. Türkiye'de hükümetten veya muhalefetten bağımsız bir medya olduğu söylendi. Kültürümüzde çoğulculuğun pek yeri yok. Siyasi yandaşlığın gazetecileri nasıl etkilediğinden bahsedildi. Gazeteciler gerçekleri bile kendi ideolojilerine göre seçip haberleştiriyorlar. Bu metodolojik sorunlara ek olarak sürece ve nasıl yapılandırıldığına içkin problemler de vardı. Katılımcılardan birinin söylediği bir şeyi tekrarlamak istiyorum; aslında bugün tartıştığımız

Öğleden sonra oturumunda Türkiye'de medyanın önündeki zorluklar ve fırsatlar tartışılırken.

konu da bu. Bu süreç yakın geçmişte yaşandı. Süreç esnasında medyanın iyi bir iş çıkardığını kimse düşünmüyor; peki medyanın şimdiki hâli ne, ya da gelecekteki hâli ne olacak? Örneğin Emine, çözüm süreci yeniden başlasa medya daha tarafsız davranacaktır dedi. Bu konuda diğer katılımcıların görüşlerini merak ediyorum.

Katılımcı: Aslında konuşmalı mıyım bilmiyorum, zira aslında buraya katılımcı olarak değil gazeteci olarak gelmiştim. Bu etkinliği haberleştirmek için buraya geldim yani. Gazeteciler olarak kendimizi sansürleme eğilimimiz var; bunu, gazeteciliğin bu boyutunu tartışmalıyız diye düşünüyorum. Etrafımdaki kimi insanlardan çok farklı bir konumdayım siyaseten; fakat öte yandan, farklı pozisyonlardaki gazetecilerle de bir araya gelebilmeliyiz. Gazeteciler Cemiyeti'nin de kurulunda yer alıyorum ben, bunu o konumuma istinaden de söylüyorum. Yani birbirimizle konuşabilmeliyiz, ama bir yandan da bu tür tartışmalar nereye gider, neye yarar, bundan emin olamıyorum.

Fakat aynı zamanda burada benim için bir fırsat söz konusu zira bu odadaki kimi insanlarla ilk kez televizyon kameralarının olmadığı bir ortamda bir araya geliyorum ve bu insanların düşüncelerini dinleyebilmek güzel bir şey. Bence bu süreçte Türk medyası bir şey öğrenmedi, değişmedi de. Kimilerine itiraz etmiş oluyorum bunu diyerek; üzgünüm ama benim fikrim bu yönde.

Örneğin bir keresinde Taraf'ın ne kadar kâr ettiğini öğrenmeye çalışmıştım. Bence Türkiye'deki gazeteler kâr etmiyorlar, birileri tarafından fonlanıyorlar. Ben Amerika'nın Sesi'nde çalışıyorum örneğin, Amerikalı kaynaklar bizi fonluyor fakat bir gazeteci olarak Trump'ı eleştirme özgürlüğüne sahibim. Türkiye medyasında ise durum farklı. Anaakım medya iktidar tarafından fonlandığı için insanlar kendilerini sansürlüyorlar yazıp çizerken, ya da konuşurken. Gazeteciler haklı olarak çocuklarının okul taksitlerini, ya da ödemeleri gereken faturaları düşünüyorlar; böyle bir ortamda özgürlükten nasıl bahsedebiliriz ki? İnsanlar gazetecilik yaparken kendi konumlarını da korumaya çalışıyorlar bir yandan; dolayısıyla gerçekten de inandıkları şeyleri yazmıyorlar. Bu kurallara uymayanlar da oyundan atılıyorlar; kenarda köşede hayatta kalmaya çalışıyorlar. Milliyet buna bir örnek. Gazeteler birkaç holdingin elinde toplanmaya devam ettikçe gazetecilerin işi de güçleşmeye devam edecek.

Çoğu gazeteci, özgür ve bağımsız bir şekilde haber yapamıyor. Türk medyasında böyle bir sorun var. Süreç nasıl başarılı olur diye sormadan önce medyanın hâlihazırdaki durumunu değerlendirmemiz gerekli.

Evet, bir şeyler yapmak için çabalayan gazeteciler hep var, ama bir şeyleri değiştirmek her zaman mümkün olmuyor. Evet cin şişeden çıktı, çözüm süreci bir şekilde dile geldi. Ama bir yandan da gazeteciler süreç boyunca hep çok pasif oldular, hiç aktif olmadılar.

Çözüm sürecini desteklemek için kendilerine söylenenleri yaptılar hep. Bu konuya eleştirel yaklaşıyorum ben, Oral Bey savunsa da.

Eskiden haftada beş gün televizyonda program yapıyordum, bir sürü konuk ağırladım – Selahattin Demirtaş, Süleyman Soylu ve başka siyasi kişilikleri ağırladım programımda. Sürece dair konuşmaları için davet ettiğim hâlde yanıt vermeyenler oldu; canlı yayında "bu soruları soramazsın" diye tepki gösteren bir konuk oldu, birbirimizi önceden tanımamıza rağmen. Bence süreç Ceylanpınar'la bitmedi. O noktada süreç zaten bitmişti. Ben şahsen hiç inanmadım süreç olduğuna, o ayrı. Ama Şubat ayında zaten bitmişti; Diyarbakır'da, HDP binasındaki patlamalar olduğunda zaten bitmişti süreç

Katılımcı: Eklemek istediğim bir şey var. Ceylanpınar olayından altı ay sonra yurtdışındaydım bir etkinlik için; dört üst düzey Kürt liderle bir araya geldik ve onlara olaydan kimin sorumlu olduğunu sordum. İkisi PKK dedi, diğer ikisi ise devlet. Bunlar yakın arkadaşlardı. Yani burada bir belirsizlik olduğu ortada. Kürt hareketi yeterince özeleştiri yapmıyor bu konuda, tabii devletin de sorumluluğu var. Diyarbakır ve Mardin'de ya da İstanbul'da insanlarla konuştuğumda halklar arasında bir sorun olmadığını görüyorum. Sorun yetkililer arasında. Kararları veren onlar; bunların bedelini ödemeye de hazır olmalılar.

2010'da, Santos başkanlığa aday olmuşken Kolombiya'ya gittim. FARC gerillalarının faal olduğu bir bölgeye gittiğimizde bu insanların ne kadar acılar içinde olduğunu gördüm. Türkiye'nin güneydoğusundan bile büyük bir acı vardı orada. Santos hükümeti bu sorunu buldozer gibi davranarak çözdü. Türkiye'de farklı dinamikler var. HDP neredeyse % 15 oy aldı. Biz Türkler olarak HDP'ye oy verdik, zira onlara kıyasla toplum olarak bir arada yaşama reflekslerimiz çok daha kuvvetli. Eğer bir ümit arıyorsak, ümidimiz bu olmalı.

Katılımcı: Söylenenler başka bir şeyi ortaya koyuyor. Medyada artık farklı organlar arasında iyi ilişkiler veya bağlantılar bile yok. Son on on beş yılda bütün ilişkilerin çözüldüğüne şahit olduk. Yıllar içinde bir sürü dostumu kaybettim. Diyalog eksikliği aramızdaki uçurumu daha da açıyor. Tabii siyasi kutuplaşmanın getirdiği bir şey bu. Toplum çok kutuplaştı, medya da bundan nasibini aldı. Hükümet gitgide daha totaliterleşti ve hegemonyasını arttırdı; bu da medyayı temelden sarstı.

Bu durumu nasıl düzeltebiliriz? Bunu gazeteciler olarak tek başımıza çözemeyiz. Türkiye'de medyanın iyileşebilmesi için önce siyasetin düzelmesi gerekiyor. Burada sizinle bir araya gelince kendime bunu hatırlattım: aslında bu ilişkileri yeniden tesis etmeliyiz. Medyanın farklı köşeleri arasında bir diyalog oluşturmalıyız. Meslektaşız, ama aramız-

da diyalog yok. Diyaloğu yeniden başlatmalıyız. Belki DPI gelecekteki etkinliklerinde bizi bir araya getirerek bu beraberlik hissinin gelişmesine katkıda bulunur. Bu konuyu gündeme getirerek ne kadar önemli olduğunu bize hatırlattığınız için teşekkürler.

Katılımcı: İki tarafta da var olan inançsızlıktan bahsettik; sürecin başından beri böyleydi aslında bence. Kürt sorununun elbette birden fazla boyutu var. Bunun içinde bir dizi aktör ve toplumun çeşitli kesimleri yer alıyor. Ama elinde silah olan bir taraf var sadece; onlarla masaya oturmak sürece dahil olan herkesle masaya oturmak anlamına gelmiyor. Devletin ve örgütün rakip aktörler olarak bir araya gelmesi süreci çok zorlaştırdı. Ateşkes devletle PKK arasındaydı, fakat icracıları, yani AK Parti ve HDP, aslında siyasi muarızlar.

7 Haziran seçimlerinden önce Selahattin Demirtaş'ın aday olduğu cumhurbaşkanlığı seçimlerine bakmalıyız. Siyasi dengelerin değiştiği tabii 7 Haziran seçimlerinden sonra daha görünür oldu. Başlangıçtan beri sorun şuydu: Ateşkes PKK'yle yapılacak, ama barış tüm toplumu etkileyecek. Akil İnsanlar Heyeti batıdakileri ikna edecek bir PR girişimi olarak tasarlandı fakat aslında denklemde bir sürü farklı aktör ve grup var. Özellikle Güneydoğu'da sürece dahil edilmediklerini, barışın kendilerine fayda sağlamayacağını düşünen bir sürü farklı grup vardı. Girişime toplumsal destek de vardı, ama bir sürü meseleye hiç değinilmedi. Örneğin dağdaki PKK'lilere ne olacaktı? Anneler konusu 2014'te de gündeme gelmişti; "Anneler ağlamasın," denmişti o zaman da. Barış süreci esnasında hayatını kaybedenler oldu, fakat taraflar bu kayıplara dair çıkıp da bir söz söylemedi. Geleceğe odaklanmıştık, ama o sırada insanlar hayatlarını kaybediyordu. Ateşkes vardı, ama ateşkes kurallarına gerektiği gibi uyulmuyordu.

Günümüze dönersek, evet, medya bölünmüş bir durumda. Bu bir yandan bir engel, ama öte yandan farklı seslerin filizlenmesine müsait bir ortam var. Tabii bu anca ifade özgürlüğünün bulunduğu bir ortamda mümkün olur. Hükümet yanlısı medyada da muhalif medyada da benzer sorunlar var bence. Sivil toplumun rolü de önemli, bunu unutmamalıyız. Sivil toplum da bölünmüş durumda; çoğu durumda sorun çıkaran bir şey oldu bu. Medya kendi işini yapmaya dönmeli. Evet, farklı görüşlere sahibiz ama ortak noktalarımız da var. İnsanları hükümet yanlısı veya muhalif diye kamplara ayırmadan, ortak bir zemin bulmamız gerek kendimize. Bunun yapılabileceğini göstermeliyiz; geçmişin hatalarından ders almalıyız. Medyada böyle bir fırsatımız var; fakat maalesef aynı şeyi toplum için söyleyemeyeceğim. İktidar partisi tabanını epey sert bir biçimde dönüştürdü. İnsanlar çocuklarımız ölmesin, para silahlara harcanmasın diyorlardı fakat bu fikirler de değişti. Evet, gençlerimiz ölüyor ama bu işin bedeli buysa öyle olsun dediler tekrar. Çoğu insan böyle düşünüyor. Yani medya bir yana, genel

anlamda toplumdan yana böyle bir karamsarlık içerisindeyim. Örneğin Süleyman Soylu'nun söylediklerinin toplumda geniş bir karşılık bulması beni endişelendiriyor. Buna dair medyanın ne yapması gerekir bilmiyorum; belki biraz da bundan bahsetmeliyiz.

Katılımcı: Geçmişteki DPI toplantılarında da zaman zaman gündeme gelmişti bizim barış sürecimiz. Buradaki gibi farklı kesimlerden insanların bir araya gelip tecrübelerini paylaşması iyi oldu. Medyanın yaşadığı sorunlar aslında ülkemize has değil; işin uluslararası bir boyutu var. Örneğin The New York Times'ın uluslararası ilişkiler editörü Türkiye'ye geldiğinde, Trump'ın seçilmesini öngöremediklerinden bahsetti. Guardian'da Akşener'in Erdoğan'ın esas rakibi olduğuna dair bir yazı yayınlanmıştı. İstanbul yerel seçimlerinin tekrarlanmasına hepimiz itiraz ettik. İnsanlar karamsardı, fakat beklenmedik bir sonuç elde edildi Temmuz'da; buna rağmen uluslararası basın büyük ölçüde sessiz kaldı muhalefetin zaferi karşısında. Hükümet yanlısı medyayla muhalif medyayı kıyaslamak çok doğru değil; öte yandan hendek savaşları ya da sivillere karşı şiddet gibi olaylara karşı da eleştirel yaklaşabilmemiz lazım gerçek anlamda tarafsız olmak istiyorsak.

Ben barış sürecini gönülden destekledim. Süreçte çok hata yapıldığını düşünmüyorum. Dolmabahçe Mutabakatı ve Akil İnsanlar raporları gösteriyor ki sivil siyaseti ön plana çıkaran bir vizyon vardı; bizde olmayan şey üçüncü bir gözdü. Yani arada ABD olsaydı keşke gibi bir şey demiyorum, ama alternatiflerden hiç bahsedemedik. Arkadaşımın dediği gibi, kimse imtiyazlarından vazgeçmek istemedi; süreç bu yüzden başarısızlığa uğradı. Muhalefet de bir dönüşümden geçti. Eskiden ana akım medyada, özellikle de CHP'ye yakın medya organlarında "bebek katili" ya da "Öcalan'la asla müzakere edilemez" gibi ifadeler kullanılırdı; fakat dünyadaki örneklere baktığımızda barışın ancak bir masa etrafında oturarak gerçekleştirilebildiğini görüyoruz. Ana akım medyada meselenin mecliste, siyaset aracılığıyla çözülmesi gerektiğine dair yazılıp çiziliyor; fakat mecliste bu sorun üzerine çalışan komitelere vaktinde hiç destek verilmediğini de hatırlayalım.

Diyarbakır'daki HDP binasının önünde bekleyen anneler vardı; çocukları Türkiye'ye Habur sınır kapısından geçerek geldi. Televizyonda bunu dile getirince bana saldırdılar; MHP'li bir vekil bunların evlat değil terörist olduğunu söyledi. Ama bunu annelere nasıl söyleyeceksiniz? Şimdi yine başladığımız noktadayız işte. Habur olayında evet, bazı teknik hatalar yapıldı; bazı gazetecilerin yanı sıra ben de oradaydım. Yanlış bir iş olduğunu düşünmüyorum; insanlar çocuklarıyla bir araya gelecekleri için çok heyecanlıydılar. Evet, belki üniformayla gelmeseler iyi olacaktı; bazı eleştirilerin haklılık payı vardı. Fakat bunun haricinde, ortada büyük bir sorun göremiyorum. Önümüzdeki dönemde

yeni bir süreç yaşayacağız. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra devlet iç bütünlüğünü yitirdi. Darbe girişiminden sonra, barış sürecine karşı olanlar devlette çok daha merkezi bir konuma geldiler. Fakat buna rağmen devam etmeliyiz. Günün sonunda, belki bu kutuplaşma Türkiye için iyi oldu; ama artık kutuplar arasında medeni bir diyaloğa ihtiyacımız var. Barış sürecinin yanlış olduğunu iddia edenler çıkıp da neyin doğru olduğunu söylemediler hiç. Farz edelim ki dünyanın en büyük hatasını yaptık. 13 Eylül 1980 anayasasını değiştirmeyi teklif ediyorduk. Buna itiraz edenlerin önerisi neydi peki? Ortaya attıkları ilginç bir fikir yoktu. Bir araya gelip konuşmamız, birbirimizden bir şeyler öğrenmemiz çok iyi; dolayısıyla bu fırsat için teşekkür ederim.

Katılımcı: Evet, ben de DPI'a katılımcı çeşitliliğini arttırma önerisinde bulunmak istiyorum.

Bir de değinmek istediğim bir konu var. Bence medya barış sürecinden çok şey öğrendik. Belki bazılarımız bu fikrime katılmayacaktır fakat cin şişeden çıkmakla kalmadı; bu süreçten biz de çok şey öğrendik. Oslo süreci de bize bir sürü şey öğretti. Artık yeni bir süreç olsa da olmasa da bu tecrübeler bize geleceği şekillendirmekte çok yardımcı olacak; bu sadece medya için değil, siyaset ve partiler için de geçerli. Barış sürecinden sonra medyada Kürt meselesi ve demokratikleşmeye dair epey dönüşümler yaşandı. Bir sürü şey geçti başımızdan; darbe girişimi, KHK'lar, işten çıkarmalar, barış akademisyenleri vb. Bunların arasında medya için yeni alternatifler de ortaya çıktı. Evet, çok kötü şeyler tecrübe ettik; hapisteki veya sürgündeki gazetecilerin sayısı çok arttı; evet, işsiziz. Ekonomik sorunlarımızın yanı sıra duygusal kaygılarımız da var. Bunlar Türkiye'nin yapısal problemleri, şimdi bu problemler yaygınlaşıyor ve toplumun farklı kesimleri bunları ilk defa tecrübe ediyor. Sürecin bir sonucu da şu oldu: yeni gazetecilik tecrübelerinden ve yöntemlerinden söz eder olduk. Bunlar belki bize para kazandırmıyor, ama birbirimize destek oluyoruz ve insanlar hâlâ bağımsız gazeteciliğe talep gösteriyor. Yakın zamanda bir rapor için Medyascope'a dair konuştum, çok önemli bir haber kaynağı, günde 30 bin kişi tarafından izleniyor. Tren kazası, maden kazası ya da anaakım medyanın yer vermediği bir olay yaşandığında insanlar alternatif medya organlarına yöneliyor. Bence bu hem toplum, hem gazeteciler için büyük bir fırsat. Bunu bir avantaja çevirebiliriz. Evet, Türkiye'nin bazı temel problemleri var, örneğin Kürt meselesi, bunlar da gazeteciler arasında kutuplaşma yaratıyor. Örneğin siz yabancı gazetecilerden bahsettiniz. KCK davaları esnasında Erdoğan daha başbakandı; meslektaşımız Ahmet hapisteydi ve başbakan, "kimse gazetecilikten yargılanmıyor" demişti. KCK'dan yargılanan çok sayıda gazeteci vardı ama solcu gazeteciler bunlar gazetecilikten yargılanıyormuş gibi davranıyorlardı. Bence Kürt meselesi medya için bir turnusol testi. Örneğin ben çıkıp YouTube'a bir video yüklesem ve yeni bir barış süreci ihtimalinden bahsetsem beni

hükümet yanlısı, ajan ya da liberal diye yaftalayacaklar. Ya da hükümet başka bir şekilde yaftalayacak. Yani gazeteciliğe dair en temel siyasi soruları bile soramıyoruz. Çoğu insan benimle aynı görüşte, bu büyük bir eksiklik. Kürt meselesinin çözülmesini istiyor muyuz? Türkiye'nin demokratikleşmesini istiyor muyuz? Yoksa kendimize muhatap mı beğenemiyoruz? Yani bizim derdimiz sorunun çözülmesi mi, yoksa sorunun istediğimiz hükümet tarafından çözülmesi mi? Sürecin başından itibaren bir sürü insan AK Parti ya da İslamcılar bu sorunu çözemezler, Erdoğan samimi değil, Kürtler Erdoğan'la anlaştı, artık anlaşmaya ihanet edecekler, gibi bir sürü söz söyledi. Bu sözler sağda solda çok tekrarlandı, bunu da hatırlamamız lazım. Kendi konumumuz ya da siyasi görüşümüz üzerinden gazetecilik yapmamamız gerektiğini düşünüyorum. Gerçekten bu sonucun elde edilmesini istiyor muyuz örneğin, yoksa bu sonucu Kılıçdaroğlu'nun mu elde etmesini istiyoruz? HDP binası önünde oturan anneler kadar Cumartesi Anneleri veya Suriye'de acı çeken annelerle de empati kurabiliyor muyuz? Bu temel soruları kendimize sormaya başlamalıyız; ancak bu soruları sorarsak gerçek anlamda tarafsız olabiliriz. O vakit, iktidarda kim olursa olsun istenen sonuçları elde edebiliriz. Süreç sonlandığından beri üç yıl geçti. Ama bize 30 yıl geçmiş gibi geliyor, değil mi? Sanki her şey oldu bitti, çok geride kaldı gibi geliyor. Çünkü arada çok şey yaşandı, bir sürü adaletsizlik tecrübe edildi. Yaşananların ucunu kaçırdık adeta. Dolayısıyla zaman zaman bir araya gelip birbirimizle konuşmak iyi oluyor. Şahsen ben bir araya gelip yeni fikirler üretebileceğimizi; aynı görüşte olmadığımız kişilerle de bir araya gelmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Katılımcı: Dünyanın dört bir yanında kurumların çatışma çözümü adına ne yaptığını takip ediyorum. Alternatif medya organlarında çalışan herkesin de dikkate alması gereken bir konu bu. MİT, HDP, ve bir bakanlıktan başka İmralı'ya gidip Öcalan'la konuşan bir kişi biliyoruz sadece, bu şahıs bir akademisyen. Çok şaşırtıcı bir bilgi değil mi bu? Öte yandan kendimizi o kadar sansürlüyoruz ki, bu neden böyle diye sormuyoruz bile. Aileler Öcalan'la bazen görüşüyorlar, bazen de görüştürülmüyorlar. Bu neden böyle diye de soramıyoruz. Öcalan'ı ziyaret eden avukatlardan kaçıyla görüşüyoruz? Avukatlarının Öcalan'ı görmesine bazen izin veriliyor, bazen de verilmiyor. Yeni Yaşam'daki bir röportajda okudum bunu.

İnternetten yayın için getirilecek düzenlemelerden bahsedildi. Daha tam belirli değil ne yapılacağı. Burada şöyle bir şey var, kurum değil şahıs olarak video paylaşıyor olsanız dahi YouTube'da, çok takipçiniz varsa ve söylediklerniz hükümetin hoşuna gitmiyorsa kullanabilecekleri yasal bir boşluk var; bunu kullanarak 100 bin liralık bir lisans almanızı talep edebilirler. Radyo lisansı almak buna kıyasla çok daha ucuz, çünkü radyo artık pek de popüler değil. Fakat hükümetin isteğine bağlı olarak, internetten yayın yapmak 100 bin liralık bir lisansa tabi olabilir.

Katılımcı: Evet, insanların geçmişte, 6-7 yıl önce sosyal medya hesaplarında yaptıkları paylaşımlardan dolayı davalar açıldığı oluyor. Avukatlara dair neyi eleştirdiğinizi tam anlayamadım açıkçası. Bazı başka şeylere gösterilen ilgi Öcalan'ın avukatlarına gösterilmedi.

Katılımcı: Peki siz Amerika'nın Sesi olarak avukatlarla temasa geçtiniz mi?

Katılımcı: Bir saniye, sözümü bitireyim. Eleştiri amaçlı söylememiştim bunu. Şöyle demeye çalışıyorum: Eğer kendimizi alternatif medya olarak görüyorsak, kendi gündemimizi belirleyebilmeliyiz. Koşullar bunun için uygun, yakın zamanda daha da uygun hâle geldi. Dezavantajların yanı sıra avantajlara da sahibiz. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın televizyona çıkıp yeni bir çözüm süreci başladı, demesini beklememize gerek yok. Kendimiz de girişimde bulunabiliriz, ama bunu yapmıyoruz. Bence bunu kabul etmeliyiz. İsterseniz bu konuya daha sonra yine dönebiliriz.

Katılımcı: Sormak istediğim bir soru var. Dediğiniz gibi bir akademisyen Öcalan'ı ziyarete gitti ve hükümet çevrelerinin de bundan haberi vardı. Bu kişiyle yapılan röportajla dalga geçenler oldu daha sonra; aynı zamanda Öcalan'ın kardeşi Mehmet'in de ziyarete gittiğini biliyoruz. Bu ziyaretler neden pek de ilgi çekmedi sizce?

Katılımcı: Ben de bunu söylemeye çalışıyordum, ortada böyle bir detay var. İstenirse buradan bir soru çıkarılabilir. Hükümet yanlısı ya da muhalif olmaktan ötede bir şey bu. Fakat gazetecilerin kendilerini sansürlemesi yüzünden sorulmuyor bu sorular. Eskiden de böyleydi, şimdi de böyle.

Katılımcı: 1995'de bu odada bir toplantıya katılmıştım. Abdullah Öcalan'la ilgili bir davadan yargılanıyordum ve kimi milliyetçi arkadaşlar Türkiye'de ifade özgürlüğü olduğunu savunuyorlardı. Onlara dönüp, "nasıl böyle bir şey söyleyebilirsiniz?" diye sordum. Fikrimi ifade ettiğim için neredeyse hapse atılacaktım. Kimi zaman, kendi kesimleri için işler iyi gidince insanlar ifade özgürlüğü var diye düşünüyorlar ama bu olaylara dar bir çerçeveden bakmak olur. Şu anda Türk medyası en kötü zamanlarından birini tecrübe ediyor.

Katılımcı: RTÜK'e dair gelişmelerden bahsetmek istiyorum; duyduklarımız çok endişelendirici haberler. İfade özgürlüğüne dair zaten sorunlarımız var, bu hareket

yeni bir darbe vuracak ifade özgürlüğüne. Amaç denetlemek ve sansürlemek; öte yandan kurul başkanıyla konuştum ve onlar da tam olarak bilmiyorlar ne yaptıklarını. Konuyu gündeme getirdiğimde milyonlarca takipçisi olan YouTube'cular olduğunu, bu insanların çok para kazandığını fakat birey oldukları için vergi ödemek zorunda olmadıklarını söyledi. Kurumların ise vergi ödemesi gerekecek, tabii böyle deyince akla ilk Medyascope gibi muhalif kanallar geliyor. Türkiye ekonomik sorunlar yaşadığı için bu vergilerin ve lisans ücretlerinin Hazine'ye katkıda bulunması amaçlanıyor. Yani işin böyle ekonomik bir boyutu da var.

Toplum maalesef çok kutuplaştı. Farklı görüşlere sahip insanlar aynı masa etrafında oturamaz oldu. Aynı kutuplaşma ve bölünme medyada da var. Bunu aşmanın yöntemlerini aramalıyız; DPI gibi platformlar bu ayrımları aşmakta çok önemli ve işe yarar elbette, fakat medyanın da oynaması gereken bir rol var. Her şeyi olduğu gibi kabullenmek zorunda değiliz. Meseleyi hükümet yanlısı ve muhalif zıtlığına indiremeyiz. Bence asıl ayrım demokratlar ve totaliterler arasında. Asıl zıtlık budur. Bu insanların de hükümet yanlıları ve muhalifler arasında eşit dağıldığını düşünüyorum. Diyaloğa katkıda bulunmak için ne yapılabilir? Bence artık Türkiye'de merkezi ana akım medya yok. Habertürk bunun istisnası; Habertürk hâlen ana akım bir kanal. Fakat hem hükümet yanlısı, hem muhalif medyada liberal kesimlerin daha çok öne çıkarılması, totaliterlerin ise arka plana itilmesi gerekli. Bunun sorumluluğunu üstümüzden atamayız. Kendimiz ne istiyoruz, bunu da düşünmeliyiz. Kendinizi liberal demokrat veya solcu olarak tanımlamanız bir şeyi değiştirmez. Ortak zeminimiz demokrat olmak ve demokrasiye inanmak olmalı. Gazeteciler olarak sorunlarımızı çözecek olan şey de budur bence. Farklı kesimlerden geliyoruz fakat ortak noktamız bu; diyaloğun devam etmesini ve çözümü istiyoruz. Evet, Kürt sorunundan bahsediyoruz ama aslında üzerine konuşulacak pek çok başka meseleler de var.

Katılımcı: Daha önce söylenen bir noktayı tekrarlamak istiyorum; benzer bir konuyu Oslo'da da ele aldık. DPI'ın katılımcıları davet ederken çeşitliliğe daha da önem göstermesi gerektiğini söylemiştik. Bunun eksikliğinin sonuçlarını tecrübe ediyoruz aslında biraz da. Çözüm süreci esnasında Türkiye'deki gazetecilikten bahsediyoruz; işte o zamanlar Erdoğan ne yapıyordu, partiler ne yapıyordu, vs. Barış gazeteciliği diye bir ifade kullanıldı bir de. Şimdi, barış gazeteciliği, barış isteyen insanların yaptığı gazetecilik anlamına gelmiyor. Manşetlerimizle insanları birleştirsek mi, yoksa Erdoğan'ı mı rahatlatsak? Bunlar bizim işimiz değil; bunlar gazetecilerin, gazetelerin işi değil. Şu anda Türkiye'de gazetecilik tarihinin en kötü dönemlerinden biri yaşanıyor. Bir sürü gazeteci tutuklu. Bazen Batılı gazeteciler tutuklandığında ortalık karışıyor; hapishanelerde kötü muamele olduğunu duyuyoruz. Mardin toplantısında yaşadığımız çıkmazı hatırlatıyor

bu bana. Daha önce de verdiğim bir örnekten bahsetmek istiyorum. 2016 yılında bir grup gazeteci bir araya gelerek bir habercilik grubu kurdu. Buradan bir grup Diyarbakır'a gitti oradaki gazetecilerle çalışmak için. Kürt şehirlerindeki çatışmalar devam ediyordu o sırada. Çocukları için endişeli aileler HDP'ye sorular soruyordu. Mesela bir baba dedi ki, kızım okuldan çıkıp arkadaşımın evine gideceğim demiş, sonra da ortadan kayboldu. Bu kızın hikâyesini nasıl anlatacağız şimdi? Daha 16 yaşındaymış, yani 18 bile değil, ama belli ki kendi siyasi görüşlerine sahipmiş. Okuldan çıkmış, sonra ne olmuş peki? Hendeklerdekiler tarafından kaçırılmış mı? Muhtemelen hayır. Muhtemelen kendisi katılmak istedi hendek savaşlarına. Fakat babasının hikâyesi de bu; zavallı kızım PKK tarafından kaçırıldı, diyor. Bunlardan hangisi gerçek hikâye? Babasının anlattığı mı? Yoksa bu kişinin kendi amaçları vardı, çatışmaya kendi katılmak istedi, demek mi? Bu ikilemi hâlâ çözemedim. Erdoğan veya HDP'nin ne dediğine bakarak içinden çıkabileceğimiz bir sorun değil bu. Asıl sorun şu, sansür ve otosansür yüzünden soru sormayı unuttuk biz. Artık gazeteciler olarak bu cesarete sahip değiliz. Diyarbakır'daki ailelere ulaşmıyoruz. 2013'te gazeteciler gidip basın açıklamalarına katılıyordu, fakat artık bunu yapacak cesaretleri yok. Oraya gitmeye cesaretleri yok, hâlbuki gazeteciler bunu yapabilmeli. New York Times dünyanın en iyi gazetesi değil belki, ama Diyarbakır'daki hendeklerdeki insanların fikirlerini onlardan öğrendik, zira ana akım Türkiye medyasından kimse gidip bu insanlara ne düşündüklerini sormaya cesaret edemedi. Türkiye'de endişelendirici bir kutuplaşma yaşandığını düşünmüyorum. Evet, insanların kendi görüşleri ve inançları var, fakat iyi gazeteci olmak kişinin şahsi konumuyla ilgili bir şey değil. Doğru soruyu sorma becerisi gitgide kayboluyor ve bu beceri kayboldukça, çözüm sürecinin hikâyesi Erdoğan'ın hikâyesi olmaya başlıyor; keyfi nasıldı, ne dedi, vesaire. Erdoğan nasıl hissetti, ne düşündü haberciliği bizi bir yere götürmez.

Esra Elmas: DPI olarak şunu söyleyelim, bu etkinliklere davet edebileceğimiz kişi sayısının da bir sınırı var elbette. Kimi zaman ise teyit alınan isimler son anda toplantılara gelmeyebiliyor. İşleri çıkıyor yahut başka gerekçelerle gelemiyorlar. Bu da buradaki çeşitliliği ve dengeyi zaman zaman etkiliyor. Türkiye üzerine konuştuğumuz bu seriye bugüne kadar toplantılarımıza gelmiş isimlerle başladık. Fakat elbette yeni yılla beraber bu gruplar genişleyecek ve daha da çeşitlenecek. Öte yandan DPI pek çok farklı konuda pek çok farklı grupla çalışıyor eş zamanlı olarak. Sizin davet edildiğiniz toplantılar haricinde başka etkinlikler de gerçekleşiyor; dolayısıyla düzenlediğimiz etkinliklerin çeşitliliğini görebilmek için internet sayfamıza bakabilirsiniz. Yani DPI çalışmalarına katılan insanlar bu masa etrafındaki insanlardan ibaret değil. Elimizden geldiğince kapsayıcı olmaya çalışıyoruz.

İkinci olarak; Mardin toplantısından bahsedildi, sorunuza doğrudan bir cevap olmayacak belki bu dediğim. Bu masa etrafındaki kimileri Erdoğan'ı yumuşatmaya çalışmanın önemli olduğunu düşünürken kimileri Öcalan'ı dinlememiz gerektiğini düşünebilir; ya da HDP binası önündeki anneleri dinlememiz gerektiğini yahut tersini de söyleyenler olabilir. Bu masada istediğimizi söyleyebiliriz; hepimizin farklı görüşleri var, burada yaptığımız da sesli düşünmek. Mardin'deki toplantı bizim memnuniyetsiz olduğumuz toplantılardan biriydi gerçekten. Öte yandan o kadar çok toplantı yaptık ki DPI'ı da bu toplantıyla hatırlamak haksızlık olur.

Hendek savaşları başladığında ben de bölgedeydim saha çalışması için. Bu haberleri aktarmak için üçüncü bir yol olduğunu düşünüyorum, zira bence sunduğunuz seçeneklerden ikisi de doğru değil. 16 yaşında bir çocuktan bahsediyoruz. Bu çocuğun bir dava için kendini feda etmesi doğal mı ya da doğru? Onun için hayal ettiğimiz şey bu mu? Evet, o çocuk kandırılmış diye bakmak meseleyi anlamaya yetmez ve aynı şekilde feda kültürünü yüceltmek de sorunlu. Kendimize şunu soruyor olmalıyız; bu çocuklar neden böyle yapıyor? Bir dava için yaşamaktansa ölmeyi tercih etmeleri neden? Gazeteciler bunları da sormalı. Şimdi, üçüncü oturuma geçmeden siz gazetecilere yönelik bazı sorularım olacak. Söyleyecek karamsar sözlerimiz epey oldu sabahtan beri elbette, ama ne yapılması gerektiğine dair bazı öneriler de ortaya çıkmaya başladı. Dinlediğim bazı hikâyeler beni çok etkiledi; barış sürecinde de böyle bir hikâye paylaşımı vardı, örneğin İstanbul'dakiler Diyarbakır'dakilerin hikâyelerini dinliyordu, Diyarbakır'dakiler ise İstanbul'dakilerin. Herkesin böyle hikâyeleri var. Belki gazeteciler de insan hikâyelerine odaklanabilir, bu sıradan hikâyeleri ele alabilir. Fırsatlardan söz ediyorduk demin. Evet, çok yıkım yaşandı ama bu beraberinde dayanışmayı getirdi. DPI olur, başka bir yer olur, böyle bir araya gelmemiz çok değerli. Hayat bu fırsatları karşımıza çıkarıyor, dolayısıyla fırsatları değerlendirmeliyiz. Kendi algılarımızı değiştirmeye çalışmalıyız biraz da. Bunlar haricinde yapılabileceklere dair sizin önerileriniz neler?

Üçüncü olarak, görüyoruz ki olan biten her şeye rağmen sorun örneğin Kuzey İrlanda'da olduğu kadar ciddi değil. Hâlâ birlikte yaşamaya devam ediyoruz. Bunu bazen çok garipsiyorum; sokağa çıktığımızda insanların hâlâ eğlendiğini görüyoruz, Diyarbakır'da da böyle. Nasıl olabilir, diye düşünüyorum; sonra da diyorum ki, insanlar her beş on yılda bir başlarına bir felaket gelmesinden, bir travma yaşamaktan bıktılar belki. Hayatlarını olabildiğince iyi bir şekilde yaşamaya çalışıyorlar. Dediğim gibi, biz toplum olarak hâlâ birlikte yaşayabiliyoruz. Bu gündelik hayat hikâyelerine yer verilmeli belki de medyada. Hepimizin yazıp çizebileceği alternatif medya organları var; bence bu hikâyelere de yer vermeliyiz. Gazeteciler ne yapabilir, siz ne yapabilirsiniz? Birbirinize önerileriniz ne olur?

Oral Bey diyalog eksikliğinden söz etti. Medyada diyalog olmaması, medyanın ülkedeki herhangi bir demokratikleşme sürecine – bu Kürt meselesi olur, Ermeni meselesi olur – katkıda bulunamayacağı anlamına gelir.

Moderatör: Evet, ben de bir ekleme yapayım; bu kutuplaşma hem var, hem yok. 23 Haziran seçimleri halkın kutuplaşmayı istemediğini gösterdi. Toplum bunu istemiyor. Devletin seçilmesini engellemeye çalıştığı adaya oy verdiler, oy farkı 800,000'e çıktı. Geniş anlamda toplumun, zannettiğimiz kadar kutuplaştığını düşünmüyorum. Bence insanlar birbirlerini kucaklamaya hazır. Öncelikle bunu söyleyeyim.

İkinci olarak, medyaya baktığımızda kutupların hâlâ var olduğunu, karşı tarafla ortak bir zeminde buluşmaya gönüllü olan ılımlıların ise neredeyse tamamen piyasadan silindiğini görüyoruz. Artık bir havuz medyası var, bir de muhalif medya. Arada bir şey yok. Nüansları kaybettik. Bu nüansları kaybetmenin bize zararı oldu; insanlar ana akım medyadan uzaklaştılar, sosyal medyada toplandılar. Bu konuda medya çalışanları olarak kendimize eleştirel yaklaşabilmeliyiz.

Katılımcı: Hata hepimizde; kutuplaştırma çabaları başarılı oldu diye düşünüyorum. Hepimizin tavrımızı gözden geçirmesi gerekiyor. Şimdi ara veriyoruz, döndüğümüzde ise önümüzdeki fırsatlardan bahsedeceğiz.

Oturum arasında katılımcılar

GÜNÜMÜZ TÜRKIYE'SİNDE OLASI BİR ÇÖZÜM SÜRECİ İÇİN FIRSATLAR: BARIŞ VE DEMOKRASİYE MEDYA NASIL KATKIDA BULUNABİLİR?

Katılımcı: Evet, barış sürecine dair hepimiz kendi görüşlerimizi bildirdik; bence barış sürecinin takdir edilecek pek çok yönü var. Türkiye ve AK Parti açısından son on beş yirmi yılda gerçekleşen en iyi şeydi barış süreci. Hepimiz çok şey öğrendik süreçten; şahsen ben çok şey örendim, süreç nasıl inşa edilir, neler yapmalı, neler yapmamalı. Başka bir girişim olursa nelere dikkat etmeliyiz, bunları öğrendik. Hepimizin bir birikimi oluştu. Barış süreci herkesin gündemine girdi; barış fikri herkes tarafından tartışıldı. Yani başladığımız noktaya dönmedik aslında; elimizde bütün bu tecrübe birikimi var. Bu az bir kazanım değil. Ben gazeteci değil akademisyenim, kimi zaman yazılar kaleme alsam da gazeteler için; dolayısıyla medyayla ilgili söyleyeceklerim gazeteciden ziyade okur perspektifinden olacak. Bence barış ve demokrasinin birbirinden ayrı düşünülmesi iki sebepten çok olası değil. İlk olarak, Türkiye'ye barışı getirmek için yapacağınız her şey, aynı zamanda demokrasiye de faydalı olacaktır. Silahsızlanma demokrasiyi destekleyecektir, yasal bir zemin yaratmak da öyle; zamanında barış adına tartışılan diğer tüm adımlar da. Dolayısıyla demokrasi olmadan barış olur mu sorusunun Türkiye özelinde pek de geçerli bir soru olmadığını düşünüyorum. Dünyaya baktığımızda barışın sadece mükemmel demokrasilerde elde edilmediğini görüyoruz. Kolombiya'da bambaşka bir hikâye var, Kuzey İrlanda'da başka bir hikâye; Güney Afrika da öyle. Bence demokrasi olmadan barış mümkün mü sorusuna bu kadar takılanlar, sürece açıkça karşı çıkamadıkları için böyle yapıyorlar. Siyasetteki ve medyadaki birçok kişi sürece oldukça kişisel yaklaştı; sanki kendileri süreçte yer almazlarsa süreç başarılı olamaz gibi davrandılar. Fazla ego sahibi gazeteciler de bu süreçte sorun oldu.

Sürece dair üçüncü tespitim ise şu: Bence kimi gazeteciler AK Parti karşıtlıklarını sürece de yansıttılar. AK Parti'ye ve politikalarına karşı olabilirsiniz fakat AK Parti'nin doğru bir iş yapamayacağını söylemek, sürece bu sebepten karşı çıkmak doğru değil. Burada da bazı fırsatların yeterince değerlendirilmediğini düşünüyorum.

Önümüzdeki dönemde neler yapılmalı; neler yapılabilir? İki büyük avantajımız var, diye düşünüyorum. Öncelikle evet, dört yıl geçti sürecin üzerinden ve arada çatışma dönemleri de oldu, ama artık iki tarafın da makul davranması gereken bir dönemdeyiz. Devlet, askeri siyasi tüm kartlarını oynadı, yargıyı kullanarak HDP'yi yok etmeye çalıştı. Ama HDP'nin gücünde azalma olmadı; hâlâ % 10 oy aldıkları gerçeğini

değiştirmedi. Halkın HDP'ye desteğini askeri güçle ya da yargı yoluyla yok etmek mümkün değil. Bu artık iyice açık hâle geldi. Öte yandan PKK ya da Kürtlerin de makul davranması gerekli. Suriye'de Kürtlerin kazanımları oldu, evet; fakat ABD desteği olmadan bunu sürdüremezler. Irak'ın 20 yıldır ne durumda olduğunu görüyoruz; uluslararası destek verilmeyen referandumun sonuçları ortada. Hendek savaşlarına gelince, Kürtler bu yöntemlerle bir şey elde edemeyeceklerini gördüler; dolayısıyla artık herkesin daha makul bir şekilde davranacağına inanıyorum. Taraflar bunu açıkça dile getirmese de durum böyle. Son iki seçimdir CHP gibi sürecin parçası olmamış partilerin dahi barışa dair çok daha hevesli davrandığını görüyoruz. CHP bir dönüşüm geçiriyor, her ne kadar bu dönüşüm kimi muhalifleri mutlu etmese de. Benim gözlemlerim bu yönde. Fakat bir yandan da sorunun arkasında kısmen CHP var. Dolayısıyla nasıl süreci destekleyen bir partiye dönüşecekler, bunu sormak lazım. Çünkü zamanında CHP süreci destekleseydi, insanlar barış sürecini kolay kolay kötüleyemezdi. Ne yapılabilir? Mesleki tecrübeleri nedeniyle gazeteciler benden daha iyi yanıtlayacaklardır bu soruyu. Biz Diyarbakır merkezli küçük bir düşünce kuruluşuyuz. Barış fikrini gündemde tutmaya çalışıyoruz; dolayısıyla bu, gazetecilerin de yapabileceği bir şey. İkinci olarak, toplumun farklı kesimlerini bir masa etrafında toplayarak birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlıyoruz; bunun hem mümkün, hem de çok yararlı bir girişim olduğuna inanıyorum.

Katılımcı: Elbette korku insan doğasının bir parçası; korkularımız çatışmayı besler. Öte yandan huzur, güvenlik ve istikrar isteriz. Hayatta bunları elde etmeye çalışırız. Çatışma sürdürülebilir değildir; biz insanlar olarak istikrar ve barışı arzularız. Suriye'deki durum da benzer biçimde; sürdürülebilir değil. Geçmişte farklı kesimlerin bir masa etrafında toplanması fikrini ortaya attığımızda hakkımızda çok kötü şeyler söylendi. Bana katil dendi, katilleri destekliyorsun dendi; fakat yıllar geçti, herkes bir masa etrafında toplanır oldu artık. Rusya'yla masaya oturduk, ama çok zaman kaybettik, Suriye'de çok insan öldü. Evet, barış sürecinin devam etmesi gerekli; bence zaten devam ediyor da. Rafa kaldırılmış olabilir ama buna rağmen devam ediyor. İnsanlar ne yapılması gerektiğini tartışıyor, Kürtlerin ne istediğini, nelerden mahrum bırakıldığını tartışıyor. Bu sorular hâlen tam anlamıyla cevaplanmadı. Geçen ay ülkenin farklı kesimlerinden kadınlar olarak Londra'da bir araya geldik ve bu tartışmayı sürdürdük; farklı platformlarda bir araya gelerek bu diyaloğu devam ettiriyoruz. Süreç biteli 30 yıl olmadı aslında, 3-4 yıl oldu sadece, bunu unutmamak lazım. Daha çok yeni her şey. Barış hâlâ herkesin gündeminde. En ufak bir işarette bile herkes sürecin yeniden başlayabileceği ihtimali üzerinden heyecanlanıyor.

Bu koşullarda medya ne yapmalı? Bir örnek vereyim; şahsen Hong Kong'da olup bitenleri hem gazetelerden, hem de sosyal medyadan takip ediyorum. Ben gazeteci değilim, belki bu konuda fikir belirtmem çok yerinde olmayacak ama yine de konuşmak istiyorum. Hong Kong olaylarına dair haberlerde sol basın da, sağ basın da halkın mücadelesini göz ardı ediyor. Biz zaten kendi haberlerimizi yazmıyoruz, sağdan soldan kopyalayıp yapıştırıyoruz. Haber ajanslarından gelen haberleri kullanıyoruz; kendi haberlerimizi yapmıyoruz. Bu çok önemli diye düşünüyorum. Teyit.org'un önemli bir site olduğunu düşünüyorum, dünyada benzeri örnekler mevcuttur belki. Haberlerin teyit edilebilmesi için bağımsız bir platforma ihtiyaç duyuluyor.

Son olarak Akil İnsanlar Heyeti'nden söz etmek istiyorum. Bence bu heyet çok küçümsendi ve ciddiye alınmadı. Raporları düzgün bir şekilde okunmadı ya da tartışılmadı; özellikle de Marmara Bölgesi'yle Güneydoğu Bölgesi raporlarının dikkatle okunup kıyaslanması gerekiyordu halbuki. İnsanlar çekincelerini, kaygılarını, isteklerini ifade ettiler süreç boyunca; bunlara kulak verilmesi gerekiyordu. Barış olacaksa, Marmara Bölgesi'nde yaşayanların kaygılarını göz ardı edelim diyemezdik. Ya da Güneydoğu'daki insanların kırk yıldır, elli yıldır yaşadığı her şey, bütün o acı, korkular, bunlar da göz ardı edilemez. İnsanlar ilk kez kendilerini bu kadar açık bir şekilde ifade etmeye başlamıştı; o fırsatı kullanmamız gerekiyordu. Tayyip Erdoğan asimilasyon döneminin sona erdiğini söyledi örneğin, cumhuriyetin kurucu paradigması artık sorgulanıyordu. Bu esnada herkes baskılanmıştı aslında; yurttaşlık tanımı dahi herkesi kapsamıyordu. Bunu da tartıştık. Yeni bir sosyal anlaşma, yeni bir uzlaşı tesis edilmesi gerekiyor. Belki 1921 Anayasası üzerine inşa edilmeli bu uzlaşı ruhu. Basın, vesayetin zincirlerini üzerinden tam anlamıyla atmalı. Risk alabilmeliyiz. Tarihe sadece gerçek anlamda risk alanlar geçer.

Katılımcı: Ben de birkaç söz söylemek isterim. Tartışmalarımızda önemli noktalar gündeme geldi; bunların hepsi, hâlen geçerliliği olan tespitler. Örneğin silahsızlanma; buna dair konuşmak, bunu gerçekleştirmekten çok daha kolay, zira uzun dönemli bir proje bu. Silahların bırakılmasından önce sorunun askeri bağlamından çıkarılması gerek; şiddetin olmadığı bir ortamda sorunu tartışabilmeliyiz. Tabii bunun önünde engeller var. Konuştuğumuz çoğu Kürt arkadaşımız, hatta Türk solcuları, silahları bir güvence olarak görüyor Kürt hareketi açısından. Silahları bırakırlarsa devletin kendilerini yok edeceğine inanıyorlar. Bu ciddi bir iddia. Gerçekte durum böyle mi, bilmiyorum. Silahsızlanma önemli bir mesele.

Bu sadece Kürt hareketiyle ilgili değil, Türk soluyla da ilgili bir problem. Sol hareketin tarihine dair bir kitap okuyorum bu aralar ve orada da benzer bir hikâye var.

"Güç elde etmek için şiddete başvurduk, ama bu şiddet dönüp dolaşıp bize zarar verdi," diyorlar. Maalesef kimse bu sorunla yüzleşmek istemiyor. Solcular için olduğu kadar Kürtler için de geçerli bu. Bu konuda da konuşabiliriz biraz. Tabii biz meselenin bizzat tarafı olmadığımız için bizim cevaplarımızın etki alanı görece sınırlı.

Katılımcı: Politikaların uygulanabilmesi için arkalarında bir iktidar olması gerekir; Kürt hareketinin uzun süreçlerden geçti, elde ettiği kazanımlar oldu. 1990'larda silahları olduğu için elde ettikleri kazanımlar oldu örneğin. 1990'larda sosyalist bir dergide çalışıyordum; Kürt sözcüğü yasaklıydı o zamanlar, "K..." yazmamız gerekiyordu. Yakın zamanda MHP'den biri Kürtlere dair aşağılayıcı ifadeler kullandığında kendisine dava açtılar. Yani bir değişim var. Silahlar bırakılsın demek kolay ama ülkenin koşulları tarafları silahlanmaya itmişti zaten. Dünyanın dört bir yanındaki örneklerde bunu görüyoruz. Son olarak şunu eklemeliyim; bu süreç sayesinde Kürt sorunu kendine medyada yer bulur oldu. 2006-7 yıllarında Sabah gazetesinde foto muhabir olarak çalışıyordum. Toplantılarda zaman zaman kendi görüşlerimi dile getiriyordum. Duruma dair çok basit gerçekleri ifade etmem bile diğer gazetecileri çok şaşırtıyordu; Kürt sorununa ya da çatışmaya dair temel olgulardan haberdar değildiler zira. Belki ana akım medyadaki kimi köşe yazarları PKK'nın tarihini biliyordu, fakat genel olarak gazeteciler ve muhabirler çok cahildi bu konuda.

Esra Elmas: Bir hatırlatma yapayım, lütfen silahsızlanma ya da silahların bırakılması gibi konuları tartışmayalım, zira toplantının konusu bu değil. Burada medya olarak kendimizi değerlendiriyoruz ve süreçte medyanın rolüne bakıyoruz. Ne yapılabilir, seçenekler neler? Silahsızlanma konusunu bırakalım.

Katılımcı: Bir nüansa dikkatinizi çekmek isterim. Silahları bırakmakla şiddetin sonlanması aynı şey değil. Filipinler'e bakalım. Şiddet, silahların bırakılması veya teslim edilmesinden çok önce sonlandı. İki olay arasında epey bir zaman var. Kuzey İrlanda'da da şiddet sonlandıktan sonra silahların resmi olarak bırakılması 6-7 yıldan fazla sürdü. Dolayısıyla ortada birbirinden farklı iki kavram var.

Katılımcı: Evet, çatışmanın tarafları arasında değiliz ama barışa tarafız biz. Sizin mantığınıza göre o zaman IŞİD'e de karşı çıkmamak gerekir; hatalı bir mantık bu. Eleştiri hakkımız var, aksi takdirde medyada kimse için barış yanlısı diyemezsiniz.

Esra Elmas: Şiddet ve ateşkes çok farklı bir mesele, bunu söylemek istemiştim. Önce kendimize bakmadan kimseye ders verecek konumda değiliz.

Katılımcı: Kendi tavrımızı ele alıyoruz burada. Yakın zamanda bir yerde okudum, eskiden havuz medyasını takip edenlerin çoğu artık bu basın organlarını takip etmiyorlar. Başka kaynaklara yönelmişler. Çok yakın zamanda yapılan bir araştırmanın sonuçları bunlar. Bunlar değerli bulgular, zira hükümete baskı uygulamamızı mümkün kılıyorlar. Yakın zamana kadar havuz medyasını takip eden kitle, artık burada okuyup izledikleriyle ikna olmuyor. Geleceğin anahtarı barış gazeteciliğinde; bence hükümet de bunun farkında. Şu korkunç SETA raporu da bu farkındalığa işaret ediyor. Türkiye'deki gerçek gazetecileri fişlemişler bu raporda. Bu masa etrafındaki birkaç kişinin adı da yer alıyor raporun içinde. Bu endişelendirici bir durum. Biri benim hakkımda Diyarbakır valisine bu adam ajandır demiş mesela, üç farklı ülkenin adı geçmiş; hangi ülkelerin ajanıymışım anlayamadım ama böyle suçlamalar dönüyor.

Basının da yeni duruma göre kendine bir yol haritası çizmesi gerek, zira görünen o ki insanlar artık havuz medyasına güvenmiyor. Havuz medyası Türkiye'nin medya organlarının % 90'ından fazlasını kontrol ediyor, dolayısıyla bu fırsattan istifade ederek bir program çizmemiz, hatta belki yeni medya platformları oluşturmamız gerek. Yapabileceğimiz şeyler var. Erdoğan'ın ikna olmasını beklemekten bahsetti birisi; bence burada asıl mesele Erdoğan'ın değil onun kitlesinin ikna edilmesi. İstanbul seçimlerinden sonra Erdoğan da tehlikeyi fark etti ve buna göre pozisyon aldı bence.

Katılımcı: Bir önerim var. Gazetecilerin attıkları manşetler veya yazdıkları makaleler ile siyasi aktörler üzerinde yarattıkları etkiden bahsettik. Tabii ki medya gündem belirleme kapasitesine sahip; bu yüzden bunun üzerine biraz kafa yormalıyız. Türkiye medyasında, özellikle Kürt sorunu ile ilgili olarak söylem ve dil sorunumuz var. Terminoloji ve kullanılan tabirlere ilişkin bir sorun var. Bu konuda bir şeyler yapılmalı. Biraz bunu düşünelim; bu incitici dilin neden kullanıldığını, taraflara ve bireylere nasıl zarar verdiğini düşünelim. Bu sadece İmralı sürecinde ve Oslo görüşmelerinde değişti, o da hükümet yanlısı medyada. Çözüm sürecinde iyi kötü bir sürü şey öğrendik. Bu öğrendiklerimizden en iyi şekilde nasıl yararlanabiliriz? Sizi bunun hakkında konuşmaya veya daha fazla düşünmeye davet etmek istiyorum. İsterseniz bu dil sorunu hakkında daha fazla şey söyleyebilirim. Örneğin, kimileri terörist kelimesini kullanırken bazıları bunun yerine gerilla diyor veya başka sözcükler kul-

lanıyor. Dil meselesi derken bunu kast ediyorum. Grupların kendilerini tanımlamak için tercih ettiği sözcükler var ve onlardan bahsederken biz de bu kelimeleri kullanmalıyız. Örneğin, Türkiye'de AK Parti dediğinizde, insanlar AK Parti'nin destekçisi olduğunuzu düşünüyor. AKP derseniz, muhalif olduğunuzu düşünüyorlar. "Pekeke" ve "Pekaka" telaffuzları arasında da bu ayrım var. Bu telaffuz farklılıkları PKK yanlısı veya karşıtı olduğunuzu gösteriyor güya. Dil sorunlarından kastım bu. PKK kendine "Pekeke" diyor, bu onların kendi seçimi. Mesela François ismini Fransuva diye telaffuz ediyoruz, Türkçeymiş gibi Françoyis diye telaffuz etmiyoruz. Peki bunu neden PKK için de yapmıyoruz? Neden "Kaceka" diyoruz da "Keceke" demiyoruz. Bence bunlar da sorun, ve bunları da düşünmeliyiz. Eğer PKK bu çatışmaya tarafsa ve Oral Bey'in dediği gibi, bir noktada silahlar bırakılacaksa, PKK bir noktada muhatap alınacak; bu yüzden de medyanın kullandığı dili düşünmeye başlamalıyız.

Katılımcı: NTV'de bu konuda ciddi tartışmalar yaptık. Birisi dış basın haberleri bürosu müdürlüğünden istifa etmek zorunda kaldı. PKK yazdığını editörler "terör örgütü PKK" olarak değiştirdi ve arkadaşımız bu karara karşı çıktı. "IRA'dan bahsederken de terör örgütü IRA mı diyorsunuz," diyerek itiraz etti. Sonunda istifa etmek zorunda kaldı. Yani bu bir gerçek. Bu PKK telaffuzu ayrımı bana yapay bir ayrım gibi görünüyor. Mesela Hürriyet, "Pekeke" telaffuzunu tercih ediyor. Kişisel olarak yirmi yıl boyunca "Pekaka" dedikten sonra "Pekeke" demeyi garip buluyorum, bu sadece kişisel bir seçim, benim açımdan politik bir seçim değil. Maalesef Türkiye'de bahsettiğiniz gibi AK Parti demekle AKP demenin farklı anlamlara gelmesi gibi bir sorun var. Bir sorun hakkında yazdığınızda, insanlar taraflardan birini ya da diğerini desteklediğinizi düşünüyor.

Gençliğimde, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne üyeydim. Taraf gazetesi bizi hedef gösterdi. Bazı insanlar bana muhalif gazeteci diyorlar ama ben kendimi böyle görmüyorum. Kendimi gerçeğin peşinde koşan bir gazeteci olarak görüyorum. Aynı şey Kürt meselesi için de geçerli. Biz gazeteciler olarak gerçeğin peşinden gidiyoruz, ama insanlar sürekli saldırı ya da itiraz hâlinde. Belirli toplantılara davet edilmiyorsunuz böyle olunca. Hükümet beni en son toplantıya davet ettiğinde yıl 2008'di. Kendimi sadece hükümeti değil tüm partileri eleştiren biri olarak görüyorum. CHP veya MHP'yi de eleştirebilirim. Evet, hükümeti ve Erdoğan'ı da eleştiriyorum. Ama insanlar sizin doğrudan kendilerini desteklemenizi istiyorlar. Dil meselesine bir örnek de şu, Reuters'ın dijital raporunda gördüm bunu. Journo'ya dair bir haber bu, Journo eskiden sendikanındı biliyorsunuz. İnternetten yayın yapıyor. Burada Türkiyeli yerine Türk deme eğilimi var, halbuki Türkiye'de sadece Türkler yaşamıyor ki. Bunun artniyet içeren bir tercih olmadığını biliyorum ama bu dil değişmeli, yoksa dışlayıcı oluyor. Sorun bu. Yani böylesi bir hatayı Journo bile yapıyorsa, düşünün

artık. Bir de aklıma geldi, eskiden çalıştığım kanalda "Keceke" telaffuzunu kullanmaya özen gösterirdik.

Katılımcı: Journo'yu desteklemek için söylemiyorum ama sizin örnek gösterdiğiniz sözcük seçimi rapordan doğrudan alınmış; dolayısıyla Journo'ya değil rapora ait. Biraz çeviri-yorum etkisi olmuş olabilir.

Katılımcı: Burada tek tek yayınlardan bahsetmiyorum. Bu genel bir mesele. Ve bu konuda ne yapabiliriz diye sormak istiyorum. Ve evet, siz kendinize muhalif gazeteci demeseniz bile, diğerleri sizi böyle görüyor. Aynı şey benim için de geçerli.

Burada Chatham House Kuralı geçerli olduğundan bir anımı paylaşmak istiyorum sizinle. 2013 yılında Diyarbakır'da barış sürecine ilişkin hükümetin yürüttüğü bir atölye çalışmasına davet edildim. Yıl 2013'tü, ondan sonra bir şeye davet edilmedim. Fakat öte yandan, diğer siyasi partiler de beni hiçbir yere davet etmedi. Yakın zamanda tanıştığım biri bana dedi ki, neredeyse senin yüzünden CHP ile başımız belaya girdi. Ben de sordum, ne demek istiyorsun? Herhalde yakında yeni bir çözüm süreci başlayacağının tahmin edildiğini söyledi, ben de nasıl yani, dedim. Görünüşe göre CHP, katıldığım DPI toplantıları nedeniyle çözüm sürecinin yeniden başlayacağı izlenimini edinmiş. Yani bu konuştuğum HDP'den biriydi; demek CHP'liler HDP'lilerle konuşuyor ve katıldığım DPI toplantılarını soruyorlar. Ben HDP'li değilim, sadece Kürt'üm ve babam eskiden siyasetçiydi, bu yüzden insanlar bana karşı olan birtakım önyargıları var. Kürt olduğum ve DPI etkinliklerine katıldığım için çözüm sürecinin yeniden başlayacağını düşünüyorlar. Bu DPI toplantıları yıllardır devam ediyor. Bazılarımız yıllardır bu toplantılara geliyoruz ama yine de, böyle düşünenler var işte.

Esra Elmas: Burada bir çelişki var aslında. Örneğin hafta sonu Suriye üzerine düzenlenen bir toplantıya yabancı konuşmacı bulmak için DPI olarak bizden yardım istediler, biz de yardım ettik. Böyle bir sorun yok aslında. Siyasi partinin içindeki şahısların birbirlerinden farklı görüşleri olabilir elbette.

Katılımcı: Demek istediğim şey hala geçerli, ben gazeteciyim ve başka türlü etiketlenmek istemiyorum. Belirli bir nedenden dolayı değil. Kanalın sahibiyle aynı görüşte olduğumuz için çıkıp bir kanalda çalışıyoruz örneğin? Hayır, durum böyle değil. Programımızı TV'de yayınlama fırsatı bulduğumuz için bu fırsatı kullanıyoruz sadece. Bu çaba en zor koşullar altında bile devam ediyor.

Esra Elmas: Şimdi size birkaç soru soracağım ve sizinle birkaç not paylaşacağım. DPI hem iyi hem de kötü anlamda bir efsaneye dönüştü. Bir toplantı düzenliyoruz ve insanlar yeni bir sürecin başlayıp başlamadığını soruyorlar, herkes heyecanlanıyor. Bazen biz de heyecanlanıyoruz. Biz hep elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyoruz. Ama burada gözden kaçırmamamız gereken bir boyut var. Tüm bu konuşmalar, insanların hâlâ çözüm aradıklarının bir kanıtıdır. İnsanlar bununla hâlâ ilgileniyor, insanlar hâlâ hevesli, insanlar hâlâ ortada rasyonel bir zemin olmamasına rağmen bu çözüm sürecinin yeniden başlayacağına çok inanıyor. Ufukta bunun dair görünür bir şey yok, ama yine de insanlar bu beklentiye sahipler ve bu büyük bir fırsat bence. İkinci olarak, önümüzde yer alan fırsatlara bakmalıyız. Şu anda, politik iklimi değerlendirdiğimizde, evet, çok korkunç bir tablo var önümüzde ama bir yandan da siyasi iklim değişiyor ve muhalefet giderek güçleniyor. Yeni partiler ortaya çıkacak, bu yüzden siyasi alanda daha fazla çeşitlenme göreceğiz ve muhalefet büyük olasılıkla yeni bir dinamiğe kavuşacak. Bir liberalleşme veya rahatlama dönemine gireceğiz, zira böyle olmak zorunda. Medyanın bakış açısından, bunun yeni fırsatlar yaratacağını düşünüyorum. Belki medya bunu değerlendirip ve önümüzdeki yeni tablodan bir şeyler çıkarabilir.

İnsanlar medya kuruluşlarının belirli siyasi tavırlarla ilişkili olduğunu ve söyledikleri her şeyin % 100 doğru olamayacağını biliyorlar. Türkiye'nin en popüler internet sitelerinden biri olan teyit.org'u ele alalım; bu site çok popülerleşti çünkü insanlar okudukları her şeye inanamayacaklarını biliyorlar. Kendine hitap eden medya organlarını arayan bir kitle var, aslında kullanılabilecek fonlar da var; belki de bu masanın etrafındaki gazeteciler güçlerini birleştirip yeni bir şey başlatabilir. İçinde bulunduğumuz durum bu. Yeni siyasi partiler ortaya çıkıyor. Belki de medya da kendini dönüştürecek. Ne tür bir strateji benimsemeli? Ortada bir temel var; bir süre Erdoğan'a odaklandık ve şimdi Cumhuriyet Halk Partisi daha güçlü bir aktör haline geldi ve yeni partilerin de bu konuda söyleyecekleri şeyler olacak. Gazetecilerin stratejisi ne olacak, şu anda tartışılması gereken bu; yeni dönemde medya en iyi nasıl kullanılabilir? Yeni medyadan nasıl faydalanabiliriz?

Sürecin sona ermesinden bu yana üç yıl geçti ancak kırk yıl geçmiş gibi geliyor. Bu yüzden daha uzun vadeli bir vizyona ihtiyacımız var, bu deneyim sadece AK Parti'ye ait değil. İnsanlarımız hazırdı. Kolombiya'da toplumdan talep vardı, barış anlaşması imzalandı, ancak halk bunu kabul etmedi. Ama burada insanlar hazır ve istekliydi. Halkın sürece desteği büyüktü, çünkü çatışma nedeniyle birçok insan acı çekti. Sadece medya değil, aynı zamanda akademi de barış girişiminden çok şey öğrendi. Geçmişte, sadece bir avuç akademisyen veya bir avuç gazeteciydi bu konu hakkında bilgiliydi, süreç sayesinde akademi bu işin detaylarını da öğrendi. Örneğin, PKK'nın

"Pekeke"den önce bir süre kendilerine "Pekaka" dediklerini öğrendim ben şahsen; yani bizzat örgütün kendisi bile böyle bir kafa karışıklığı yaşamış bir ara. Şunu da unutmamalıyız, evet Kürt meselesini konuşuyoruz, ama bunu sadece Kürtlerle konuşmuyoruz. Söylediğiniz gibi, Türklerin de hesaba katılması gerek. Kürt meselesi hakkında konuştuğumuzda sadece Kürtlere değil, Türk çoğunluğa da hitap. Türkiye'de milliyetçilik şu anda yükselişte. İnsanlar bu meselenin bitmesini istiyor artık. Türkiye'deki hakim kamuoyu bu. Peki medya bunu nasıl yönetecek, bu insanları nasıl kazanacak? İnsanları barış fikrine nasıl hazırlamalıyız? Türkiyeli gazeteciler ne yapmalı? Bu çok önemli, böyle bir hazırlık daha önce hiç yapıldı mı? Ne yapabiliriz? Nasıl yardım edebiliriz? Bence bu sorular sorulmalı.

Katılımcı: Gazetecilikten, nasıl bir dil kullanılması gerektiğinden bahsettik. Ben sivilsayfalar.org'a yazıyorum. Tabii ki sivil toplumda ister istemez siyasete değinmeniz gerekiyor. Haber yazarken, gazeteci gibi davranmanız ve ayrıca başka bir kaynak okumayan insanlara hitap ettiğinizden emin olmanız gerekir. Çünkü haberlerinizi herkes okuyor. Mesela Kürt annelerin protestoları hakkında, burada en başından beri Kürtleri monolitik bir blok olarak düşünme sorunu var. Bu büyük bir problem. Her iki taraf için de en başından beri annelerin protestosunu destekliyorum. Fakat sadece ölülere değil hayattakilere de sahip çıkmalıyız. Her iki taraf da elbette çocuklarını çok seviyor, ancak öte yandan oğullarını ve kızlarını savaşa göndermeye hazırlar. Bir zamanlar on altı yaşındaki torununu dağa göndermekten mutluluk duyacağını söyleyen bir kadınla tanışmıştım. Kendisine sordum, neden onu gönderiyorsun? Onu silahlı bir mücadeleye gönderme hakkını sana veren nedir? Sen kendin gitsene. Bu protesto bizzat HDP'ye zarar vermek için tasarlanmış olabilir. HDP'ye karşı gizli bir planın parçası olabilir, bunun da farkındayım. HDP'nin yaptığı her şeye katıldığımı söylemiyorum, ancak HDP Kürtlerin tercih ettiği parti ve bence çözümde de önemli bir rol oynayacaklar. Bu anneleri dinlemeli ve bu olan bitenlerin HDP'yi daha fazla cezalandırmak için kullanılmamasını sağlamalıyız. Ben de yazımda buna değindim, gazetecilik nasıl olmalıdır konusunu işlerken. Anlatacağımız hikâyeleri özenle seçmeliyiz.

Her zaman gerçeğin peşinde olmalıyız. Birey olarak kendi konumumuz tüm bu süreçlerde çok önemli. Evet, barış süreci kimi şahısların karizması üzerine inşa edildi ve şimdi aktörlerin kişiliklerinin bir kenara bırakılması gerekiyor, aksi takdirde bunun tüm süreç üzerinde zararlı bir etkisi olabilir. Evet, tabii ki toplumsal bir sorumluluğumuz var. Üstlenmemiz gereken bir sorumluluğumuz var çünkü insanlar bizi dinliyor ve sözlerimiz onların fikirlerini değiştirebilir. Bu yüzden fikirlerimizi her zaman açık ve dürüstçe ifade etmeliyiz.

Katılımcı: Ne yapılabilir? Bence bir şey yapıldığında herkesin eleştiriye açık olması gerekli. Barış gazeteciliği istiyoruz, ancak Kürt hareketinin eleştirilmesini istemiyoruz. Böyle bir şey olamaz. Bazı insanlar bu eşiği aştığımızı söylüyor. Bazen bundan o kadar emin olamıyorum. Toplum o kadar kutuplaşmış hâlde ki insanları hemen yaftalıyoruz. İnsanları Kürtçü, liberal, muhafazakâr, dindar, solcu, sağcı diye yaftalıyoruz. Tüm bu etiketleri insanlara takıyoruz. Bu döngüden çıkmak için ortak zeminimizi genişletmemiz gerek. Bunu yapabildiğimiz sürece birlikte başarılı olmamamız, birlikte çalışmamamız, birlikte konuşmamamız için bir sebep yok; bunu yapabilirsek Kürt meselesi açısından, Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından bence büyük adımlar atacağız.

Moderatör:

Bitirmeden önce söylemek istediğim birkaç şey daha var. Temel sorunlarımızdan biri de şu: Türkiye, hem Türkler hem de Kürtler arasında hem de laikler ve muhafazakârlar arasında çok kutuplaşmış durumda. Bu kutuplaşmalar gazetecilik için de zor oldu. Bizi gazeteci olarak zor duruma soktu. Bence son seçimde halkın tepkisi bu kutuplaşmaya karşı yöndeydi. İstanbul ve Ankara belediye başkanı seçilen Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş'a bakalım. Bunlar melez, yani hibrit siyasetçiler. Hibrit ile ne kastediyorum? Birinin dindar kesimde kökleri var, diğerinin ise milliyetçi çevrelerde ve bu bağlar tamamen kesilmemiş de; ancak farklı ortamlarda da kendilerine yer edinebiliyorlar. Görünen o ki halkı da samimiyetlerine ikna etmişler. İnsanlar bu hibrit siyasetçileri, Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş'ı seviyorlar. Bunu görüyoruz. Bazı şeyleri fark edebilmeliyiz gazeteciler olarak. Yıllar boyunca hep şeriat ve gericilik tehlikesi yazılıp çizildi gazetelerde; şimdi atmosfer değişti, ulusalcılar ve cumhuriyetçiler hedefte. Türkiye tarihinde bunun örnekleri var. Sözcü'nün pozisyonuyla havuz medyasının pozisyonu arasında bir orta nokta olmalı. Bu merkezi konumda hem laikler var hem dindar kişiler, hem Türkler var hem Kürtler.

Belki de yeni bir dil, yeni bir söylem yaratırken bunları da hesaba katmalıyız. Bence Mansur Yavaş ve Ekrem İmamoğlu gibi hibrit figürler Türkiye'nin sorunlarının çözümüne katkıda bulunacaklar. Belki başka örnekler de düşünebiliriz ama bu iki belediye başkanı aklıma gelen ilk iki isim. Yeni bir dönemin eşiğinde olduğumuzu hissediyorum; Sabah'taki bir köşe yazısında okuduğum bir şeyi aktarayım size. Fransa Cumhuriyeti'nin Fransa'nın dini ve laik grupları arasındaki bir çatışmanın sonucu olarak kurulduğunu, ancak bunun Türkiye'de böyle olmadığını söylüyordu bu yazi. Laikler dindarları tamamen ekarte etmedikleri için dindarlar nihayetinde iktidara geldi; fakat dindarlar da laiklerin tamamen iktidardan uzaklaştırılmasını

sağlayamadılar. Yani bu iki grubun birbirini kabul etmesinden başka bir seçenek yok. Ve bu fikri çok önemsiyorum, bu iki grubun da birbirlerinin varlığını kabul etmesi ve birbirleriyle anlaşması gerekiyor. Bence bu çok önemli, birlikte yaşama fikri çok önemli. Doğu konferansına ilk başladığımızda bunu çok deneyimledik - hepsi çok farklı geçmişlerden gelen gazeteciler ve aydınlar bir araya geldi. Sekiz ila on ülkeyi ziyaret ettik. Farklı görüşlerle temasa geçtik. Kendi iç yolculuklarımız, yaptığımız gerçek yolculuklardan daha önemli hale geldi, bu yüzden bu tür etkinliklere daha çok ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Koşullar bunun için olgun. İnsanlar, toplum buna hazır. Bu bir meslek olarak gazetecilik açısından da çok önemli, çünkü örneğin bugünlerde tüm televizyon programlarında birilerinin tartışmalarını izliyoruz, ancak insanlar artık bu öfkeli tartışmaları eskisi gibi takip etmiyor; bu yüzden bunun da bir dönüşüme işaret ettiğini düşünüyorum. Habertürk TV bugünlerde çok popüler ve sanırım bunun nedeni değişiklik yapmaktan ve zamana uyum sağlamaktan korkmamaları. Bence hem televizyondaki gazeteciler hem de gazetelerde çalışan gazeteciler bu fırsatları değerlendirmeliler. Teşekkür ederim.

Esra Elmas: Tüm katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz; çok faydalı ve düşündürücü bir toplantı oldu.

KATILIMCI LİSTESİ

Ali Bayramoğlu	*Siyasi Yorumcu TV 5*
Ayşegül Doğan	*Gazeteci , TV Programcısı*, Tele 1
Bekir Güneş	*Gazeteci*, Gazete Emek
Emine Uçak Erdoğan	*Köşe yazarı*, Sivilsayfalar
Ferda Balancar	*Gazeteci*, Agos
Mahmut Bozarslan	*Gazeteci*, Al-Monitor
Nagehan Alçı	*Köşe yazarı*, Habertürk
Nihal Bengisu Karaca	*Köşe Yazarı*, Habertürk
Oral Calışlar	*Köşe yazarı*, Posta
Sadık Güleç	*Kıdemli Gazeteci*, Gazete Duvar
Semanur Sönmez	*Deputy News Manager at Channel 7 & News Reporter*

Sevtap Yokuş	*Anayasa Profesörü* - Altınbaş Üniversitesi
Ufuk Uras	*İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi*, Siyaset Bilimi
Vahap Coskun	*Köşe yazarı*, Serbestiyet
Yıldıray Oğur	*Köşe yazarı*, Karar
Yıldız Ramazanoğlu	*Köşe yazarı*, Karar
Dr. Tom Colley	*Kings College London*
Elina Papadimouli	*Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu*
Esra Elmas	*Türkiye Programı Yöneticici*, DPI
David Murphy	*Proje Sorumlusu*, DPI
Katrine Guzman	*Stajyer*, DPI

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

>> To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.

>> To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.

>> To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.

>> To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.

>> To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.

>> Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'ın amaçları ve hedefleri:

›› Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyaloğun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.

›› Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.

›› Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS
YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

Kerim Yıldız *(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)*

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yildiz is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Nicholas Stewart QC *(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)*

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and

Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

Priscilla Hayner

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including Unspeakable Truths, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

Arild Humlen

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

Prof. David Petrasek

Professor David Petrasek is Associate Professor at Graduate School of Public and International Affairs, University of Ottawa, Canada. He is a former Special Adviser to the Secretary-General of Amnesty International. He has worked extensively on human rights, humanitarian and conflict resolution issues, including for Amnesty International (1990-96), for the Office of the UN High Commissioner for Human Rights (1997-98), for the International Council on Human Rights Policy (1998-02) and as Director of Policy at the Centre for Humanitarian Dialogue (2003-07). Petrasek has also taught international human rights and humanitarian

law courses at the Osgoode Hall Law School at York University, Canada, the Raoul Wallenberg Institute at Lund University, Sweden, and at Oxford University.

Kanada'da Ottowa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreteri'ne başdanışmanlık yapan Prof. David Petrasek, uzun yıllardır insan hakları, insancıl hukuk ve uyuşmazlıkların çözümü konularında çalışmalar yürütmektedir. Bu alanlarda önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-1996 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-1998 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezi'nde Politika Bölümü Direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter Prentice

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015 – a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyaloğu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

Catherine Woollard

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşaası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşaası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS
UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

Bertie Ahern

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnsiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

Dermot Ahern

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. Aşkın Asan

Professor Dr. Aşkın Asan is an executive board member of the Maarif Foundation, a member of Turkey's Democracy Platform, and a faculty member at Istanbul Ticaret University. Elected as a Member of the Turkish Grand National Assembly from Ankara, Prof. Dr. Asan served as a vice president of the Parliamentary Assembly of the Mediterranean and was a member of the Turkish Delegation of the Parliamentary Union of the Organisation of the Islamic Conference during her time in parliamentary office. She is a former Deputy Minister of Family and Social Policies (2011-2014) and was Rector of Avrasya University in Trabzon between 2014-2017.

Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti üyesi ve Türkiye Demokrasi Platformu kurucu üyesi olan Aşkın Asan, 23. Dönem'de Ankara Milletvekili olarak Parlamentoda görev yaptı. TBMM'de Akdeniz Parlamenter Asamblesi (APA) Türk Grubu Başkanı, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu ve İKÖPAB Türk Grubu Üyesi oldu. 2011-2014 Yılları arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakan Yardımcısı görevini yürüttü. 2014-2017 yılları arasında Avrasya Üniversitesi'nin rektörlüğünü yapan Asan, şu an İstanbul Ticaret Üniversitesi öğretim üyesidir.

Prof. Dr. Mehmet Asutay

Profressor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesor olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for Al-Monitor. He is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then-Prime Minister Erdoğan.

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu uzun yıllar günlük yayınlanan Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bayramoğlu köşe yazılarına şu an Al-Monitor'de devam etmektedir.

Prof. Christine Bell

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of

the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu.Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

Cengiz Çandar

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış veTürkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

Andy Carl

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşaasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (İnternational Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnisiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. Vahap Coşkun

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Ayşegül Doğan

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courrier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaşı gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. Salomón Lerner Febres

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'dakiUniversité Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. Mervyn Frost

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'de Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Martin Griffiths

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institite of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan Martin Griffiths, uluslararası bir arabulucudur ve yakın zamanda BM Yemen Özel Temsilcisi olarak atanmıştır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diplomasi Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights

and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülacaze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. Edel Hughes

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kidemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

Kadir İnanır

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. Ahmet İnsel

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, Iletisim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Avila Kilmurray

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners

in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurrary is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. Ram Manikkalingam

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. Monica McWilliams

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

Hanne Melfald

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Olso Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

Roelf Meyer

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has

since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

Mark Muller QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Avni Özgürel

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincibozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. John Packer

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012 – 2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Ulus-

lararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

Jonathan Powell

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir Kieran Prendergast

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs

(United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir David Reddaway

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görevyapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. Naomi Roht-Arriaza

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamentoya" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altinbas University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, Istanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org

@DPI_UK
DemocraticProgressInstitute